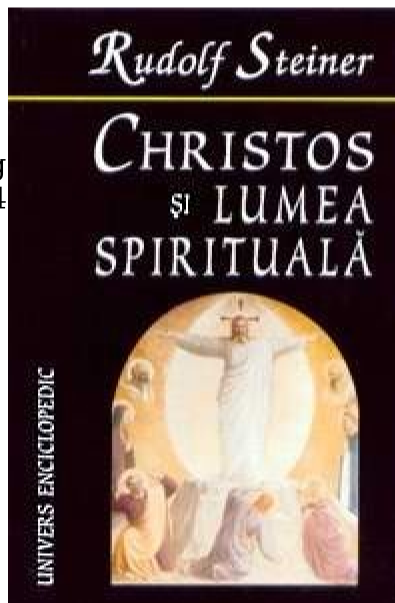
Rudolf Steiner
CHRISTOS ŞI LUMEA SPIRITUALĂ
Despre căutarea Graalului

GA 149

Un ciclu de şase conferinţe ţinut la Leipzig în perioada 28 decembrie – 2 ianuarie 1914

Traducere de biolog dr. PETRE PAPACOSTEA

Lucrarea a fost tradusă după ediţia în limba germană Rudolf Steiner *Christus und die geistige Welt Von der Suche nach dem heiligen Gral* Dornach; 1977, Nr. bibl. 149

CUPRINS

Treptele adevărului (biolog dr. Petre Papacostea)

În legătură cu publicarea conferinţelor lui Rudolf Steiner

Conferinţa I — *Leipzig, 28 decembrie 1913* — Marea schimbare a vieţii sufleteşti în secolele anterioare şi ulterioare Misteriului de pe Golgota. Adâncirea vieţii de gânduri datorită filosofiei greceşti. În acelaşi timp totala lipsă de înţelegere pentru Misteriul de pe Golgota. Aceeaşi înaltă forţă spirituală a determinat atât adâncirea vieţii de gânduri ca şi impulsul lui Christos. Teologia lui Pavel. Conceptele gnostice: tatăl

primordial, Tăcere, treizeci şi unu de Eoni, divina *Sophia*, Achamod, Fiul lui Dumnezeu Tatăl, Duhul Sfânt, Demiurgos

Conferinţa a II-a — *Leipzig, 29 decembrie 1913* — Înţelegerea lacunară a gnosticilor privind legătura dintre entitatea Christos şi Iisus din Nazaret. Vechii Rishi indieni, Zarathustra şi înţelepţii caldeeni ar fi putut avea înţelegere pentru apariţia lui Christos. Aur, tămâie şi mir. Christos păşeşte pe Pâmânt în perioada cea mai puţin aptă pentru a-L înţelege. Erudiţia teologică s-a îndepărtat tot mai mult de înţelegerea lui Christos. Sibilele. Profeţii şi Sibilele lui Michelangelo. Sibilele, rămăşiţă a vechii înţelepciuni, anulată prin impulsul lui Christos. Pavel, urmaş al vechilor profeţi. Pavel şi lumea măslinului

Conferinţa a III-a — *Leipzig, 30 decembrie 1913* — Cei doi copii Iisus. Dezvoltarea umana în cursul evoluţiei Pământului. Tripla influenţă a simţurilor, a organelor vitale şi a sufletului umanităţii (gândire, simţire, voinţă). Sfântul Gheorghe învinge balaurul. Artele muzelor (Apolo) ca reflectare a acestor forţe de armonizare. Miturile Iui Mydas şi Marsyas. „Însufleţirea" lui Christos în Apolo

Conferinţa a IV-a — *Leipzig, 31 decembrie 1913* — Postacţiuni ale triplului eveniment Christos în perioada postatlanteană. Zarathustra. Concepţia despre lume privită ca o cronologie. Ahura Mazda, Ahriman, Zaruana akarana. Amshaspandzi, Izedzi. Misterii egiptene şi caldeene: astrologie. Misterii greceşti: meteorologie. Înţelepciune evreiască veche: geologie. Profeţii. Cultul lui Attis şi al lui Adonis ca prevestiri ale Misteriului de pe Golgota. Ioan Botezătorul ca reîncarnare a lui Ilie. Apalo şi laurul, Pavel şi măslinul

Conferinţa a V-a — *Leipzig, 1 ianuarie 1914* — Acţionarea Impulsului lui Christos în fundamentele sufletului. Victoria lui Constantin împotriva lui Maxenţiu. Parsifal şi Graalul. Cupa sfântă. Sculptura Pieta a lui Michelangelo. Chrétien de Troyes, Wolfram von Eschenbach. Kyot. Reapariţia scrierii stelare în taina lui Parsifal. „Ganganda greida", provizia de drum rătăcitoare

Conferinţa a VI-a — *Leipzig, 2 ianuarie 1914* — Sărbătoarea Paştilor. Christificarea revelaţiilor spirituale. Iahve: Legătura dintre Stăpânul Pământului şi Mama Lunii. Fecioara din Orleans, Sibilă modernă, christificată. Consonanţa dintre istoria umanităţii şi scrierea stelară. Johannes Kepler. Aspectul de constelaţie şi aspectul uman al Graalului. Ţinutul preotului Ioan. „*Ex oriente lux*"

TREPTELE ADEVĂRULUI

Antroposofia este un curent spiritual modern, fundamentat de austriacul Rudolf Steiner (1861–1925), personalitate complexă, dotată cu capacitatea de a dezvolta în mod consecvent şi interactiv atât mistica înaltă bazată pe experienţe interioare care l-au condus la cercetări aprofundate în lumea spirituală, cât şi gândirea riguros ştiinţifică despre spirit, prin opoziţie cu tendinţele materialismului dominant în secolul al XIX-lea şi prima parte a secolului al XX-lea. Materialismul urmărea eliminarea nivelului divin-spiritual din cunoaştere prin contestarea existenţei acestuia în Univers, ceea ce l-a îndreptăţit pe R. Steiner să afirme: „Tragedia materialismului constă în faptul că nu poate înţelege ce este materia".

Pentru a sintetiza conţinutul de idei al antroposofiei sau ştiinţei despre spirit vom porni de la un principiu de bază formulat chiar de Rudolf Steiner: „Oricărei realităţi materiale din Univers îi corespunde ceva spiritual şi orice realitate spirituală din Univers primeşte la un moment dat expresie în lumea materială". Întreaga evoluţie, mai întâi biologică şi apoi social-istorică, a umanităţii este o ilustrare vie a acestui principiu. Cunoaşterea directă a resorturilor spirituale ale umanităţii, ca şi cunoaşterea exterioară a materiei, se obţine numai prin eforturi susţinute de perfecţionare a structurilor noastre sufleteşti şi spirituale, pentru a deveni apţi şi demni de dezvoltarea conştientă şi responsabilă a relaţiei omului cu lumea spirituală în toată puritatea indispensabilă acestui scop. Unul din principalele scopuri ale antroposofiei constă în deschiderea căilor cunoaşterii de sine, fapt necesar pentru evoluţia viitoare a omenirii. Atât cunoaşterea de sine cât şi înţelegerea coerentă a lumii interioare şi a ambianţei telurice şi cosmice se pot dobândi prin studiul scrierilor antroposofice, întrucât logica riguroasă a expunerilor oferă gândirii posibilitatea aprecierii valorii acestora, chiar şi în lipsa accesului personal direct la lumile spirituale. Omul apare astfel ca o fiinţă dublă, cu problematică cosmică şi problematică terestră, având sarcina realizării sintezei superioare a acestora.

În consecinţă, antroposofia este ştiinţa despre spirit care ne dă posibilitatea înţelegerii *raţiunii de a fi* a structurilor şi

evenimentelor aparţinând lumii sensibile, precum şi a înlănţuirii acestora în timp şi spaţiu. Ea nu este o fundamentare teoretică pusă la îndemâna unei „secte religioase", cum încearcă să denigreze unele scrieri mişcarea antroposofică, ci reprezintă calea spirituală de valorificare concretă a forţelor de iubire aduse de Hristos pe Pământ, atât de necesară într-o perioadă în care dezbinarea între oameni se manifestă în toate relaţiile individuale şi de grup. Există, în prezent, antroposofi aparţinând celor mai diferite confesiuni religioase care consideră că au găsit, în sfârşit, în antroposofia lui R. Steiner un limbaj comun capabil să creeze baza pentru o nouă deschidere spirituală către lume, prin înţelegerea corectă a momentului-cheie pentru întreaga evoluţie cosmică pe care l-a reprezentat Evenimentul de pe Golgota de acum 2000 de ani.

Antroposofia nu este teorie, ci cunoaştere vie, ceea ce se reflectă în faptul că a pus toate premisele şi a elaborat soluţii valoroase în diferitele domenii aplicative marcate de consecinţele tuturor situaţiilor de criză caracteristice lumii actuale pe care Rudolf Steiner le-a prevăzut cu 8–9 decenii în urmă. Astfel, pe baza cunoaşterii aprofundate a omului (antropologia antroposofică), Rudolf Steiner, colaboratorii şi urmaşii săi au elaborat principiile şi metodele terapeutice ale medicinii antroposofice, ale agriculturii biodinamice, ale sistemului pedagogic Waldorf, ale tripartiţiei sociale, au dat naştere unui impuls original în arhitectură etc. Putem conchide că antroposofia este totodată o cale de cunoaştere obiectivă, o cale de autocunoaştere şi o cale de viaţă. Ea este prelungirea în Eul omului actual a activităţii lui Hristos, a Logosului care a acţionat de la începutul existenţei Universului.

Mişcarea antroposofică, care s-a separat din mişcarea teosofică, s-a dezvoltat independent, şi numai în mod eronat sau abuziv este asociată cu alte curente şi organizaţii actuale. Ea deschide perspective luminoase educaţiei pentru libertate, iubirii dintre oameni şi colaborării cu natura, iar spiritualitatea românească, constitutiv creştină şi cu o largă deschidere spre înţelegerea integrării omului în Cosmos, este o matrice gata pregătită pentru receptarea şi dezvoltarea acestor imperative ale mileniului III.

biolog dr. PETRE PAPACOSTEA

ÎN LEGĂTURĂ CU PUBLICAREA CONFERINŢELOR LUI RUDOLF STEINER

Baza ştiinţei spiritului orientată antroposofic o constituie lucrările scrise şi publicate de Rudolf Steiner (1861–1925). Pe lângă aceasta, el a ţinut, între 1900–1924, numeroase conferinţe şi cursuri, atât în faţa unui public larg, cât şi pentru membrii Societăţii teosofice, mai târziu ai Societăţii antroposofice. Vorbind în mod liber, el însuşi a dorit iniţial ca aceste conferinţe să nu fie consemnate în scris, deoarece ele erau concepute drept „comunicări orale, nedestinate tiparului". După ce însă s-au finalizat şi răspândit tot mai numeroase variante incomplete şi eronate după stenogramele şi notiţele auditorilor, s-a văzut nevoit să reglementeze problema acestora. Şi a încredinţat Mariei Steiner von Sivers această misiune. Ei i-a revenit sarcina de a-i desemna pe cei care au dreptul să stenografieze conferinţele, de a asigura administrarea stenogramelor şi revizuirea textelor pentru tipar. Din cauză că, fiind extrem de ocupat, Rudolf Steiner nu a putut corecta el însuşi textele, decât în cazuri foarte rare, în privinţa tuturor conferinţelor publicate trebuie să se ţină seama de această rezervă a sa: „Va trebui să se aibă în vedere faptul că în stenogramele nerevizuite de mine se găsesc greşeli".

În legătură cu raportul dintre conferinţele pentru membri, care, la început, erau accesibile numai sub formă de manuscrise tipărite pentru uz intern, şi cărţile sale, destinate publicului larg, Rudolf Steiner îşi exprimă punctul de vedere în lucrarea autobiografică ***Mein Lebensgang*** (***Viaţa mea***), capitolul 35. Cele spuse acolo sunt valabile, în egală măsură, în ceea ce priveşte cursurile ţinute, care se adresau unui cerc restrâns de participanţi, familiarizat cu bazele ştiintei spiritului.

După moartea Mariei Steiner (1867–1948) s-a trecut, conform indicaţiilor sale, la tipărirea unei ediţii a operelor complete ale lui Rudolf Steiner (Rudolf Steiner – Gesamtausgabe, GA). Volumul de faţă constituie o parte a acestei ediţii.

CONFERINŢA I

Leipzig, 28 decembrie 1913

Pentru multe suflete actuale înclinate să preia ceea ce are de spus ştiinţa spiritului orientată antroposofic este necesar să se elimine unele contradicţii care apar în acest domeniu. Sufletul poate fi înclinat spre contradicţie atunci când ia în serios amintirile legate de perioada unor sărbători ca cele din timpul Crăciunului şi începutul anului. Prin luarea în serios a unor astfel de amintiri legate de sărbători, este clar că încercăm să obţinem cunoştinţe cu care vrem să pătrundem în mersul spiritual al omenirii pentru a înţelege corect propria noastră evoluţie. Este suficient să formulăm un gând şi acesta va deveni imediat luminos, dintr-un punct de vedere, iar din alt punct de vedere ne va face atenţi în mod neliniştitor asupra modului în care contradicţiile, dificultăţile trebuie să fie aduse în faţa sufletului atunci când acesta vrea să preia în sensul corect cunoştinţele antroposofice referitoare la om şi la evoluţia Cosmosului.

Printre cunoştinţele pe care vrem să le obţinem prin aprofundare antroposofică se află şi cunoaşterea lui Christos, cunoaşterea impulsului de însemnătate fundamentală pe care l-am numit impulsul christic şi care a acţionat la începutul evoluţiei calendarului nostru. Va trebui, desigur, să ne întrebăm adeseori: Cum se face că timpului nostru îi este permis să nutrească speranţa de a putea pătrunde, cu ajutorul cunoştinţelor antroposofice aprofundate, mai bine, mai intens în mersul evoluţiei cosmice pentru a înţelege impulsul christic, decât a pătruns epoca în care au trăit contemporanii Misteriului de pe Golgota? Ne-am putea întreba: Nu le era oare mult mai uşor acestor contemporani ai Misteriului de pe Golgota să pătrundă în taina care este legată de acest Misteriu decât prezentului, care este atât de îndepărtat în timp de el? Aceasta ar putea deveni o întrebare împovorătoare pentru sufletele celor din prezent care vor să urmărească înţelegerea lui Christos cu ajutorul antroposofiei. Ea ar putea deveni una din acele contradicţii apăsătoare care apar tocmai când luăm în serios principiile mai profunde ale cunoaşterii noastre antroposofice. Această contradicţie dispare numai când aducem în faţa spiritului întreaga situaţie spirituală în care se afla omenirea în vremea cu care începe datarea calendarului nostru.

Cine încearcă să pătrundă, mai întâi fără nici un fel de sentimente religioase sau asemănătoare acestora, în constituţia sufletească a oamenilor de la începutul erei noaste, poate face o descoperire cât se poate de stranie. Această

pătrundere se poate realiza rămânând la ceea ce nu pot contesta nici sufletele dăruite exclusiv lumii exterioare, la vechea tradiţie aşa cum este păstrată în istorie; dar să încercăm să pătrundem şi în acea parte care cuprinde viaţa spirituală în toată puritatea ei. Putem spera că printr-o astfel de pătrundere putem prinde ceva din impulsurile propriu-zise ale evoluţiei umanităţii. Să rămânem la viaţa de gânduri existentă la începutul calendarului nostru. Să încercăm să ajungem prin intermediul istoriei în aprofundările realizate de oameni pe calea gândirii pentru a pătrunde în tainele, în enigmele Cosmosului începând cu două sute de ani înaintea Misteriului de pe Golgota şi încă o sută cincizeci de ani după acesta. Găsim că în secolele dinainte şi de după Misteriul de pe Golgota a avut loc o transformare de extremă importanţă a constituţiei sufleteşti a umanităţii cu privire la viaţa gândurilor. Devenim conştienţi că, într-un anumit mod, într-o mare parte a lumii culturale din acea vreme, a fost transferat ceea ce aduseseră omenirii, de mai multe secole, filosofia greacă şi alte aprofundări intelectuale. Dacă avem în vedere unde a ajuns în acea vreme omenirea, prin propriile ei forţe, fără reflectarea vreunui impuls din afară, la ce nivel ajunseseră cei numiţi cu un termen utilizat de stoici „Înţelepţi", ca şi numeroase personalităţi ale istoriei romane, trebuie să admitem că, de fapt, viaţa occidentală care a urmat acelui timp, acelei cotituri aflate la începutul erei noastre nu a mai adus foarte multe noutăţi cu privire la cucerirea de gânduri, de idei. Viaţa occidentală ne-a adus infinit de mult în privinia pătrunderii în faptele naturii; ne-a adus revoluţii nesfârşite ale gândirii asupra lumii exterioare. Gândurile, ideile înseşi cu ajutorul cărora s-au obţinut toate aceste cuceriri cu care omenirea a încercat să pătrundă în tainele spaţiale exterioare ale existenţei, au progresat foarte puţin după acele vremuri; ele au trăit, chiar până la gândul de care timpul nostru este atât de mândru, gândul evoluţiei, în sufletul acelei vremi. Ceea ce am putea numi o cuprindere în gânduri a lumii, o viaţă în idei ajunsese la o anumită altitudine, la un vârf şi pusese stăpânire nu numai pe spirite izolate, ca în cazul elevilor lui Socrate, într-un timp ceva mai vechi, ci devenise popular, se răspândise peste sudul Europei şi peste alte regiuni ale Pământului. Suntem uimiţi de adâncimea realizată de gândire. Dacă am vrea să abordăm fără idei preconcepute istoria filosofiei ar trebui să focalizăm în special victoria gândului în acea perioadă.

Dacă reţinem, pe de o parte, această victorie a gândului, această elaborare foarte importantă a lumilor ideilor, iar, pe de altă parte, aducem în faţa sufletului – în sensul în care încercăm să pătrundem azi – tainele care se grupează în jurul Evenimentului de pe Golgota, mai conştientizăm ceva. Conştientizăm că în acea vreme când s-a răspândit vestea despre Misteriul de pe Golgota a avut loc o imensă luptă a gândului cu acest Misteriu. Vedem cum filosofiile din acea vreme, mai cu seamă filosofia foarte aprofundată a gnosei, se străduiesc să orienteze toate ideile cucerite spre acest scop unic. Şi este foarte important să laşi să acţioneze asupra ta această luptă a gândului uman cu Misteriul de pe Golgota. Căci ceea ce rezultă din această contemplare este faptul că lupta menţionată este inutilă, că această aprofundare prin gândire pe care a atins-o evoluţia umanităţii există şi face toate eforturile pentru a înţelege Misteriul de pe Golgota, dar că toate aceste strădanii nu ajung să realizeze acest scop; că, într-un anumit sens, Misteriul de pe Golgota, hotărât la mare depărtare de lumile spirituale, ajunge la raţiunea umană şi nu vrea să se dezvăluie.

Aş vrea să atrag de la început atenţia asupra faptului că, prin aceste conferinţe, nu doresc să introduc în expresia Misteriul de pe Golgota nimic din ce ar putea proveni din unele tradiţii sau convingeri religioase; trebuie avută în vedere, pur şi simplu, lumea de fapte obiective care se află la baza evoluţiei umanităţii, ceea ce se oferă observaţiei fizice şi spirituale, ceea ce s-a întâmplat în evoluţia umanităţii.

Acum, anticipând, va trebui să dezvălui câte ceva din cele ce voi spune abia în zilele următoare cu mare claritate şi cu forţă de convingere.

Primul lucru care te izbeşte la o asemenea confruntare a tainei Misteriului de pe Golgota cu dezvoltarea extrem de aprofundată a gândurilor din acea vreme este că obţii impresia pe care am exprimat-o astfel: Esenţa acestui Misteriu se află mult, mult dincolo de ceea ce poate atinge dezvoltarea gândurilor. Cu cât pătrunzi mai adânc în ceea ce poate oferi o asemenea confruntare cu atât mai mult trebuie să admiţi: pe de o parte, îţi poţi cufunda sufletul în întregime în lumile de gânduri care caracterizează începutul epocii cu care începe datarea noastră calendaristică; poţi încerca să reanimi în sufletul tău modul cum era modelată constituţia sufletească pe care o aveau oamenii în Imperiul roman, în Grecia; poţi să evoci aceste idei pe care le gândeau oamenii şi vei obţine astfel sentimentul că într-adevăr aceasta a fost o vreme în care

gândul a atins o profunzime care nu a mai fost atinsă niciodată înainte. Se întâmplă ceva cu gândul, el se apropie de sufletul uman aşa cum nu o făcuse niciodată. Dar dacă, luând în considerare tot ceea ce se putea pune în faţa sufletului în acel timp cu privire la adâncirea gândului şi la animarea lumilor de gânduri, vrem să dăm viaţa deplină acestor lucruri, lăsând să acţioneze în suflet ceea ce poate dezvălui starea clarvăzătoare a sufletului, apare brusc ceva surprinzător. Simţi că, de fapt, această adâncire a gândului este efectul a ceva ce se petrece foarte departe în lumile spirituale.

Am atras deja atenţia că dincolo de lumea noastră se află alte lumi. Să folosim expresiile obişnuite: lumea astrală, lumea devachanică, lumea devachanică superioară. Să ne amintim, mai întâi, că aceste trei lumi se află dincolo de lumea noastră. Apoi, dacă lăsăm să devină activă în noi starea clarvăzătoare, obţinem impresia că şi în cazul în care am pătrunde în lumea următoare, cea astrală, nu s-ar lămuri deplin nici aici care este originea a ceea ce se exprimă în viaţa gândirii acelui timp. Chiar şi dacă am privi în lumea devachanică inferioară nu s-ar putea lămuri deplin ce s-a întâmplat de fapt. Abia dacă am putea să ne transpunem sufletul în lumea devachanică superioară – aceasta ne-o spune starea clarvizionară – am putea trăi ceea ce iradiază străbătând celelalte două lumi şi coboară până în lumea noastră fizică, putând fi recunoscut în acestă lume în transformarea radicală a lumii gândurilor omenirii de-a lungul veacurilor.

La început te poţi transpune numai în plan fizic şi în observarea acestuia. Nici nu este necesar să devii conştient, în timp ce te afunzi în lumea de idei a acelei vremi, despre ce se comunică în legătură cu Misteriul de pe Golgota; poţi să ignori la început acest aspect şi te poţi întreba: Indiferent de ceea ce s-a petrecut în Palestina, ce ne spune istoria exterioară? Ea ne arată că în Grecia şi la Roma a avut loc o aprofundare infinită a gândirii. Să izolăm, ca pe o insulă în viaţa noastră sufletească, lumea de gânduri grecească şi romană, să ne-o imaginăm despărţită de tot ceea ce se întâmplă în jurul ei, să ne-o imaginăm ca şi cum încă n-ar fi pătruns în această lume nici o veste despre Misteriul de pe Golgota. Dacă, apoi, îndreptăm cercetarea noastră sufletească asupra acestei lumi, atunci cu siguranţă nu vom găsi nimic din ceea ce ştim în prezent despre Misteriul de pe Golgota, dar găsim acea infinită adâncime a vieţii gândurilor care ne arată că aici s-a întâmplat ceva în cursul evoluţiei omenirii care a cuprins esenţa cea mai intimă a sufletului, în planul fizic. Orice am

putea crede la început, gândul nu a existat niciodată ca în acea epocă, la nici un popor şi în nici o perioadă! Aşadar, oricât de necredincios ar fi cineva sau oricât ar vrea să nu audă nimic despre Misteriul de pe Golgota, trebuie să admită un lucru: că în lumea insulară pe care am încercuit-o acum se manifestă o adâncire a gândurilor care nu a existat niciodată.

Dacă ne transpunem în acea lume a gândurilor şi avem în fundal starea sufletească a clarviziunii, simţim cum ne-am instalat în mod corect în particularitatea proprie a gândului. Acum poţi să spui: Aşa cum a înflorit acest gând, ca idee a lui Platon sau a altora, cum a trecut în lumea pe care am încercat s-o delimităm, acest gând este ceva care eliberează sufletul, care cuprinde sufletul şi îl aduce la o concepţie mai înaltă despre sine însuşi, încât el poate spune: Orice ai cuprinde în lumea exterioară şi în lumea spirituală te face dependent de aceste lumi; în gând, cuprinzi ce trăieşte în tine, ceva ce poţi pătrunde în întregime. Tu te poţi retrage din lumea fizică exterioară, poţi deveni ateu faţă de lumea spirituală, poţi să nu vrei să ştii nimic despre impresiile clarvăzătoare, poţi să nu vrei să laşi să pătrundă nimic în tine din impresiile fizice. Cu gândul poţi trăi în tine; îţi cuprinzi parcă fiinţa proprie în gândul tău!

Acest lucru se poate recunoaşte. Apoi apare însă – şi aceasta nu ar putea fi altfel dacă te afunzi în această mare a gândului cu starea sufletească a clarvăzătorului – sentimentul izolării gândurilor, sentimentul că gândul nu este decât gând, că gândul nu trăieste decât în suflet şi că nu găseşti în el puterea de a ieşi în lumea în care putem găsi în fundal ceea ce suntem noi înşine. În timp ce simţim splendoarea gândului, simţim şi fiinţa sa nereală. Atunci putem simţi, oriunde în lumea pe care am cunoscut-o cu ajutorul privirii clarvăzătoare, nu există, de fapt, nimic care ar putea fi purtător al acestui gând.

De ce ar exista, aici, acest gând? – te întrebi. Lumea fizică, el nu poate decât s-o falsifice. Aceia care vor să fie materialisti puri, care nu pot atribui gândului o esenţă proprie primordială, ar trebui, de fapt, să interzică gândirea. Căci dacă lumea materială este singura adevărată, gândul nu poate decât s-o falsifice. Numai datorită inconsecvenţei, materialiştilor nu le trece prin gând singura teorie a cunoaşterii posibile, a materialismului, a monismului: abţinerea de la gândire, a nu mai gândi deloc. Însă, celui care se afundă cu o dispoziţie sufletească clarvăzătoare în viaţa gândurilor, îi stă în faţa sufletului aspectul ameninţător al acestei stări de izolare a gândului, al acestei situaţii de a fi

singur cu gândul. Pentru el nu există decât un lucru. Dar acest lucru există, acest lucru vine spre el, chiar dacă se apropie ca ceva care se află într-o mare depărtare spirituală: izolat prin două lumi, adevărata sorginte se află într-o a treia lume – aşa îşi spune sufletul devenit clarvăzător –, sorgintea a ceea ce se află în viaţa gândurilor. Pentru sufletul clarvăzător al timpului nostru, transpunerea cu gândirea izolată în vremea când gândul şi-a aflat aprofundarea sa, ar putea produce o impresie puternică; făcând abstracţie de tot ce există în jurul nostru, aşadar şi de Misteriul de pe Golgota, putem reflecta numai asupra modului în care în lumea greco-romană răsare şi înfloreşte ceea ce mai alimentează şi azi prin conţinutul său de gânduri viaţa noastră intelectuală.
Apoi, ar trebui să înălţăm privirea spre alte lumi şi să simţim cum abia asupra lumii devachanice răsare, într-o lume spirituală superioară, steaua care radiază o forţă ce este pusă în valoare şi în această viaţă de gânduri a antichităţii greco-romane. Astfel ne simţim înstrăinaţi aici, pe Pământ, de lumea actuală, ne simţim transpuşi în lumea greco-romană, iradiind şi celelalte ţinuturi ale lumii de atunci, chiar şi înaintea Misteriului de pe Golgota. Dar de îndată ce laşi să acţioneze asupra ta impresia lumii spirituale, apare steaua aflată încă deasupra Devachanului – eu spun steaua, în mod simbolic –, entitatea despre care afirmi: Da, chiar şi ceea ce trăieşti aici, în izolarea gânduiui şi în posibilitatea ca sufletul să fi atins o astfel de aprofundare cum s-a întâmplat în perioada de început a datării noastre calendaristice, este urmarea radiaţiei pe care o trimite această stea din lumea spirituală superioară.
Şi acum rezultă un sentiment care la început nu percepe nimic despre ceea ce este tradiţia istorică a Misteriului de pe Golgota, sentiment ce ar putea fi exprimat astfel: Te afli aici cu lumea de idei greco-romană, cu ceea ce au dat Platon şi alţii ca el culturii generale a omenirii, cu ceea ce ei au implantat în suflete – te afli aici şi te simţi viu în această lume. Şi apoi aştepţi... În adevăr, nu aştepţi zadarnic; căci atunci iese la lumină cât de adânc se află în fundamentele vieţii spirituale steaua care iradiază raze de forţă şi despre care poţi spune: Ceea ce tocmai ai trăit este un efect al acestor raze de forţă.
Când ai trăit această experienţă nu ai reţinut nimic din vreo tradiţie oarecare, ci ai căutat numai, fără prejudecăţi, motivaţia celor ce s-au întâmplat în lumea greco-romană. Dar ai făcut şi experienţa că eşti separat prin trei lumi de înţelegerea fundamentului propriu-zis al acelei lumi. Şi atunci te angajezi poate şi în a privi la acele spirite care au încercat

în acel timp să înţeleagă în felul lor această răstumare. Chiar şi în ştiinţa exterioară actuală se ajunge într-o oarecare măsură la observaţia că în acel timp al tranziţiei de la începutul datării noastre calendaristice au trăit nişte genii filosofic-religioase. Cel mai sigur te întâlneşti cu aceste genii dacă-ţi îndrepţi atenţia spre ceea ce se desfăşoară în cadrul gnosei, care este cunoscută în modul cel mai divers. Din punct de vedere exterior, ea este cunoscută, în fapt, extrem de puţin, deşi poţi obţine o impresie despre profunzimea infinită a acestei gnose chiar şi numai din documentele exterioare. Vom vorbi despre ea numai în măsura în care este importantă pentru înţelegerea de către noi a omenirii.

Înainte de orice putem spune: Gnosticii au avut un sentiment al lucrurilor despre care am vorbit mai înainte, şi anume că trebuie să căutăm în lumi extrem de îndepărtate motivele evenimentelor petrecute în lumea exterioară a acelui timp. Această conştienţă s-a transmis şi altora şi, dacă nu suntem superficiali, o mai vedem licărind în ceea ce putem numi teologia lui Pavel. Dar şi în alte aspecte. Totuşi, cine vrea să adâncească gnosa acelui timp, va avea mari dificultăţi în întelegerea ei. Sufletele noastre sunt afectate şi de asemenea infestate de ceea ce a inoculat în ele evolutia materialistă a ultimelor veacuri. Când se urmăreşte retrospectiv evoluţia Cosmosului se evocă prea mult nebuloasa cosmică a lui Kant-Laplace, ceva material. Oamenii de azi, chiar şi cei care caută o concepţie mai spirituală cred, atunci când privesc retrospectiv la timpuri mai vechi, în această nebuloasă sau în ceva similar, şi ei se simt foarte bine când nu mai au grija de a găsi spiritualul şi în timpurile primordiale ale evoluţiei lumilor în Cosmos. Aceste suflete ale prezentului, cercetând cauzele originare ale lumii, se simt mai uşurate când îşi spun: Exista atunci o exterioritate substanţială fină oarecare şi din ca s-a dezvoltat tot ce este spiritual o dată cu tot ce este fizic. Găsim, în felul acesta, suflete care se simt consolate dacă pot fixa cercetările materialiste la începutul Cosmosului, dacă pot pune noţiunile abstracte privitoare la o formaţiune gazoasă oarecare la începutul Cosmosului nostru.

Din această cauză este atât de greu pentru oameni să se transpună în gândurile gnosei. Căci aceasta aşază cu adevărat la punctul de început al contemplării Universului tot ceea ce nu aminteste în nici un fel lumea materială. Poate chiar, un spirit care este bine implementat în cultura actuală nu-şi va putea reţine un zâmbet discret dacă i s-ar atribui pe nedrept, în sensul gnosei, gândul că lumea în care există şi pe care o

explică atât de minunat cu ajutorul darwinismului său, că această lume nu are nimic de-a face cu ceea ce reprezintă în adevăr fundamentul lumii noastre. Cu adevărat, omul actual, produs al culturii prezentului, nu-şi va putea reţine un zâmbet discret când i se va atribui părerea că fundamentele lumii s-ar afla în acele esenţe ale lumii la care noţiunile nici nu ajung, la care nu se ridică nimic din ceea ce se preconizează pentru înţelegerea Universului: în Tatăl primordial divin se află ceea ce poate fi numit fundamentul Universului. Şi ca şi cum, plecând din El, abia alături de El, se află ceea ce poate urmări să obţină sufletul atunci când, lăsând la o parte toate reprezentările materialiste, caută ceea ce are mai profund în sine: tăcerea, tăcerea infinită în care nu există nici timp, nici spaţiu, ci numai Tăcerea. La această pereche a Tatălui primordial al lumii şi a Tăcerii, care există înainte de spaţiu şi timp, îşi înălţa gnosticul privirea, şi apoi lăsa să decurgă parcă din căsătoria Tatălui primordial cu Tăcerea alte – le putem numi tot atât de bine – lumi sau fiinţe. Iar din acestea, altele şi iar altele, de-a lungul a treizeci de trepte. Abia pe treapta a treizecea descoperim ceea ce se află în faţa simţului prezentului, ceea ce darwinismul explică atât de minunat potrivit acestui simţ al prezentului. Abia pe a treizecea treaptă se află aceasta, de fapt, pe a treizeci şi una; căci treizeci de astfel de entităţi pe care le putem numi tot atât de bine lumi ca şi fiinţe premerg acestei lumi. Eon este expresia care se acceptă în mod obişnuit pentru aceste treizeci de entităţi sau lumi premergătoare.

Obţinem o reprezentare a ceea ce se urmăreşte cu aceşti Eoni, atunci când spunem clar şi explicit: Nu numai ceea ce percep simţurile, ceea ce numeşti lumea ta ambientală aparţine lumii aşa-zise a treizeci şi una, ci şi ceea ce aduci tu ca om fizic, cu gândurile tale, ca explicaţii ale acestei lumi aparţine acestei a treizeci şi una treaptă. Este încă uşor să te împaci cu o concepţie spirituală despre lume când spui: Da, lumea exterioară este Maya, dar prin gândirea noastră pătrundem în lumea spirituală, şi când ai speranţa că această gândire cu adevărat poate urca în lumile spirituale. Conform părerii gnosticilor însă, nu aceasta este realitatea. Potrivit părerii gnosticilor, gândirea aparţine celui de al treizeci şi unulea Eon, lumii fizice. Astfel încât nu numai omul care are percepţia senzorială, ci şi omul gânditor era plasat în afara celor treizeci de Eoni, care pot fi priviţi treptat în mod ascendent prin evoluţie spirituală şi care se prezintă într-o desăvârşire din ce în ce mai mare. Este cu adevărat suficient să te transpui în

zâmbetul care i se smulge unui monist actual, aflat la înălţimea timpului său, când i se atribuie credinţa că treizeci de lumi în care se află cu totul altceva decât tu însuţi poţi gândi, premerg lumii noastre. Dar aceasta era concepţia gnosticilor.

Apoi ei se întrebau: Cum stau lucrurile, de fapt, în această lume? Să facem abstracţie de ceea ce am spus despre această lume în sensul începutului secolului al XX-lea. Ceea ce spun acum nu trebuie să fie prezentat ca o lume de idei convingătoare pentru noi – bineînţeles că în antroposofia secolului XX gnosa trebuie depăşită –, dar vrem să ne transpunem în această gnosă. Ce separă lumea înconjurătoare împreună cu ceea ce omul poate gândi despre ea, de cei treizeci de Eoni? – Pentru aceasta, îşi spunea gnosticul, trebuie să priveşti la Eonul cel mai de jos, dar încă pur spiritual. Ce se află aici? Aici se află divina *Sophia*, înţelepciunca divină. Coborâtoare în mod spiritual prin douăzeci şi nouă de trepte, ea privea în sus către lumea spirituală, la această serie de entităţi sau lumi. Dar într-o zi, într-o zi cosmică, i-a devenit clar că ea trebuie să elimine ceva din sine, dacă vrea să-şi păstreze privirea liberă în lumea spirituală a Eonilor. Şi atunci elimină din sine ceea ce se află în ea ca poftă. Şi ceea ce de aici încolo nu se mai află în ea, în această divină *Sophia*, în această înţelepciune dumnezeiască, circulă acum în lumea spaţială, pătrunzând orice devenire a lumii spaţiale. Ea nu trăieşte numai în percepţia senzorială, trăieşte şi în gândirea umană şi în dorul după lumea spirituală, trăieşte totuşi ca aruncată în sufletele omeneşti. Asemănător cu reversul, ca un portret, dar ca un portret al divinei *Sophia* azvârlit în partea exterioară, trăieşte pofta care este aruncată în orice, pătrunzând lumea: Achamod. Dacă priveşti în lumea ta fără să te înalţi în lumile spirituale, atunci priveşti în lumea plină de pofte a lui Achamod. Pentru că aceasta este lumea plină de pofte, în ea nu poţi să-ţi reprezinţi mai întâi ceea ce se oferă privirii în lumea Eonilor.

Gnosa îşi imagina ceea ce ea numea Fiul Dumnezeului-Tată şi de asemenea şi ceea ce numea Sfântul Spirit sau Sfântul Duh ca aflându-se departe în urmă în lumea Eonilor generaţi de spiritualitatea pură a acestora. Astfel încât în aceştia noi avem, ca o altă serie de generaţii, o altă serie a evoluţiei decât cea care a condus apoi la divina *Sophia*. Aşa cum în viaţa fizică, în succesiunea reproducerilor se separă neamurile, tot aşa s-au separat cândva în succesiunea Eonilor, în orice caz pe o treaptă înaltă a lumii spirituale din curentul Tatălui, un alt

curent, acela al Spiritului-Fiu şi al Sfântului Spirit. Astfel, în lumea Eonilor curge ceea ce, pe de o parte, a condus la sfânta *Sophia* şi, pe de altă parte, la Spiritul-Fiu şi la Sfântul Spirit. Când urci prin Eoni, întâlneşti la un anumit nivel, un Eon din care au descins, pe de o parte, secvenţa Fiului care a condus apoi la divina *Sophia*, şi, pe de altă parte, secvenţa Fiului din care provin Fiul lui Dumnezeu şi Sfântul Duh. Apoi ajungem la Dumnezeu-Tatăl şi la Tăcerea divină.

Prin faptul că potrivit gnosei sufletul uman este transpus cu Achamod în lumea materială, în el trăieşte nostalgia lumii spirituale, înainte de orice trăieşte în el dorul de divina *Sophia*, de divina înţelepciune, de care este însă izolat prin faptul că este plin de Achamod. Acest sentiment al separării de lumea divină a Eonilor, acest sentiment de a nu se afla în spiritualul divin este resimţit, potrivit gnosticilor, ca fiind lumea materială. Şi, având-şi originea în lumea divin-spirituală; totuşi, legat de Achamod, îi apare gnosei ceea ce am putea numi, sprijinindu-ne pe limba greacă, Demiurgos. Acest Demiurgos, acest arhitect al lumii, este realizatorul (creatorul) şi cel care conservă propriu-zis ceea ce este străbătut de Achamod şi de materialitate. În lumea lui sunt întreţesute sufletele omeneşti. Acestea sunt întreţesute cu nostalgia lor mai întâi pentru divina *Sophia*, iar în lumea Eonilor apare pur divin-spiritual, ca în depărtare, Fiul lui Dumnezeu şi Sfântul Duh, dar numai pentru cel care – în sensul gnosei – se ridică deasupra a tot ceea ce are încorporat în sine pe Achamod, pofta care cutreieră prin spaţiu.

De ce există totuşi nostalgia, în sufletele transpuse în lumea lui Achamod? De ce după separarea de lumea divin-spirituală resimt nostalgia după această lume? Această întrebare şi-a pus-o şi gnosa, Şi ea spunea: Achamod a fost asvârlit din înţelepciunea divină, divina *Sophia*; dar înainte de a deveni deplin lume materială, în care acum locuia omul, a primit, ca un fel de scurtă iradiere, o lumină de la Fiul lui Dumnezeu, care a dispărut apoi din nou. Acesta este un concept important al gnosticilor, faptul că Achamond, aşa cum trăieşte în sufletele umane, a primit într-un trecut foarte îndepărtat lumina lui Dumnezeu, care însă a dispărut repede. Dar amintirea trăieşte acum în sufletul omului, oricât ar fi de întreţesut în lumea materială. Eu trăiesc în lumea lui Achamod, ar fi putut spune un astfel de suflet – în lumea materială. Dar în timp ce mă afund în mine, o amintire răsare în interiorul meu. Ceea ce mă ţine încătuşat de lumea materială tânjeşte după divina *Sophia*, după divina

înţelepciune, pentru că fiinţa Achamod care trăieşte în mine a fost cândva iluminată de Fiul lui Dumnezeu care trăieşte în lumea Eonilor. Să ne clarificăm această structură a unui suflet de elev al gnosticilor. Astfel de suflete au trăit, ele nu sunt numai o construcţie ipotetică. Iar cercetătorii istoriei care privesc cu înţelegere vor ajunge, prin documente exterioare, la concluzia că numeroase astfel de suflete au trăit în timpul la care ne referim.
Nu este lipsit de importanţă să ne limpezim asupra motivelor pentru care în prezent există o atât de mare ostilitate împotriva celor spuse mai înainte. Ce are de spus unul dintre oamenii înţelepţi ai prezentului despre gnosă? A trebuit doar să auzim că însăşi teologia lui Pavel este resimţită ca o scorneală rabinică, ceva încâlcit pentru ca monistul deştept să se poată ocupa de ea, el fiind atât de mândru când priveşte în lumea pe care o cuprinde cu noţiunea simplă de evoluţie sau cu conceptul şi mai simplu de energie, încât spune: Acum am devenit cu adevărat bărbaţi, am creat noţiunile care construiesc concepţia energetică despre lume şi privim înapoi la aceşti copii, la aceşti bieţi, dragi copii care cu veacuri în urmă şi-au alcătuit gnosa la nivelul lor copilăros, imaginând fel de fel de spirite, treizeci de Eoni: aceasta o face „sufletul de copil" al omenirii. O astfel de joacă, sufletul bărbătesc de azi a depăşit-o de mult prin marele monism al zilelor noastre! Să privim cu îngăduinţă la aceste copilării gnostice, atât de drăgălaşe!
Aceasta este atitudinea actuală şi ea nu va fi uşor de lămurit, în vederea schimbării. Desigur, s-ar putea spune: Un gnostic, care s-ar afla, în prezent, în faţa ta cu sufletul său născut din gnosă şi-ar lua şi el libertatea să-ţi spună părerea, şi atunci ar vorbi în felul următor: Înţeleg foarte bine că eşti mândru, că ai devenit atât de mândru de gândurile tale despre evoluţie şi energie; dar aceasta ţi se trage de la faptul că viaţa ta de gânduri a devenit foarte grosolană, simplă, primitivă, că te mulţumeşti cu gândurile tale cele mai abstracte: Exprimi cuvintele evoluţie şi energie şi crezi că vorbeşti despre ceva real, concret. Nu poţi, de fapt, să priveşti în acea viaţă spirituală mai subtilă care urcă la ceea ce se înalţă cu treizeci de trepte deasupra a ceea ce ai tu.
Pentru noi însă, dragi prieteni, opoziţia pe care am prezentat-o la începutul expunerii noastre de azi nu face decât să se accentueze prin aceasta. Pe de o parte, vedem epoca noastră, cu noţiunile ei grosolane, primitive, iar pe de altă parte, vedem gnosa. Şi am discutat cum aceasta utilizează noţiuni infinit

complicate – treizeci de Eoni – pentru a găsi în cursul evoluţiei sale pe Fiul lui Dumnezeu şi Sfântul Duh şi pentru a găsi în suflet nostalgia după divina *Sophia*, Fiul lui Dumnezeu şi Duhul Sfânt.

Atunci ne întrebăm: Oare adâncirea gândurilor care a avut loc atunci în lumea greco-romană nu este matricea din care a răsărit ceea ce avem în prezent, ceea ce am adus în gândurile evoluţiei şi ale energiei? Şi nu privim la această gnosă cu noţiunile ei complicate, care sunt atât de antipatice epocii actuale, ca fiind, în fapt, ceva cu totul străin? Nu sunt acestea opoziţii colosale? Ba da, aceasta sunt ele. Contradicţia care ni se aşază de aici în mod apăsător în suflet creşte continuu, dacă reflectăm retroactiv la cele ce am spus despre sufletul clarvăzător: că el se poate transpune în lumea de gânduri a grecilor şi romanilor şi vede atunci lumea, cu steaua despre care am vorbit. Şi găsim presărată pretutindeni în această profunzime a gândului grecesc acea adâncime pe care o reprezintă gnosa. Dar dacă este s-o privim în prezent cu tot ce trebuie să ne ofere antroposofia, neputincioşi să înţelegem, de fapt, ce înseamnă steaua de care ne aflăm despărţiţi prin trei lumi şi dacă-i întrebăm pe gnostici: Aţi înţeles voi, oare, ce s-a întâmplat atunci în evoluţia umanităţii?, nu putem să ne dăm nici noi, pe baza antroposofiei, răspunsul din partea gnosticilor, căci el nu ne-ar putea satisface; el nu ar putea aduce lumină în ceea ce rezultă, în prezent, pentru sufletul clarvăzător.

Nu am intenţionat să vă ofer prin expunerea de azi o explicaţie a unui lucru oarccare. Cu cât veţi resimţi mai mult că ceea ce am exprimat azi nu este o explicaţie, cu atât veţi recunoaşte mai mult că v-am pus în faţă contradicţie după contradicţie şi că nu v-am arătat decât o experienţă ocultă, aceea a percepţiei stelei, cu atât mai bine mă veţi fi înţeles. Aş dori să simţiţi, să vă fie clar că în lume a apărut ceva, la începutul datării noastre calendaristice, de care capacitatea de înţelegere a omenirii era extrem de îndepărtată, fiind totuşi acţionată de aceasta. Aş dori să simţiţi faptul că epoca începutului nostru calendaristic este o mare enigmă. Aş dori să aveţi un sentiment pentru faptul că în evoluţia omenirii se întâmplă ceva care mai întâi se prezintă în lumea greco-romană ca o adâncime a gândului sau ca o descoperire a gândirii şi că înseşi fundamentele primordiale ale acesteia se găsesc adânc în zona enigmaticului. Aţi putea căuta în lumi ascunse ceea ce apare în Maia lumii fizic-sensibile ca aprofundare a gândului greco-roman. Şi nu am dorit să vă ofer o idee, o explicaţie

pentru cele prezente, am vrut prin cele spuse să conturez o enigmă despre care vom continua să vorbim mâine.

CONFERINŢA a II-a

Leipzig, 29 decembrie 1913

Amintindu-ne expunerea de ieri o putern rezuma spunând că epoca de la începutul datării noastre calendaristice s-a străduit cât a putut să înţeleagă Misteriul de pe Golgota prin prisma comorii ei de înţelepciune şi că această înţelepciune a întâmpinat în această strădanie cele mai mari dificultăţi. Trebuie să mai zăbovim asupra acestui fenomen, deoarece ar fi imposibil ca în lipsa înţelegerii corecte a ceea ce s-a întâmplat prin Misteriul de pe Golgota, în lipsa înţelegerii acestui eveniment, să cuprindem într-o lumină corespunzătoare un fapt important, şi anume apariţia ideilor despre Graal pe care le vom prezenta pe scurt. Dacă privim lucrurile din punctul de vedere al concepţiei pline de înţelepciune a gnosticilor din epoca de la începutul datării noastre calendaristice, putem vedea, în sensul celor spuse ieri, cât de adânc pătrunzătoarc, cât de măreţ-geniale au fost ideile lor pentru a prezenta printr-o imagine pătrunzătoare pe Fiul lui Dumnezeu. Dacă însă ne referim la ceea ce a fost posibil să extragem despre Misteriul de pe Golgota din cronica spirituală a timpurilor trebuie să spunem: Nu putem obţine nimic cu ajutorul noţiunilor şi ideilor gnosticilor. Şi acest lucru îl vedem deosebit de clar, dacă avem în vedere unele reprezentări ale gnosticilor privind întruparea lui Christos în Iisus din Nazaret. Au existat unii care, plecând de la gnosă îşi spuneau: Da, această entitate, Christos, depăşeşte tot ce este terestru, având rădăcini în zonele spirituale; o astfel de entitate nu se poate menţine decât temporar într-un corp uman, cum este corpul lui Iisus din Nazaret.

Gnosticii care vorbeau astfel au spus ceea ce noi trebuie să subliniem necontenit: Într-adevăr, entitatea Christos a sălaşluit timp de trei ani şi jumătate în mod temporar, trecător, în corpul lui Iisus din Nazaret. Numai că gnosticii nu au înţeles corect modul în care entitatea Christos a trăit în corpul lui Iisus din Nazaret. Ei nu înţelegeau taina corpului lui Iisus din Nazaret; ei nu ştiau că în acest corp trăia Eul lui Zarathustra, că cele trei corpuri ale Iui Iisus din Nazaret erau de aşa natură încât în împreunarea lor reprezentau o substanţă umană care nu a fost niciodată încorporată în trup de carne pe Pământ. Gnosticii nu aveau vederea de ansamblu

a întregii relaţii a lui Christos cu cei doi copii Iisus. Din această cauză, le părea nesatisfăcător ceea ce puteau spune ei înşişi sau, cel puţin, le-a părut nesatisfăcător discipolilor lor ceea ce spuneau ei despre petrecerea temporară a lui Christos în trupul lui Iisus din Nazaret. Gnosticii au atins, în felul lor, şi modalitatea naşterii, această cea mai mare Taină a evoluţiei umanităţii. Bineînţeles, ei ştiau că ceea ce a făcut necesară apariţia lui Christos pe Pământ este legat de trecerea prin forma trupească. Dar ei nu puteau să realizeze pe deplin relaţia dintre Maica lui Iisus din Nazaret şi naşterea lui Iisus Christos. Iar aceia care au încercat să facă această legătură până la capăt, căci au fost şi din aceştia, au fost foarte puţin înţeleşi. Au existat şi gnostici care tocmai din cauza dificultăţilor amintite au contestat cu totul apariţia în trup de carne a lui Christos pe Pământ, care îşi reprezentau că, înainte şi după moartea de pe Golgota, pe Pământ ar fi existat doar un corp aparent, ceea ce noi am numi un corp astral, care apărea când aici, când acolo, dar care nu era un corp fizic. Întrucât se întâmpinau greutăţi pentru a ajunge la o reprezentare a modului în care Christos poate apărea într-un trup de carne, se afirma pur şi simplu că El nici nu avea legătură cu un astfel de corp. Când oamenii credeau că El ar fi umblat într-un trup de carne, aceasta nu era decât iluzie, Maya. Nici acest lucru nu era recunoscut. Este clar că gnosticii făceau eforturi mari, cu conceptele şi ideile lor, pentru a stăpâni cea mai mare problemă istorică a evoluţiei Pământului, dar că noţiunile şi ideile lor nu erau suficiente; ei s-au dovedit a fi neputincioşi în faţa celor întâmplate.

Va trebui să mai vorbim despre modul în care Pavel a încercat să rezolve problema. Dar va trebui să ne lămurim mai întâi cum a fost posibilă, de fapt, o astfel de înţelegere greşită. Dacă ne punem o serie de întrebări cu mijloacele cercetării spiritului, încercând apoi să le dăm răspunsul, va deveni clar, mai întâi în mod abstract, ce s-a întâmplat atunci.

Putem întreba, de pildă: Dacă epoca în care a apărut Iisus Christos a fost atât de puţin aptă să-I înţeleagă fiinţa, ar fi fost în stare o altă epocă să-L înţeleagă? În orice caz, dacă ne transpunem retrospectiv în sufletele oamenilor din diferite epoci, ajungem, ca cercetători ai spiritului, la un rezultat uimitor. Ne putem transpune pentru început în sufletele marilor Învăţători ai Indiei antice, ai culturii indiene, care a fost prima după perioada postatlanteană. Aşa cum am mai subliniat, privim cu cea mai profundă admiraţie înţelepciunea străbătută de privirea clarvăzătoare, cuprinzătoare şi cu

fundamente adânci a sfinţilor Rishi indieni ai timpurilor străvechi. Ştim că în sufletele acestor mari învăţători ai epocii lor au sălăşluit tainele Universului care s-au pierdut în epocile ulterioare pentru cunoaşterea înţelepciunii. Dacă te transpui cu conştienţa clarvăzătoare, atât cât se poate, în sufletul unui astfel de mare învăţat al Indiei vechi, poţi să spui: Dacă ar fi fost posibil ca entitatea Christos să apară pe Pământ în mijlocul Rishilor, înţelepciunea acestora ar fi fost capabilă să înţeleagă fiinţa lui Christos. Întrucât fenomene atât de importante ca cel menţionat nu pot fi exprimate, de fapt, în cuvinte abstracte, vă rog să-mi permiteţi, dragi prieteni, să folosesc o imagine.

Rishi vechii Indii, dacă ar fi perceput într-un singur om înţelepciunea Logosului ale cărei pulsaţii străbat lumea, ar fi adus acestuia tămâia jertfei, simbolul recunoaşterii divinului care lucrează în sfera umanităţii. Însă entitatea Christos nu putea găsi în acel timp un corp corespunzător în care să se întrupeze. Astfel, ea nu putea să apară în acele vremuri – vom expune mai târziu motivele acestui fapt –, în care ar fi existat toate mijloacele necesare înţelegerii unui astfel de eveniment.

Dacă mergem mai departe şi ne transpunem în sufleteie vechii culturi a lui Zarathustra, putem spune: Sufletele culturii lui Zarathustra nu mai erau înzestrate cu acele mijloace ale străvechii culturi indiene, dar ele ar fi înţeles că Spiritul Soarelui şi-a propus să trăiască într-un corp uman şi ar fi fost în situaţia de a putea sesiza ceea ce ţine de esenţa Spiritului Soarelui într-un astfel de eveniment. Dacă aş vrea să mă exprim din nou în imagini, ar trebui să spun: Discipolii lui Zarathustra ar fi sărbătorit Spiritul Soarelui întrupat într-un om cu aurul strălucitor, simbol al înţelepciunii.

Dacă ne deplasăm în perioada culturală caldeano-egipteană constatăm că a scăzut posibilitatea de a-L înţelege pe Iisus Christos. Totuşi ea nu a fost atât de redusă ca în cea de a patra epocă culturală postatlanteană, cea greco-romană, când nici gnosa nu a fost destul de puternică pentru a înţelege acest fenomen. În această epocă s-ar fi înţeles că o stea a apărut din înălţimi spirituale şi că ea s-a născut într-un om. Aşadar, s-ar fi înţeles corect coborârea divin-spirituală din sfere extraterestre. S-ar fi adus spre jertfă mirul. Iar dacă ne transpunem în sufletele acelora care vin, conform Bibliei, ca trei magi de la Răsărit şi care sunt păstrătorii celor trei tezaure de înţelepciune originare din cele trei epoci culturale postatlanteene, chiar Biblia ne indică existenţa unei anumite înţelegeri a faptului că cei trei magi apar la naşterea copilului

Iisus. În orice caz, un lucru ne va atrage atenţia, la care în prezent numai puţini se gândesc: că Biblia se află faţă de cei trei magi într-o poziţie deosebită. Oare, Biblia nu vrea să ne spună că aceştia au înţeles încă de la început despre ce este vorba? Dar, ai fi tentat să întrebi: Ce fac aceşti trei înţelepţi mai departe? Ce se întâmplă cu înţelepciunea lor? Avem oare ceva ce am putea raporta la aceşti trei înţelepţi ai Răsăritului în ceea ce priveşte înţelegerea apariţiei lui Christos? Această problemă o punem, cum am spus, numai ca întrebare. Ea face parte din numeroasele întrebări care trebuie puse raportându-ne la Biblie şi care devin mai importante decât toate criticile aduse Bibliei în secolul al XIX-lea.
Dacă trecem la cea de a patra perioadă postatlanteană, putem spune următoarele: Acum există trupul în care se poate încorpora entitatea Christos. Un astfel de trup nu a existat în prima, a doua şi a treia epocă postatlanteană. Acum el există, însă oamenii nu au posibilitatea de a înţelege, de a pătrunde ce se întâmplă. Un fenomen ciudat, nu? Căci în faţa sufletului nostru nu se arată ca fapt nimic altceva decât că Christos apare pe Pământ într-o epocă care este cea mai puţin potrivită să-L înţeleagă. Iar dacă priveşti la epocile următoare şi mai cu seamă dacă focalizezi întreprinderile care s-au reluat în secolele următoare pentru a înţelege entitatea lui Iisus Christos, descoperi o nesfârşită dispută teologică. Întâlnim, în sfârşit, în evul mediu, separarea netă a credinţei şi ştiinţei; aceasta înseamnă, de fapt, renunţarea totală la a şti ceva despre fiinţa lui Iisus Christos – ca să nu vorbim de faptul că omul a rămas neputincios până în zilele noastre cu privire la acest fenomen. Aşadar, un fenomen ciudat! Christos se naşte într-o epocă care este foarte puţin aptă pentru a-L înţelege. Şi dacă evoluţia umanităţii ar fi depins de faptul ca Christos să acţioneze pe Pământ prin înţelegerea de către sufletele omeneşti, atunci, cu adevărat, lucrurile ar fi stat rău. Poate s-ar putea spune, exprimat în mod radical, că pentru cel care priveşte, din punctul de vedere al ştiinţei spiritului, evoluţia spiritual-teologică legată de apariţia lui Christos se creează impresia că evoluţia teologică şi-ar fi trasat sarcina de a aduce piedică după piedică înţelegerii entităţii lui Christos. Căci erudiţia teologică pare să se depărteze tot mai mult în mersul ei de această înţelegere; faptul este exprimat poate prea radical, dar cel care vrea să ajungă la semnificaţia acestei exprimări se va putea lămuri asupra sensului mai adânc al acestor cuvinte.

În fond, dezvăluirea enigmei exprimate astfel nu este chiar atât de uşoară, şi vă mărturisesc că am încercat în cursul timpului căile cele mai diferite ale cercetării spiritului pentru a mă apropia de această enigmă. Este lesne de înţeles că, din lipsă de timp, nu pot vorbi despre toate aceste căi. Vreau totuşi să prezint azi una din ele. Este calea care conduce, aproxunativ la începutul calendarului nostru creştin, printr-un fenomen foarte ciudat al vieţii spirituale, anume prin acela al Sibilelor.

Sibilele sunt apariţii cu un caracter profetic cât se poate de special. Ştiinţa exterioară nu poate nici măcar să ne spună din ce limbă provine cuvântul Sibilă. Dacă ne referim la ceea ce este, de fapt, destul de amplu cunoscut prin documentele exterioare despre Sibile, putem spune că avem de consemnat chiar de la începutul vieţii Sibilelor un fenornen cât se poate de straniu. Astfel, începând cu secolul al VIII-lea î.Chr. şi în următoarele, întâlnim în Eritreea din Ionia primul sălaş al Sibilelor de unde ele trimiteau în lume cele mai variate profeţii care, chiar şi aşa cum ni s-au transmis în mod exterior, ne arată că îşi au originea în cele mai ciudate străfunduri ale fiinţei umane şi ale vieţii sufleteşti. Sibilele extrag parcă din străfunduri haotice ale vieţii sufleteşti tot felul de lucruri, ceea ce ele au de comunicat diferitelor popoare despre viitorul evoluţiei Pătnântului; fapte înspăimântătoare, dar uneori şi evenimente benefice. Departe de tot ce poate fi numit gândire ordonată, din Sibile ţâşneşte, ca şi cum ar fi smulse prin stoarcere, din străfundurile haotice ale sufletului ceea ce ele spun, astfel încât atunci când le asculţi pe fiecare dintre ele – când le cercetăm acum cu mijloacele ştiinţei spiritului – observi că apar în faţa oamenilor cu un fanatism spiritualizat, vrând să le impună ceea ce au de spus. Sibila nu aşteaptă să fie întrebată ca, de exemplu, Pythia din Grecia cu prezicerile ei, ci iese în stradă, poporul se adună şi se observă cu ce forţă de a se impune răsună profeţiile ei cu privire la oameni, la popoare, la cicluri ale Pământului. Am spus că apariţia lor în Ionia este un fenomen ciudat; căci tot în Ionia îşi are începuturile şi filosofia greacă, acea înţelepciune, care începând cu Thales şi Aristotel până în timpul romanilor ia naştere din ce este mai ordonat în viaţa sufletească a omului, ceea ce este opus haosului, care caută din viaţa sufletului tot ceea ce poate fi desprins ca noţiuni clare, luminoase. Din Ionia pleacă filosofia clarităţii, filosofia a tot ce este plin de lumină, am spune a tot ceea ce a preluat caracterul ceresc la Platon. Ca nişte umbre apar Sibilele cu produsele lor spirituale ivite

din haosul sufletului, anunţând uneori şi lucruri care trebuie să fie falsificate de adepţi ai sibilismului pentru a se putea vorbi de o împlinire a lor. Apoi vedem cum umbrele înţelepciunii, însoţind cea de a patra epocă culturală, acest sibilism, se răspândeşte în Grecia şi, de asemenea, în Italia. Treptat, urcă în timpul în care are loc Misteriul de pe Golgota. Vedem cum ajunge el să influenţeze pe poeţii romani, cum se oglindeşte chiar şi în scrierile lui Vergiliu, cum viaţa încearcă să fie modelată chiar prin oameni foarte spiritualizaţi, în timp ce ei invocă previziunile Sibilelor.

Cât preţ se punea pe profeţiile Sibilelor se vede în aşa-numitele cărţi sibilinice la care se apela pentru un sfat. Vedem, de asemenea, şi în lumea exterioară cu privire la prevederile Sibilelor cum se amestecă într-un mod ciudat de haotic lucruri spirituale cu lucruri total obscure. Apoi vedem acest sibilism intervenind chiar şi în creştinism. El ne mai întâmpină şi din cântecul lui Thomas din Celano:

Dies irae, dies illa
solvet saeclum in favilla
teste David cum Sybilla!

(Zi a mâniei, zi care conduci veacul cosmic după mărturia lui David, precum şi a Sibilei!)

Aşadar, până în timpul dezvoltării creştinismului unele spirite aveau ochii îndreptaţi spre Sibila cu prezicerile ei, mai cu seamă cele referitoare la distrugerea a ceea ce fusese până atunci şi la apariţia unei noi ordini mondiale. Se poate spune astfel că timp de multe, multe secole, de fapt, de-a lungul întregii epoci a patra postatlanteene, Sibila ne întâmpină cu prezicerile ei despre evoluţia omenirii până în cea de a cincea epocă culturală. Numai cel care, fiind dominat de reprezentările raţionaliste ale prezentului, nu vrea să se ocupe de astfel de lucruri, poate ignora influenţa profundă a sibilismului asupra lumii în care s-a răspândit creştinismul. Ceea ce se povesteşte în prezent este, în multe privinţe, aşa cum am mai spus-o, mai ales în ceea ce priveşte unele aspecte ţinând de spiritualitate, o *fable convenue*. Reprezentările răspândite în cele mai largi pături ale populaţiei erau dominate mult mai mult decât se crede, până în secole târzii, de ceea ce emana de la Sibile. Un fenomen straniu, enigmatic este această lume a Sibilelor care se instalează în cea de a patra epocă postatlanteană.

Pe noi trebuie să ne intereseze ce se întâmplă, de fapt, în sufletele Sibilelor. Asemenea lucruri trebuie scoase, prin cercetarea noastră spirituală, din ceea ce se află azi acoperit

de un strat de cultură materialistă a spiritului, dar care în forma în care se află nu este utilizabil, ci trebuie reînnoit cu mijloacele epocii noastre de cercetare spirituală. Dar putem atrage totuşi atenţia asupra faptului că esenţa sibilismului nu era ignorată ca azi, în timpuri relativ nu prea îndepărtate. De altfel dispunem de un document important care ne atrage atenţia asupra tradiţiilor privind importanţa sibilismului. Poate că nu privim întotdeauna acest document din perspectiva importanţei sale, dar el există şi ar trebui să prilejuiască oamenilor o mai adâncă reflectare. El este prezent în marea creaţie a lui Michelangelo. În imaginile Capelei Sixtine el nu reprezintă numai evoluţia Pământului şi a umanităţii, ci şi profeţii şi Sibilele. Când contemplăm aceste imagini nu ar trebui să ignorăm felul în care Michelangelo reprezintă Sibilele, mai cu seamă felul cum pune în opoziţie Sibilele şi profeţii. Gândind fără idei preconcepute, în această opoziţie putem recunoaşte încă o dată, prin ştiinţa spiritului, unele taine ale celei de a patra epoci postatlanteene în care are loc Misteriul de pe Golgota.

Vedem mai întâi o operă artistică admirabilă, reprezentarea profeţilor: Zaharia, Ioil, Isaia, Iezechiel, Daniel, Ieremia şi Iona. Şi în rând cu această serie de profeţi sunt inserate Sibilele: cea persană, cea delphică, cea eritreică, cea libiană, cea cumeică. Toţi profeţii au ceva din figura lui Ieremia, dar care apare deosebit de semnificativ la Zaharia: oameni cu gândire profundă, cei mai mulţi adânciţi în cărţi sau în alte documente, preluând cu calm şi imperturbabil ceea ce citesc sau ceea ce aduc în preocuparea lor în alt fel. Liniştea este reflectată şi de figurile acestor profeţi. O mică excepţie, probabil numai aparentă, o face Daniel care stă în faţa unei cărţi susţinută de spinarea unui băiat şi care ţine în mână o unealtă de scris, pentru a transcrie într-o altă carte ceea ce citeşte: o tranziţie de la preluarea meditativă a tainelor lumii la transcriere, în timp ce ceilalţi stăruie gânditori şi cu totul dăruiţi tainelor lumii, cu sufletul liniştit, relaxat. Din toată fiinţa lor se reflectă faptul că sunt cufundaţi în domeniul supraterestru, că sufletul lor se odihneşte în lumea spirituală şi că ei încearcă să fundamenteze devenirea umanităţii din domeniul spiritual. Se vede pe figura lor că sunt mai presus de ceea ce există în jur, dincolo de ce reprezintă patimile omeneşti şi fanatismul, şi de extazul care rezultă din fanatism şi patima omenească; că nu se află numai mai presus de ceea ce vede omul, ci şi de ceea ce trăieşte în sine, în măsura în

care este om al Pământului. Aceasta constituie măreţia în reprezentarea profeţilor realizată de Michelangelo.
Dacă ne referim la reprezentarea Sibilelor, observăm mai întâi Sibila persană aflată în apropierea profetului Ieremia, contrastând în mod uimitor cu atitudinea gânditoare a acestuia. Ea este reprezentată cu mâna ridicată ca şi cum ar vrea să impună omenirii ceea ce a aflat, ca şi cum, după modelul oratorilor de proastă factură, ar vrea să dovedească cu toată forţa ce are de spus şi ca şi cum nici nu ar putea altfel, datorită pasiunii ei fanatice, decât să lase să se scurgă în mâna ei ceea ce ar vrea să comunice în mod convingător întregii omeniri! Să ne uităm apoi la Sibila eritreană. Simţim cum ea exprimă ceea ce poate reveni omului din tainele elementelor; deasupra capului are o lampă; un băiat gol aprinde lampa cu o făclie. Cum se poate spune mai clar ceea ce vrei să exprimi decât astfel: Aici pasiunea umană aprinde din forţele sufleteşti inconştiente ceea ce ea ar vrea să imprime omenirii cu toată forţa, ca profeţie. Profeţii sunt dăruiţi în sufletul lor veşniciei primordiale din spirit; Sibilele sunt smulse de la tot ce este Pământesc, atunci când pământescul revelează sufletescul spiritual. Sibila delfică exprimă în mod deosebit acest lucru, când vedem cum până şi părul ei este răvăşit de o adiere a vântului, cum aceasta suflă în vălul albăstrui încât ea datorează elementului aer ceea ce are de comunicat. În această adiere a vântului care trece prin părul şi vălul Sibilei ne întâmpină ceea ce Pământul voia să reveleze prin gura acestei Sibile, convingând cu putere. Apoi Sibila cumeică (din oraşul italian Cumae. N.tr.): ea este reprezentată cu gura semideschisă, ca şi cum ar bolborosi, ne apare ca şi cum transmite profeţia ce vine din inconştient. Sibila libiană parcă apucă ceva cu grabă, ceva în care poate citi taine! Totul este dăruit în aceste Sibile în mod nemijlocit elementului Pământ.
Prin astfel de documente au fost încredinţate multe taine care, aşa cum este de la sine înţeles pentru acea epocă, se puteau exprima mult mai bine în pictură, în artă, decât într-o perioadă mai târzie, în care trebuie să folosim mai mult noţiunea, ideea.
Care este, de fapt, natura acestor Sibile? Ce sunt ele, în definitiv? Ce înseamnă profeţia lor? Pentru a descoperi ce se întâmplă în sufletul lor trebuie să forăm adânc în tainele evoluţiei umanităţii.
În acest scop, să ne mai întrebăm o dată: De ce vechii Rishi puteau înţelege, atât de uşor, cu înţelepciunea lor pe care abia am putea-o fundamenta, pe Iisus Christos? Deşi este o

banalitate, totuşi este adevărat: pentru că posedau înţelepciunile şi conceptele necesare, pe care cea de a patra epocă culturală postatlanteană nu le mai deţinea. Ei dispuneau de toate acestea, după care tânjeau, de exemplu, gnosticii, dar şi agnosticii şi Părinţii apostolici, cum sunt numiţi. Dar ce le lipsea? Nu ca idei elaborate, eventual cum le găsim la Platon sau la Aristotel, ci ca sugestii, ca inspiraţii, ca ceva care li s-ar fi prezentat ca sugestii, ca inspiraţii concrete. Corpul lor astral era cuprins de ceea ce se infiltra din Cosmos şi din influenţele Cosmosului asupra corpului lor astral rezultau noţiunile care ar fi putut trezi ca prin vrajă în faţa sufletului lor entitatea lui Iisus Christos. Putem spune că aceasta era dăruită oamenilor; ei nu o elaboraseră. Ţâşnea din străfundurile corpului astral. Ea ţâşnea din corpul astral al sfinţilor Rishii şi al elevilor lor şi, în fond, din întreaga cultură veche indiană a primei epoci culturale postatlanteene. Ea s-a restrâns cu timpul, mai există însă şi în cea de a doua epocă culturală şi în cea de a treia şi a mai dăinuit ca un reziduu până în cea de a patra epocă culturală postatlanteană. Dar cum? Ce fel de reziduu?

Dacă am cerceta care era situaţia în cea de a treia epocă culturală postatlanteană, am afla că cel puţin acei oameni care se ridicaseră la înălţimea timpului lor – şi, în procente, erau mult mai mulţi oameni cultivaţi decât azi – aveau noţiuni despre legăturile existente în domeniul extraterestru cu privire la ceea ce era simbolizat pe cerul înstelat. Ei puteau citi în mişcările stelelor taine ale existenţei cosmice. Dacă Iisus Christos ar fi apărut pe Pământ, cea de a treia epocă posatlanteană ar fi recunoscut cu siguranţă din scrierea stelară care ar fi fost situaţia sa. Dar acesta a fost destinul, pe care l-am subliniat adesea din punct de vedere principial în ceea ce priveşte evoluţia umanităţii: că în corpul astral uman a regresat din ce în ce mai mult predispoziţia de a se afla în legătură cu tainele lumii prin imagini vii. Aceste imagini au devenit progresiv mai haotice. Ceea ce pătrundea în acest mod în sufletul uman era tot mai puţin decisiv – nu total nehotărâtor, ci din ce în ce mai puţin hotărâtor – pentru fundamentarea tainelor propriu-zise ale lumii.

Aşa se face că atunci au survenit două elemente. Pe de o parte lumea noţiunilor, aceea a lui Platon şi a lui Aristotel, lumea ideilor, să spunem lumea spirituală cea mai fin cernută, lumea spirituală care păstrează în sine cel mai puţin spirit, care este cuprinsă şi fundamentată direct din eul însuşi şi nu mai vine din corpul astral. Caracteristic pentru filosofia greacă este faptul că în ea spiritul se manifestă pentru prima oară din eu,

aşa cum se poate manifesta în noţiunile cu totul transparente dar totuşi îndepărtate de viaţa spirituală propriu-zisă. Numai că filosoful grec, spre deosebire de filosofii mai noi, mai simţea că gândurile îşi au originea în lumea spirituală, în timp ce filosoful mai nou a devenit sceptic, se îndoieşte de orice pentru că nu mai simte legătura dintre gândurile sale şi tainele lumii. În timpul mai nou s-a redus facultatea de a spune: Ceea ce gândesc, spiritul lumii gândeşte în lume. Aşa cum am încercat să spun în ***Pragul lumii spirituale***, prin meditaţie trebuie să se ajungă la încrederea în gândire, încrederea în formarea de noţiuni şi idei, care îi era proprie filosofului grec, care putea să-şi considere gândurile ca fiind gânduri ale spiritului lumilor. Era ca un înveliş, cel mai exterior, al spiritului lumilor care se apropia de omenire în filosofia greacă, dar era încă un înveliş străbătut de viaţa vie a spiritului lumilor; aşa era resimţit acest lucru. Al doilea element rămas din timpurile vechi era atavic, era ceva ereditar. Şi a rămas într-o oarecare măsură în profeţia Sibilelor care din haosul lumii lor lăsau parcă să reînvie forţele sufletului omenesc, care acţionaseră în mod armonios în cursul perioadelor a doua şi a treia postatlanteene şi care acum transmiteau în mod haotic frisoane ale lumii spirituale.
Să admitem o ipoteză care poate este permisă în contextul nostru: Ce s-ar fi întâmplat dacă nu ar fi apărut nici Christos şi nici filosofia greacă? Omenirea ar fi trebuit să-şi continue existenţa cu moştenirea pe care o avea, cu ceea ce în cea de a patra epocă postatlanteană ajunsese deja la treapta sibilismului. Gândiţi-vă la acest lucru dezvoltat în linie dreaptă în Occident, fără impulsul lui Christos, fără filosofie şi fără ştiinţa care se bazează pe aceasta; veţi avea atunci reprezentarea haosului Occidentului, ceea ce ar fi putut să devină fără Christos şi fără filosofie, ce ar fi trebuit să ia naştere din ceea ce s-a petrecut în sufletele Sibilelor. Dar forţele acţionează în continuare. Şi când testăm cu mijloacele ştiinţei spiritului această putere elementară cu care se exprimă forţele spirituale ce trăiesc în ambianţa nemijlocită a Pământului, în vânt şi apă şi foc, când cercetăm cum s-au cuibărit acestea în sufletul uman, când cercetăm mai ales forţa cu care spiritele vântului, ale focului, ale apei şi ale pământului au luat în stăpânire sufletele oamenilor, atunci obţinem o reprezentare despre cum armonia şi ordinea au dispărut din modul de a cunoaşte lumea care a existat în primele trei perioade postatlanteene, cum însă forţele au mai rămas încă în sufletele noastre. Sufletele oamenilor nu ar fi

avut capacitatea de a stabili cu adevărat o legătură cu marile fenomene ale Cosmosului în sufletele lor, ci cu spiritele vântului, cu spiritele focului etc., şi anume cu toate creaturile de tipul strigoilor, demonilor, care s-ar fi arătat desprinse din marile contexte ale Universului. Oamenii ar fi ajuns complet sub dominaţia spiritelor elementare, iar învăţătorii lor ar fi fost asemănători Sibilelor şi forţa ar fi fost atât de mare încât ar fi dăinuit până la sfârşitul zilelor Pământului. Şi dacă ne întrebăm: Datorită cărui fapt acest lucru nu s-a realizat? Cine a acţionat astfel încât această forţă care trăieşte atât de evident în Sibile să slăbească treptat? trebuie să răspundem: Christos, care prin Misteriul dc pe Golgota s-a scurs în aura Pământului şi a nimicit, scoţând-o din sufletele oamenilor, forţa sibilinică, care a îndepărtat-o.
Astfel, plasându-ne pe linia ştiinţei spiritului, observăm faptul uimitor că oamenii nu înţeleg mare lucru din impulsul lui Christos; noţiunile şi ideile se dovedesc a fi neputincioase. Dar cu privire la imnpulsul lui Christos nu este vorba în primul rând că el pătrunde în lume ca învăţătură, ci este vorba mai ales de caracterul faptic, de ceea ce s-a scurs ca impuls nemijlocit din Misteriul de pe Golgota. Acest lucru nu trebuie căutat în ceea ce înţeleg oamenii, ci în ce se întâmplă cu sufletuI oamenilor. Prin expunerea de azi am vrut să aduc în faţa dumneavoastră lupta Christosului revărsat în aura Pământului împotriva sibilismului.
În felul acesta Christos avea de împlinit, în fapt, o misiune de judecător. Aceia care au înţeles în sens materialist că Christos va reveni curând după Învierea Sa au interpretat greşit. Noţiunile omeneşti ale acelui timp nu erau suficiente pentru înţelegerea acestor lucruri. Dar în ceea ce a ieşit la lumină în mod haotic ca idei de revenire într-un timp apropiat trăia adevărul că Christos apăruse pe un teren pe care Pavel l-a pregătit în mod exterior, aşa cum vom vedea mâine, dar apăruse într-un cadru aflat dincolo de lumea simţurilor, în care se desfăşoară lupta dintre Christos şi Sibile, o luptă spirituală. Trebuie să dăm la o parte vălul care ne dezvăluie răspândirea creştinismului în planul fizic. Dincolo de planul fizic trebuie să vedem acea luptă a spiritelor, prin care se scoate din suflete ceea ce altfel ar fi trebuit să crească ca o forţă din ce în ce mai mare tocmai legat de caracterul ei haotic. Şi cel care nu recunoaşte că prin această faptă metafizică s-a săvârşit pentru umanitate, de către Christos, un lucru extraordinar, acela înţelege greşit aceast fapt unic.

Dar cine a putut face mai mult pentru înţelegerea acestui fapt? Cei care erau înzestraţi cu o anumită inspiraţie sau revelaţie din lumea spirituală, cei care au scris evangheliile, şi Pavel. Vom avea prilejul de a evalua şi din alte puncte de vedere apariţia evangheliştilor şi a lui Pavel. Vom putea focaliza faptul că Pavel se află într-o lume în care se întâmplă ceva şi fără ca el să fi participat prin cuvintele sale la înţelegerea Misteriului de pe Golgota. Când focalizezi însă acest fenomen pe care l-am caracterizat ca fiind lupta lui Christos cu Sibilele, ai totuşi faţă de Pavel un sentiment pe care l-aş rezuma astfel: Totul apare ca şi cum în cuvintele sale s-ar exprima mult mai mult decât ceea ce citeşti la început, ca şi cum forţa care a trecut asupra lui prin apariţia de la Damasc s-ar exprima prin el şi ca şi cum prin el ar pătrunde în omenire un mesaj opus celui profetic al Sibilelor; ca şi cum s-ar continua ceva din mesajul vechilor profeţi, pe care Michelangelo l-a reprezentat atât de frumos în picturile sale. Am spus că Sibilele aveau ceva care pleca din elementarul Pământului, care n-ar fi putut fi în ele dacă nu le-ar fi vorbit spiritele elementelor Pământului. La Pavel constatăm ceva asemănător care, în mod uimitor, a fost observat şi de ştiinţa exterioară, dar care-ţi pune în faţă, cu adevărat, o lume a uimirii atunci când o contempli în lumina ştiinţei spiritului.

Şi Pavel a extras ceva din zona elementară a Pământului, dar dintr-un anumit domeniu al acestei zone. Şi-l putem înţelege bine pe Pavel din punct de vedere teologic-raţionalist-abstract numai dacă avem în vedere ceea ce prin ştiinţa exterioară nu poate fi explicat; el poate fi foarte bine înţeles numai din punctul de vedere al raţionalismului obişnuit. Dacă se urmăreşte însă înţelegerea a ceea ce a trăit spiritual în Pavel, dacă vrem să înţelegem de ce prin cuvintele sale se transmite ceva asemănător cu ceea ce aflăm în profeţiile Sibilelor, trebuie să ne punem întrebarea: Cât de departe ajunge lumea lui Pavel? Cum se delimitează lumea lui Pavel? Iar ciudăţenia răspunsului pe care-l primim este că Pavel a devenit mare într-o lume care se întinde exact cât se întinde şi cultura măslinului. Dar vom vedea că această ciudăţenie dispare când vom pătrunde, mâine, în înţelegerea figurii lui Pavel. Pământul este plin de taine şi din perspectivă geografică. Un ţinut în care măslinul se dezvoltă bine este altceva decât unul în care se dezvoltă bine stejarul sau frasinul. Iar omul se află, ca fiinţă fizică, în relaţie cu spiritele elementare. Altfel freamătă, se mişcă şi ţese natura în lumea măslinului decât în lumea stejarului, frasinului sau a tisei. Şi dacă vrem să înţelegem

legătura fiinţei Pământului cu fiinţele umanităţii trebuie să atragem atenţia şi asupra unor astfel de aspecte ca acela că Pavel ajunge atât de departe cu cuvântul lui cât se întinde lumea măslinului. Lumea lui Pavel este lumea măslinului.

CONFERINŢA a III-a

Leipzig, 30 decembrie 1913

Conferinţele noastre trebuie să fie astfel structurate, încât să fie mai întâi atinse diferite teme şi apoi readus în atenţie ceea ce poate conduce la deplina înţelegere a acestora. Astfel, până acum am vorbit despre dificultatea înţelegerii entităţii lui Iisus Christos, apoi am adus în discuţie problema structurării simptomatice a unei părţi a vieţii sufleteşti în cea de a patra epocă postatlanteană, iar la sfârşitul ultimei conferinţe am atins tema „Pavel şi măslinul". La aceste teme principale mă voi întoarce. Dar trebuie să ne apropiem de ele, învârtindu-ne într-o spirală în centrul căreia le înscriem. Atunci va ieşi în evidentă ce vrem, de fapt, să spunem. Azi aş dori să vă vorbesc câte ceva despre entitatea Christos. Vom vedea, apoi, de ce entitatea Iisus Christos se oglindeşte, tocmai în persoana lui Pavel.

Ştim din conferinţe anterioare că entitatea Christos poate fi înţeleasă dacă urmărim retrospectiv evoluţia sistemului nostru planetar până la existenţa solară. Cu diferite prilejuri, în unele cicluri de conferinţe, care au fost publicate, am atras atenţia că în entitatea Christos avem de-a face cu o entitate spirituală – deocamdată s-o numim astfel – şi că pentru evoluţia superioară a acestei înalte entităţi spirituale a fost important mai cu seamă timpul Vechiului Soare. Asupra acestui aspect nu vreau să insist acum. Dar pentru înţelegerea evoluţiei umane pe Pământ ne mai trebuie şi alte criterii şi am văzut cât de necesar este acest lucru pentru că ideile şi conceptele care s-au străduit să facă înţeleasă această entitate a lui Iisus Christos în cursul celei de a patra epoci postatlanteene s-au dovedit neputincioase. Această problemă a apărut mai ales în primele secole la gnostici, la Părinţii apostolici, la personalităţile care au dat prilej diferitelor fundamentări ale creştinismului să revină mereu la întrebarea: Care este raportul fiinţei lui Christos cu fiinţa lui Iisus?

Ştim că trebuie să deosebim doi copii Iisus. De unul dintre ei nu trebuie să ne ocupăm în această expunere, căci prin

premisele noastre antroposofice el ne este uşor inteligibil. Mă refer la acel Iisus în care trăia eul lui Zarathustra. Avem de-a face cu o entitate omenească care atinsese un înalt grad de evoluţie încă din a doua epocă postatlanteană şi care întemeiase atunci curentul lui Zarathustra. El s-a întrupat apoi din nou în copilul Iisus solomonic care, ajungând la vârsta de doisprezece ani, a atins cel mai înalt grad de evoluţie la care se putea ajunge în acel timp al încarnării umanităţii. Ştim apoi că acest eu al lui Zarathustra a trecut atunci în corpul celuilalt copil Iisus, a cărui entitate se întrevede strălucind din Evanghelia lui Luca, aşa-numitul copil Iisus nathanic.

Asupra acestui copil Iisus nathanic trebuie să ne oprim puţin. Am atras deja atenţia că în cazul acestui copil Iisus nu avem de-a face cu o fiinţă omenească în sensul strict al cuvântului. Avem de-a face cu o fiinţă despre care nu putem spune că mai înainte a fost încarnat ca om în cutare sau cutare individ. Am subliniat mereu că din esenţa sufletească ajunsă pe Pământ din lumile spirituale pentru a trăi aici întrupată în diferite individualităţi umane ceva pare a fi rămas în urmă, şi că această rămăşiţă apare în copilul Iisus nathanic. Astfel, nu putem spune despre copilul Iisus nathanic că în el ar trăi un eu ca în ceilalti oameni care ar fi evoluat prin încarnări anterioare. Trebuie să recunoaştem că acest copil Iisus nathanic – fapt care reiese din prezentarea făcută de mine în cartea Ştiinţa ocultă – nu mai trăise înainte pe Pământ. Se pune întrebarea: A avut această fiinţă, pe care o vom numi simplu Iisus din Nazaret, vreo legătură cu evoluţia Pământului? Cu evoluţia Pământului au legătură nu numai acele entităţi şi forţe care se încarnează pe Pământ, ci şi entităţi şi forţe spirituale care aparţin Ierarhiilor superioare. Dacă pare să fi rămas ceva în urmă, o rămăşiţă din substanţa care a fost repartizată sufletelor omeneşti individuale, rămăşiţă care apoi s-a născut în copilul Iisus nathanic, nu înseamnă că această entitate nu s-a aflat mai înainte în vreo relaţie cu evoluţia Pământului. Numai că ea nu a avut cu evoluţia Pământului şi a omenirii o relaţie care să presupună şi existenţa ei anterioară ca om, pe Pământ. Cum trebuie să gândim această entitate în legătură cu evoluţia Pământului? Dacă focalizăm evoluţia lui Iisus nathanic, nu trebuie să-l căutăm în ceea ce ne poate oferi evoluţia fizică a Pământului, ci în lumile spirituale, în ceea ce mai înainte nu fusese pământesc.

Să ne amintim ce am expus în ***Ştiinţa ocultă***, cum din perioada lemuriană – cu excepţia unei singure perechi umane

principale – sufletele coboară treptat de pe celelalte planete şi se încorporează în tot cursul perioadei atlanteene în corpuri umane. Trebuie să ne imaginăm, aşadar, evoluţia Pământului în felul următor: din ambianţa cosmică a Pământului sufletele se adună şi îşi încep evoluţia pământeană. Ştim că înaintea perioadei lemuriene sufletele se retrăseseră pe planete. Mai ştim şi că această evoluţie a Pământului în care aveau să pătrundă sufletele oamenilor era expusă ispitelor agresive ale lui Lucifer şi, mai târziu, ale lui Ahriman. Astfel, aceste suflete omeneşti aveau prilejul să intre în corpuri expuse în cursul evoluţiei pământeşti atacurilor celor două entităţi spirituale. Dacă nu s-ar fi întâmplat nimic altceva decât faptul că sufletele omeneşti au coborât din existenţa lor planetară în evoluţia pământească şi că ulterior au fost expuse influenţelor luciferico-ahrimanice, atunci cu aceşti oameni care trec prin diverse încarnări s-ar fi întâmplat ceva la care nu am făcut referire în cartea ***Ştiinţa ocultă***. Dar nu toate lucrurile pot fi spuse în mod public. Şi anume, aceşti oameni ar fi fost expuşi unui anumit pericol al dezvoltării simţurilor. Desigur, nu trebuie să ne închipuim că lucrurile ar fi mers atât de simplu, că aceste suflete omeneşti ar fi coborât pe Pământ din sejurul lor planetar, ar fi îmbrăcat corpuri omeneşti şi că apoi totul s-ar fi desfăşurat în ordine. Prin faptul că principiile luciferice şi ahrimanice acţionau în ele, sufletele omeneşti nu erau pregătite să poată să ia calea acelei evoluţii pe care au urmat-o ulterior. Dacă sufletele s-ar fi instalat în aşa fel încât să folosească forţele pe care le oferiseră corpurile umane cu privire la simţurile lor, atunci ele ar fi trebuit să-şi folosească simţurile într-un mod foarte ciudat, un mod care nu ar fi fost posibil în cazul omului.

Vreau să explic acest lucru în felul următor. La venirea sufletelor în corpurile umane, ochiul nu ar fi fost numai impresionat sau afectat de o anumită culoare, percepând-o aşa cum a văzut-o mai târziu, ci s-ar fi simţit pătruns de fericire, ar fi fost străbătut de un sentiment de plăcere intensă; ochiul s-ar fi înfierbântat, arzând de plăcere la o anumită culoare, la altă culoare ar fi resimţit o intensă antipatie, el ar fi fost atins în mod dureros de aceasta. Aşadar, datorită influenţelor luciferice şi ahrimanice prezente, nu puteau exista trupuri ale căror simţuri să reprezinte locuri de sejur bune pentru sufletele care coborâseră din planete. Oamenii ar fi fost chinuiţi de antipatia şi simpatia simţurilor lor în funcţie de culoarea văzută; ei ar fi fost fericiţi sau respinşi în mod deosebit de dureros. Aşa era structurată întreaga evoluţie, aşa

acţionau forţele cosmice pe Pământ, mai cu seamă dinspre Soare, încât simţurile ar fi fost dezvoltate cum am arătat. Orice contemplare a lumii cu înţelepciune, cu înţelepciune calmă, ar fi fost imposibilă. Trebuia să aibă loc o transformare a forţelor care se revărsau din ambianţa cosmică asupra Terrei şi care construiau, modelau simţurile. Trebuia să se întâmple ceva în lumea spirituală pentru ca aceste forţe să nu mai pătrundă în acest fel, pentru ca aceste simţuri să nu devină pur şi simplu organe ale simpatiei şi antipatiei, căci aceasta ar fi devenit ele sub influenţa lui Lucifer şi Ahriman. Din această cauză acea entitate despre care am spus că nu a ales calea coborârii de pe planete pe Pământ, ci că ar fi rămas în urmă şi că a apărut mai târziu în copilul Iisus nathanic, care aşadar tranzitoriu ar fi fost în lumile spirituale în timpurile primordiale, acea entitate *a hotărât*, când se mai afla în lumea Ierarhiilor superioare, să parcurgă o evoluţie care să-i ofere posibilitatea să fie pătrunsă un timp în lumea spirituală de entitatea Christos. Avem, aşadar, de-a face nu cu un om, ci cu o *entitate supraumană** care a trăit în lumea spirituală, care auzea, ca să spunem aşa, jalea sistemului senzorial al oamenilor chemând în ajutor lumile spirituale şi care prin ceea ce resimţea din acest strigăt de ajutor şi de jale a devenit aptă de a fi pătrunsă de entitatea Christos.

* Ca şi alte expresii, „a hotărât" şi „suprauman" sunt preluate din limbajul uman şi nu exprimă pe deplin ceea ce vrem să spunem.

Prin aceasta, înţelepciunea care a devenit ulterior copilul Iisus nathanic a fost spiritualizată de entitatea Christos şi a transformat forţele cosmice care afluau pentru construirea simţurilor în aşa fel încât aceste simţuri au devenit din simple organe ale simpatiei şi antipatiei organe pe care omenirea le putea folosi. Astfel, omul a ajuns să poată observa cu înţelepciune toate nuanţele de percepţie prin simţuri. Cu totul altfel ar fi ajuns la om forţele cosmice care-i construiesc simţurile, dacă nu ar fi avut loc acest eveniment petrecut într-un timp foarte vechi (perioada lemuriană). Fiinţa care ulterior a apărut în persoana copilului Iisus nathanic îşi avea încă „domiciliul" pe Soare şi a trăit în sine, prin strigătul de jale amintit, ceva care a făcut posibil ca ea să fie pătrunsă de Spiritul solar. Ea a fost pătrunsă în aşa fel încât chiar influenţa solară s-a îmblânzit, în aşa fel încât organele de simţ umane care sunt în esenţă rezultatul acestei acţiuni solare să nu devină simple organe ale simpatiei şi antipatiei.

Cu aceasta atingem cu adevărat o taină cosmică importantă, care trebuie să ne limpezească multe lucruri întâmplate mai

târziu. Acum, în lumea simţurilor umane, putea pătrunde o anumită ordine şi armonie, o modelare plină de înţelepciune, iar evoluţia a putut avea loc. Dinspre lumile superioare, fusese astfel învinsă şi îndepărtată de simţurile umane, într-un anumit mod, cea mai gravă acţiune a lui Lucifer şi a lui Ahriman.
Mai târziu, în perioada atlanteană, a existat un timp în care s-a vădit că această corporalitate umană nu ar putea fi nici ea o unealtă potrivită în cazul în care evoluţia trebuia să continue. Ceea ce, un timp, se dezvoltase într-un mod funcţional, organele vitale pentru viaţa umană şi forţele lor fundamentale, corpul eteric, se dereglează. Căci forţele cosmice care acţionau din ambianţa Terrei şi cărora le incumbă promovarea ordinii în aceste organe vitale ale omului, organele respiraţiei, ale circulaţiei etc., tocmai aceste forţe s-au dezvoltat sub influenţa luciferică şi ahrimanică, în aşa fel încât organele vitale ar fi devenit inutilizabile pentru fiinţa umană existentă pe Pământ. Ele ar fi căpătat o structură specială. Şi anume, acele forţe care au în sarcina lor aceste organe vitale nu pornesc direct din Soare, ci de la ceea ce într-o vreme îndepărtată se numea cele şapte planete. Forţele planetare au acţionat în om venind din Cosmos. Şi era necesar ca aceste forţe cosmice care condiţionau organele vitale umane să fie îmblânzite. Dacă evoluţia ar fi continuat astfel, aşa cum aceste forţe cosmice ar fi putut-o realiza sub influenţa lui Ahriman şi a lui Lucifer, s-ar fi ajuns 1a situaţia în care omul ar fi avut fie numai organe ale dorinţei nesăţioase, fie doar organe ale scârbei. De exemplu, omul ar fi putut nu doar să mănânce, ci în cazul unui aliment nu şi-ar fi putut stăpâni pofta de a se arunca asupra lui, iar altă mâncare l-ar fi respins printr-o scârbă îngrozitoare. Toate aceste lucruri ni se revelează ca taină cosmică atunci când încercăm să pătrundem în mod clarvăzător în tainele lumilor.
Trebuia să se întâmple din nou ceva în lumile spirituale pentru ca această acţiune devastatoare pentru omenire să nu se producă. Şi, iată, aceeaşi entitate care a apărut mai târziu în copilul Iisus nathanic care, aşa cum am spus ieri, locuise anterior pe Soare şi a fost spiritualizată acolo de entitatea lui Christos, de înaltul Spirit solar, mişcată în cea mai intimă interioritate a sa de imposibilitatea de a lăsa ca evoluţia umanităţii să continue în această direcţie. Şi ceea ce ea a trăit a acţionat atât de puternic asupra sa, în timp ce ea s-a încorporat succesiv pe diferitele planete, încât la un anumit moment, în timpul evoluţiei atlanteene, Spiritul Christos a

pătruns-o. Prin ceea ce a luat naştere acum, prin pătrunderea aceleiaşi entităţi cu Spiritul Christos, a apărut posibilitatea ca organelor vitale ale oamenilor să li se insereze cumpătarea. Aşa cum mai înainte organele de simţ dobândiseră înţelepciunea calmă, tot astfel organele vitale au obţinut acum cumpătarea; în aşa fel încât, respirând într-un anumit loc să nu trebuiască să sorbim cu nesaţ aerul sau să-l expulzăm din scârbă în alt spaţiu, ci să putem întâmpina lumea cu organe echilibrate. Aceasta a fost fapta unei spiritualizări a copilului Iisus nathanic, în lumile spirituale, prin Spiritul Christos, înaltul Spirit solar.

Apoi, în cursul ulterior al evoluţiei umanităţii s-a petrecut un al treilea fapt. Un al treilea dezechilibru ar fi trebuit să survină în evoluţia umanităţii, dacă sufletele ar fi existat numai în corpurile care ar fi trăit pe Pământ. Putem spune că până la acest moment a fost reglementat, în principal, ceea ce este corporal. Prin cele două fapte ale lui Christos în lumile suprasensibile organele de simţ ale omului au fost ordonate în aşa fel încât acesta să-şi poată folosi corpul pe Pământ în mod corespunzător. Şi organele vitale au fost în aşa fel ordonate încât omul să-şi poată utiliza corpul în mod corespunzător. Dar nu au fost ordonate şi organele sufleteşti. Omul ar fi avut probleme cu organele sale sufleteşti, dacă nu s-ar mai fi întâmplat ceva care să împiedice aceasta. Şi mă refer la faptul că gândirea, simţirea şi voinţa ar fi intrat în dezacord, astfel încât voinţa ar fi deranjat permanent gândirea, simţirea, voinţa etc. Oamenii ar fi fost condamnaţi la o continuă folosire haotică a organelor lor sufleteşti, a gândirii, simţirii şi voinţei lor. Ei ar fi devenit fie turbaţi de furie prin exces de voinţă, fie înconjuraţi de o atmosferă crepusculară printr-o simţire reţinută, fie ar fi avut idei superficiale, datorită unei gândiri hipertrofiate etc. Acesta a fost cel de al treilea mare pericol la care a fost expusă omenirea pe Pământ. Acum, ceea ce ordonează aceste trei forţe sufleteşti – gândirea, simţirea şi vointa – mai este ordonat şi de Cosmos, de ambianţa terestră; căci Pământul însuşi este în esenţă terenul pentru a se realiza ordinea eului. Coacţionarea corespunzătoare a celor trei forţe sufleteşti, a gândirii, simţirii şi voinţei, trebuie să fie ordonată, însă nu dinspre toate planetele, ci numai dinspre Soare, Lună şi Pământ, astfel încât atunci când acţiunea Soarelui, Lunii şi Pământului este armonioasă şi omul se structurează pentru o coacţionare armonioasă a gândirii, simţirii si voinţei.

Aş vrea să vă descriu, acum, în alt fel ceea ce s-a întâmplat prin această a treia animare* decât am făcut-o pentru celelalte

două. Ceea ce s-a întâmplat în cele trei trepte succesive ale evoluţiei spirituale, sau, să spunem, cereşti, s-a oglindit apoi în diferitele concepţii despre lume ale populaţiilor postatlanteene. Totul a evoluat, se menţineau efectele produse de faptul că odată, în perioada lemuriană veche, entitatea Christos însufleţise acea fiinţă care a devenit apoi copilul Iisus nathanic; efectele rămăseseră în activitatea solară. Iniţierea lui Zarathustra a constat în aceea că el a resimţit activitatea solară ca fiind impregnată cu aceste efecte. Prin acest fapt a luat naştere învăţătura lui Zarathustra, care parcă i-a revelat ceea ce se întâmplase în vremuri străvechi.

* Autorul foloseşte cuvântul *Durschseelung*, greu de tradus în limba română, el însemnând impregnare cu suflet. N. tr.

Cea de a treia epocă culturală postatlanteană, cea caldeano-egipteană, a luat naştere, în parte, datorită faptului că în suflete s-au reflectat, că sufletele încă trăiau interior efectele produse de impregnarea cu Spirit solar a fiinţei care a devenit ulterior copilul Iisus nathanic, în timpul peregrinării acestuia prin planete. Prin aceasta a luat naştere acea ştiinţă a efectelor planetare pe care o găsim în astrologia caldeană, despre care oamenii de azi nu mai au decât puţine noţiuni. În cea de a treia perioadă culturală, la popoarele egipteano-caldeene, s-a dezvoltat acel cult al stelelor care este cunoscut în mod exoteric, exterior. Acesta a luat naştere prin faptul că a pătruns, prin iradiere, acţionând ulterior, ceea ce fusese atenuat din influenţele planetare.

Mai târziu, în cea de a patra epocă culturală, această oglindire interioară a spiritelor planetare era conştientizată de lumea greacă. Fiinţa însufleţită de Christos a peregrinat pe fiecare planetă, devenind o figură mitologică: pe Jupiter a devenit cel pe care grecii l-au numit Zeus; pe Marte a devenit cel pe care mai târziu aveau să-l numească Ares; pe Mercur a devenit cel pe care grecii l-au numit Hermes. În zeii planetari greci se reflectă ulterior ceea ce făcuse Iisus Christos în lumile supraterestre din entităţile planetare care erau pătrunse de principiul luciferic şi de cel ahrimanic. Dacă vechiul grec privea spre cerul zeilor săi, el găsea aici atenuările şi reflectările influenţelor lui Iisus Christos asupra diferitelor planete, pe lângă multe alte lucruri descrise mai înainte.

La acestea se adaugă reflectarea, atenuarea a ceea ce entitatea Iisus a trăit împreună cu Soarele, Luna şi Pământul în timpurile mai târzii ale Atlantidei, fiind încă o entitate supraterestră. Dacă vrem să caracterizăm acest episod, putem spune: Christos s-a „însufleţit" într-un fel de fiinţă îngerească,

ceea ce a avut ca efect faptul că gândirea, simţirea şi voinţa se desfăşoară în ordine. Acesta a fost un eveniment important, căci era încă ceva nou pentru evoluţia umanităţii: el a adus ordine în evoluţia sufletească a umanităţii. Dacă cele două evenimente christice anterioare au adus ordine în constituţia corporală şi în constituţia vitală a oamenilor pe Pământ, ce trebuia să se întâmple în lumile supraterestre în cazul celui de al treilea eveniment cosmic?

Vom recunoaste acest al treilea eveniment dacă îl căutăm – pentru a vă uşura reprezentarea lui – în reflectarea sa în mitologia greacă. Aşa cum spiritele planetare sunt proiectate în mitologia greacă prin Zeus, Ares, Hermes, Venus, Afrodita, Cronos etc., tot astfel s-a reflectat cel de al treilea eveniment cosmic nu numai în mitologia greacă, ci şi în aceea a celor mai diferite popoare. Vom putea înţelege cum s-a reflectat el în mitologii dacă ne dăm silinţa să comparăm ce s-a reflectat cu imaginea reflectată, ce s-a petrecut afară, în Cosmos, cu ce s-a petrecut apoi în Grecia, ca o postacţiune. Dar ce s-a petrecut în Cosmos? Fiinţa îngerească pătrunsă de Christos trebuia să împingă în afara sufletului uman, să înfrângă şi să elimine ceea ce îl tulbura pentru ca să poată exista armonie şi ordine în gândire, simţire şi voinţă. Trebuia eliminat din sufletul uman ceea ce ar fi adus aici haos şi dezordine. În felul acesta ne apare imaginea – să ne-o reprezentăm în mod viu în faţa ochiului sufletesc –, imaginea unei fiinţe asemănătoare îngerilor, a acelei fiinţe care se mai află încă în lumile spirituale, viitorul copil Iisus nathanic. Aceasta ne apare însufleţită de entitatea Christos, capabilă de fapte deosebite, de a elimina din gândire, simţire, voinţă ceea ce bântuia în el ca un balaur şi l-ar fi condus la haos. Amintirea acestui fapt este întâlnită în toate imaginile care au apărut în culturile umane sub forma Sfântului Gheorghe învingând balaurul. Această imagine reflectă evenimentul suprapământesc prin care Christos a însufleţit pe Iisus şi l-a făcut apt să respingă balaurul din natura sufletească umană. Acesta a fost un eveniment important, care a devenit posibil datorită ajutorului dat de Christos lui Iisus, această fiinţă angelică. Această fiinţă îngerească trebuia să preia forma de balaur pentru a inhiba balaurul din sufletul uman, trebuia să acţioneze în balaur astfel încât acesta să fie înnobilat, să fie adus de la haos la un fel de armonie. Educarea, îmblânzirea balaurului este sarcina mai îndepărtată a acestei entităţi. Şi aşa s-a făcut că balaurul era, de fapt, activ dar, prin acţiunea ce pornea de la fiinţa angelică descrisă, a devenit purtătorul multor revelaţii care s-

au manifestat în culturile pământeşti ale întregii evoluţii postatlanteene. În loc să se manifeste haosul balaurului, să apară oameni furioşi sau crepusculari, a apărut înţelepciunea primordială a perioadei postatlanteene. Iisus Christos a folosit sângele balaurului pentru a inocula sângele uman, pentru ca omul să devină purtător al înţelepciunii dumnezeieşti. În reflectarea mitologiei greceşti acest lucru ne întâmpină şi în plan exoteric, începând cu secolul al IX-lea î.Chr.
Este ciudat cum pentru concepţia grecească o figură de zeu derivă din celelalte figuri de zei. Ştim că grecii venerau diferiţi zei. Aceştia reprezentau atenuările, proiecţiile entităţilor care luaseră fiinţă la trecerea celui ce mai târziu avea să fie Iisus nathanic în peregrinarea pe care a făcut-o împreună cu Christos prin planete. Când priveau în depărtări cosmice, când priveau prin eterul luminos ei vedeau pe drept cuvânt originea lui Jupiter (nu exterioară, ci originea cu adevărat spirituală, interioară) şi vorbeau de Zeus. Tot astfel vorbeau ei de Palas Atena, de Artemis, de diferiţii zei planetari de care am amintit. Dar deasupra tuturor figurilor de zei a apărut figura lui Apolo. În mod ciudat, s-a detaşat dintre acestea figura lui Apolo. Ce vedeau grecii în zeul lor Apolo?
Facem cunoştinţă cu el dacă privim spre Parnas şi spre izvorul Kastalia. La vest de acesta se deschidea o prăpastie; grecii au ridicat un templu peste aceasta. De ce? Mai înainte, din gura prăpastiei urcau aburi care, în cazul când curenţii de aer erau favorabili, se încolăceau ca inelele şerpilor, ca un dragon, în jurul muntelui. Iar grecii îşi imaginau cum Apolo trăgea cu săgeţile sale împotriva dragonului care urcâ precum aburii denşi din gura de prăpastie. În Apolo vedem pe Sfântul Gheorghe, ca o reprezentare terestră a Zeului. După ce Apolo l-a învins pe dragonul Python, se ridică aici un templu; vedem cum aburii pătrund în sufletul Pythiei şi cum grecii îşi reprezintă că în acest dragon sălbatic trăieşte acum Apolo care le prevesteşte prin oracolele ce ies din gura Phythiei. Şi grecii, acest popor conştient de sine, urcă treptele care-i conduc la acest loc şi preiau ceea ce Apolo le spune prin Pythia pătrunsă de aburii dragonului. Aceasta înseamnă că Apolo trăieşte în sângele dragonului şi impregnează oamenii cu înţelepciunea pe care aceştia o caută la izvorul Kastalia. Iar acesta devine un loc de adunare pentru jocurile şi sărbătorile cele mai sacre.
Cum poate Apolo să facă aceasta? Cine este Apolo? El lasă să urce înţelepciunea din sângele dragonului în oameni numai din primăvară până toamna. Către toamnă el migrează spre patria

sa străveche, spre nord, spre ţinutul hiperboreic. Pentru că Apolo pleacă, se celebrează atunci sărbători de despărţire. Primăvara el revine din nord. În această deplasare spre nord a lui Apolo acţionează o înţelepciune profundă. Soarele, cel fizic, se lasă spre sud; pe tărâm spiritual lucrurile sunt întotdeauna inversate. Prin aceasta înţelegem că Apolo are de-a face cu Soarele. El este fiinţa îngerească despre care am vorbit: o umbră, o proiecţie în cultura greacă a fiinţei îngereşti care a acţionat în realitate la sfârşitul perioadei atlanteene, însufleţită de Christos. Acesta este Apolo care transmitea înţelepciune către greci prin gura Pythiei. Şi câte nu erau cuprinse în această înţelepciune! Într-un anumit sens, tot ce i-a determinat să acţioneze în cele mai importante împrejurări. Mereu, în situaţii grele ale vieţii, se mergea la Apolo şi se cerea prezicerea prin gura Pythiei, cea stimulată de aburii în care trăia Apolo. Asclepios, vindecătorul, este, pentru greci, fiul lui Apolo. Zeul vindecărilor este Apolo: „Vindecător". Corespondentul acelui înger în care s-a aflat cândva Christos este, pe Pământ, un vindecător. Căci Apolo nu a fost niciodată un personaj încorporat fizic, el acţiona prin elementele Pământului.
Zeul muzelor, înainte de toate zeul cântului şi al artei muzicale, este tot Apolo. De ce? Pentru că prin ceea ce stăpâneşte prin cânt, prin sunetul coardelor, el pune în ordine coordonarea gândirii, simţirii şi voinţei care altfel tind să intre în dezordine. Trebuie să reţinem că pentru Apolo aceasta este numai o proiecţie a ceea ce s-a întâmplat la sfârşitul perioadei atlanteene. Ceva acţiona, în adevăr, din înalturi spirituale, în sufletul omenesc, care răsuna ca un slab ecou în arta muzelor, pe care o practicau grecii sub protecţia zeului Apolo. Grecilor le era cunoscut faptul că arta lor muzicală este un fel de reflectare terestră a acelei arte vechi pe care o cultiva în înălţimi cereşti pentru armonizarea gândirii, simţirii şi voinţei fiinţa îngerească străbătută de Christos. Ei nu o exprimau astfel; numai în Misteriile lor se ştia despre ce este vorba. În Misteriile apolinice ale grecilor se spunea: O înaltă fiinţă zeiască a impregnat cândva o fiinţă din ierarhia îngerilor (Angeloi). Acest fapt a adus armonie în gândire, simţire şi voinţă şi o reflectare a acestuia este arta muzicală, mai cu seamă arta apolinică, acea artă care se exprimă în sunetul coardelor. Nu se considera apolinic ceea ce se exprima prin fluierat sau prin instrumente de suflat. Grecii atribuie efectul muzical care aduce armonie în dispoziţia generală la ceea ce apelează mai puţin la instrumentele de suflat, la ceea ce

necesită la maximum mânuirea de către om, pe scurt, la ceea ce răsună în coardele lui Apolo. Iar despre oamenii care nu aveau înclinaţia de a aprecia suficient arta muzicală a lui Apolo, despre aceştia grecii spuneau că ei prezintă în corpul lor exterior un semn distinctiv pentru obtuzitatea faţă de principiul apolinic; corpul lor exterior a rămas atavic în urmă, pe o treaptă inferioară. Ciudat este faptul că atunci când s-a născut un om cu urechi deosebit de lungi – este vorba de regele Midas – grecii au spus: El a primit pe Pământ urechi de măgar pentru că, înainte de a se naşte, nu s-a dăruit în mod corespunzător influenţelor care au venit cândva în lume prin acea fiinţă îngerească impregnată de Christos. Din această cauză, spuneau ei, are urechi de măgar, şi preferă instrumentele de suflat celor cu coarde. Iar când s-a născut un copil fără piele – cunoscut în mitologie ca Marsyas cel Jupuit –, ei au spus: Aceasta s-a întâmplat pentru că înainte de naştere nu a ascultat la ceea ce emitea acea fiinţă îngerească. Acestea sunt lucrurile care se prezintă observaţiei oculte. Marsyas nu a fost jupuit de viu, ci aşa s-a născut. Delictul se comisese înainte de naşterea sa.

Multe oraşe-colonii ale grecilor poartă numele Apolonia pentru că se ceruse sfatul Pythiei cu privire la locul unde să se colonizeze. Grecii ţineau la libertatea oraşelor lor şi din această cauză nu aveau o unitate statală, ci unitatea ideală dăruită de zeul lor Apolo pentru care au fondat mai târziu un fel de federaţie de state.

Vedem cum grecii venerau în zeul pe care-l numeau Apolo fiinţa de care am vorbit mai înainte şi putem spune: În ceea ce îi corespunde cu adevărat lui Apolo la sfârşitul epocii atlanteene era „însufleţită" entitatea Christos. Ce este Apolo cu adevărat? Nu imaginea-umbră venerată de greci. Ca fiinţă extraterestră el a revărsat din lumile superioare forţe vindecătoare pentru dispoziţia sufletească şi care paralizau puterile luciferice şi arhimanice. Aceasta determina şi în corpul omenesc o cooperare a creierului, respiraţiei, plămânului cu laringele şi inima, ca ceea ce se exprima în proiecţia acestei cooperări în cântec. Căci cooperarea corectă a creierului, respiraţiei şi a organelor vorbirii cu inima este expresia corporală pentru corecta coordonare a gândirii, simţirii şi voinţei. Vindecătorul extraterestru este Apolo. Am văzut cele trei trepte de evoluţie ale sale şi cine este vindecătorul care se naşte pe Pământ, iar oamenii îl numesc Iisus; aceasta înseamnă, tradus în limba noastră, „Cel ce

vindecă prin Dumnezeu". Este copilul Iisus nathanic, vindecătorul prin Dumnezeu, Iisus Jehoshua.

Acum el se maturizează pe a patra sa treaptă, pentru a putea fi pătruns de entitatea Christos, de eu. Aceasta se întâmplă prin Misteriul de pe Golgota. Acele suflete omeneşti care s-au născut înaintea Misteriului de pe Golgota nu ar fi găsit pe Pământ, în decursul timpului ulterior, trupuri în care să se poată încarna în aşa fel încât forţa eului să ajungă să se exprime în mod corespunzător. Dacă Misteriul de pe Golgota nu ar fi avut loc, dacă acum o entitate – aceeaşi pe care am urmărit-o prin perioadele cosmice – nu ar fi fost pătrunsă de entitatea lui Christos, acest lucru nu s-ar fi întâlnplat. Eul condusese la evoluţia cea mai înaltă care era Zarathustra. Niciodată sufletele care aduseseră evoluţia până la eu nu ar fi putut găsi alte corpuri pământeşti corespunzătoare unei evoluţii adevărate, dacă nu ar fi avut loc Misteriul de pe Golgota.

Aţi văzut care sunt cele patru trepte ale armonizării: armonizarea vieţii simţurilor, a organelor vitale, a gândirii, simţirii şi voinţei şi armonizarea eului, aceasta din urmă prin Misteriul de pe Golgota. Acum, dragi prieteni, vedem relaţia dintre fiinţa care s-a născut şi-l cunoaştem sub numele de copilul Iisus nathanic şi entitatea Christos. Cunoaşteţi acum şi modul în care a fost pregătită această relaţie. Avem posibilitatea, prin ceea ce este permis să se dezvăluie azi prin adevărata antroposfie, să înţelegem acest mod de cooperare, de relaţia reciprocă a entităţii Christos cu entitatea umană a lui Iisus nathanic. În viitor, o viaţă spirituală sănătoasă va depinde de faptul că va deveni posibil ca un număr din ce în ce mai mare de oameni să înţeleagă ceea ce până acum s-a dovedit a fi de neînţeles, viaţa de gânduri şi idei a timpului în care s-a săvârşit Misteriul de pe Golgota.

CONFERINŢA a IV-a

Leipzig, 31 decembrie 1913

Ieri am vorbit despre modul în care a fost pregătit ceea ce trebuia să se întâmple în evoluţia umanităţii Pământului prin Misteriul de pe Golgota. Am vorbit despre cele trei impregnări ale unei fiinţe aparţinând ierarhiilor superioare cu Christos, iar în minunata apariţie greacă a lui Apolo am găsit ecoul a ceea ce a avut loc la sfârşitul perioadei atlanteene, ca o

înainte-vestire îndepărtată în timp a acestui Misteriu de pe Golgota.

Acum ne revine sarcina de a cerceta în ce fel a acţionat ceea ce a pătruns în evoluţia umanităţii. Pentru aceasta va fi necesar să caracterizăm mai întâi specificul concepţiilor despre lume care au apărut în perioada postatlanteană, ca postacţiuni, ca ecouri ale acestui triplu eveniment christic, care potrivit descrierii noastre de ieri s-a încheiat o dată cu sfârşitul perioadei atlanteene.

Să încercăm să aprofundăm ce stă la baza concepţiilor despre lume care au luat naştere în perioada postatlanteană. Aceste concepţii sunt reflectări ale evenimentului christic în sufletele umane postatlanteene. Din acest punct de vedere nu vom avea de spus decât puţine cuvinte despre prima perioadă postatlanteană. Am caracterizat-o altă dată. Acum vom spune numai că referitor la spiritualitate a fost până în prezent cea mai înaltă perioadă culturală, dar că ea a preluat în sufletele sfinţilor Rishi şi ale elevilor lor ceva care era într-un anumit sens mai puţin pătruns de acele Misterii de care am vorbit ieri. Prima concepţie postatlanteană, care este un efect direct al triplului eveniment christic, este concepţia despre lume care a luat naştere prin impulsurile date de Zarathustra. Trebuie să spun că voi utiliza cuvinte care prin modul cum sunt folosite azi sună abstract şi uscat, chiar pedant, dar nu avem la dispoziţie, pentru început, altele. Aş vrea să fac apel la dumneavoastră să înţelegeţi în subtextul cuvintelor pe care le voi folosi ceva infinit mai spiritual decât ceea ce înţelege ştiinţa actuală. Concepţia despre lume a lui Zarathustra, aş vrea s-o numesc, din punctul de vedere luat aici în considerare, o concepţie despre lume a „cronologiei". Dincolo de Ahura Mazda şi Ahriman, concepţia despre lume a lui Zarathustra priveşte spre Zaruana akarana – efectul timpului. Dar nu al timpului abstract pe care-l concepem azi, ci timpul gândit ca fiinţă vie, suprapersonală. Zarathustra vede această fiinţă pe care trebuie s-o cuprindem în cuvântul timp astfel încât de la ea să purceadă guvernatorii timpului, acele entităţi spirituale care sunt simbolizate în spaţiul cosmic prin semnele zodiacale; Amshaspanzii. Ei ordonează, prin numărul lor, 6 sau, dacă adăugăm şi antipozii lor, 12, pe Izedzii subordonaţi Amshaspanzilor, 28 până la 31. Ei sunt spirite de ordin inferior, slujbaşi ai înaltei fiinţe a timpului care reglează zilele în cadrul lunii. Conştienţa lui Zarathustra vedea armonia minunată care acţionează în lume prin forţe simbolizate numeric prin combinaţiile ce iau naştere între 28-31 şi 12,

armonie care se revarsă în lume şi sălăşluieşte aici pentru ca în marea orchestră a lumilor instrumentele să cânte împreună. Acesta considera concepţia despre lume a lui Zarathustra ca elementul de armonizare a ordinii cosmice. Şi întrucât concepţia despre lume a lui Zarathustrea vede în „timp" ceva viu, ceva suprapersonal, să ne fie îngăduit să o numim, spiritualizând cuvântul, „cronologie", gândindu-ne totodată la zeul Cronos, guvernatorul timpului.

Ajungem apoi la cea de a treia perioadă postatlanteană, pe care am caracterizat-o ieri ca fiind cea în care sufletele erau impulsionate prin fiinţele de forţă care străluceau din stele. Aici nu este vorba numai de relaţiile fiinţei timpului guvernând în suprasensibil, ci se intră deja în existenţa sensibilă, în mersul stelelor şi se consideră că factorul armonizator se află în planul sensibil, în mersul stelelor şi în armonia pe care acestea o imprimă în spaţiul cosmic şi care conferă muzicalitate devenirii cosmice. Această concepţie despre viaţă eu aş numi-o astrologie. Cronologiei i-a urmat astrologia. Şi tot ceea ce cronologia veritabilă, adevărată a zarathustrismului, ceea ce astrologia adevărată a Misteriilor egiptene şi caldeene dezvăluie, totul era impulsionat de tainele devenite active în Cosmos prin tripla faptă christică dinaintea catastrofei atlanteene.

Dar ce s-a întâmplat în epoca de cultură greacă sau în cea greco-romană? Ceea ce voi spune acum nu este valabil numai pentru lumea greacă şi cea romană, ci şi pentru celelalte ţinuturi ale Europei. Ieri am încercat să lămuresc problema în baza unui singur exemplu, dar el este valabil pentru întregul Occident. Să mai privim o dată retrospectiv cum grecul îl venera pe Apolo, această reflectare a copilului Iisus nathanic, aşa cum el era la sfârşitul perioadei atlanteene. Am spus: din ţara hyperboreică, din nord, a venit Apolo la oracolul din Delphi. El vorbea prin Pythia, transmiţând oamenilor mesajele acesteia. Am făcut legătura dintre această deplasare a lui Apolo şi mersul Soarelui. Dar pentru că prin Apolo vorbeşte Soarele spiritual, în timp ce Soarele fizic coboară spre sud, el ia drumul nordului. De o înţelepciune infinită se dovedesc miturile când le privim în lumina adevăratului ocultism. Cu toate acestea, nu cerul înstelat era ceea ce simboliza pentru greci pe Apolo: când grecul îl venera pe Apolo el nu privea, de fapt, Soarele ca pe un simbol exterior al acestuia. Pentru aceasta grecii îl aveau pe Helios, care regla mersul Soarelui pe cer. Căci Soarele nu acţionează, chiar dacă ne referim numai la aspectul fizic, în aşa fel încât la om să ajungă numai

acţiunea exercitată direct de razele care coboară din el; el acţionează mai întâi asupra aerului şi a apei, în aburii apei, de asemenea şi în aburii despre care am spus că urcau din orificiul grotei Kastalia şi înconjurau ca un balaur muntele învecinat. Soarele actionează în toate elementele, şi după ce le-a pătruns, după ce s-a insinuat în toate elementele Pământului el acţionează, plecând de la acestea, asupra omului, parcă prin slujitorii pe care-i numim spirite elementare. Spiritul Soarelui acţionează trăind în elemente şi această activitate o percepea grecul în Apolo.
Apolo era pentru el zeu al Soarelui, dar nu cel care conducea carul Soarelui ca Helios, reglând durata zilelor. În timp ce-şi ridica privirea spre Apolo, grecul vedea efectele acţiunii Soarelui în atmosferă. Ceea ce era acţiune solară el o considera ca fiind Apolo, în timp ce i se adresa în mod spiritual. La fel stăteau lucrurile şi cu alţi, zei şi entităţi spirituale pe care le întâlnim în Occident. Este suficient să ne referim la Wotan – m-aş putea referi la multe alte aspecte –, Wotan care locuieşte pe Saturn şi, de asemenea, la armata sa sălbatică. – Ce a devenit în această a patra perioadă postatlanteană concepţia despre lume care se afla sub influenţa triplei fapte a lui Christos decât un ecou al acesteia? Din nou sunt constrâns să folosesc un cuvânt pedant, care a devenit arid: meteorologia a urmat astrologiei. Cronologie-astrologie-meteorologie! Numai că trebuie să facem o legătură între „logie" şi Logos. Dar, în timp ce toate acestea au năvălit peste lumea vestică, în întreaga cultură postatlanteană s-a revărsat şi altceva, care venea dintr-o cu totul altă direcţie, ca un ecou al triplei fapte christice. Şi această a patra concepţie care a apărut parcă în paralel, alături de meteorologia celei de a patra perioade postatlanteene, era ceva pe care va trebui s-o numese din nou cu un cuvânt pedant – dar vă rog din nou să faceţi legătura dintre „logie" şi Logos –, a devenit geologia.
Niciodată nu vor putea fi înţelese tainele propriu-zise ale evoluţiei culturale ebraice vechi, dacă ele nu vor fi luate ca geologie, în sensul pe care îl vom lua în considerare acum. Cum ne întâmpină ceata Elohimilor, cum ne întâmpină zeul Iahve? El vrea să alcătuiască omul cu ceea ce este luat din Pământ. El vrea să învăluie cu un înveliş nou ceea ce a venit din timpurile anterioare, de la Saturn, de la Soare, de la Lună. Iahve este zeul care formează omul din pământ, adică din forţele, din elementele Pământului. Din această cauză, înţelepciunea ebraică veche trebuia să devină, ca adeptă a zeului Iahve, geologie. Iar învăţătura despre om, format din

forţele Pământului, este geologie. Oare nu iese în evidenţă caracterul geologic al învăţăturii ebraice vechi chiar prin numele primului om: Adam-cel format din pământ? Acesta este lucrul important care trebuie focalizat: tot ceea ce celelalte popoare au cuprins în concepţia meteorologică despre lume vorbeşte despre formarea omului. Să analizăm concepţia grecilor despre lume, care relatează despre felul în care Prometeu îl formează pe om. Palas Atena i se asociază şi determină din înălţimi spirituale legătura omului cu scânteia spiritului. Prometeu formează sufletul, în simbolul fluturelui. Zeul Iahve, care în cursul evoluţiei sale devenise Domn al Pământului, îl formează pe om din pământ, îi insuflă omului din propria sa substanţă sufletul viu. În felul acesta Iahve se leagă prin suflul său cu ceea ce el a plăsmuit din pământ. Şi el vrea să locuiască în fiul său, în suflul său viu, în Adam şi în urmaşii acestuia, fiii Pământului, al căror înveliş de pământ zeul Iahve considera că este sarcina sa să-l plăsmuiască. Şi dacă mergem mai departe va trebui să evocăm în faţa sufletelor noastre tot ceea ce ne transmite Biblia din antichitatea veche ebraică.
Noi ştim că Pământul dezvoltă anumite forţe, am subliniat acest fapt. Goethe, Giordano Bruno şi alţii compară aceste forţe cu inspiraţia şi expiraţia pe care le întâlnim la om. Pământul dezvoltă anumite forţe (ale expiraţiei şi ale inspiraţiei) care determină fluxul şi refluxul, creşterea şi scăderea apei, forţe interioare ale Pământului, aceleaşi forţe care conduc însă şi Luna în jurul Pământului. În forţele apei ne întâmpină forţele telurice ca acţiune a Pământului. Biblia consemnează printre forţele de apă Potopul, ca un alt eveniment important după crearea lui Adam, a omului de pământ. Să mergem mai departe, până la Moise: pretutindeni întâlnim activităţi ale Pământului. Moise face să ţâşnească apă din Pământ. Moise urcă pe munte. Ceea ce se petrece pe munte este activitate a Pământului. Acest munte nu poate fi gândit decât ca un munte vulcanic. Nu este Sinaiul, care este de obicei avut în vedere, este activitate a Pământului. În coloana de foc în care stă Moise trebuie să vedem ceva asemănător cu ceea ce se vede în dealurile sulfuroase ale Italiei. Din munte răzbate activitate de Pământ, fum de foc. În activităţile terestre, evreii au văzut întotdeauna simboluri. Înaintea lor mergea permanent norul de furtună sau coloana de foc: activitate a Pământului! Am putea coborî în detalii, am vedea că spiritul Pământului stăpâneşte în tot ceea ce Moise consideră că este revelaţia zeului Iahve. Geologie este vestirea

lui Moise. Niciodată nu va fi înţeleasă deosebirea dintre concepţia despre lume ebraică şi cea a grecilor, dacă nu se va şti că cea grecească este meteorologie şi cea ebraică geologie. Tot ceea ce grecul percepe că se desfăşoară în jurul lui el îl gândeşte în legătură cu forţele ce se revarsă dinspre Cosmos în elementele Pământului, în aer, în tot ce există în ambianţa Pământului. Tot ce concepţia despre lume ebraică resimte ca ambianţă este legat de forţe care se desfăşoară din Pământ, forţe legate de Pământ. Da, şi suferinţele poporului evreu vin de la ce este legat de Pământ şi de activitatea sa (deşertul). Geologia conduce destinul poporului evreu. Geologie, fertilitate a solului este ceea ce îi momeşte pe evrei spre ţara făgăduită lor.

Şi Pavel ştie bine că această conştienţă a legăturii cu duhul Pământului este o postacţiune a Evenimentului christic pre-pământesc; Pavel atrage atenţia asupra faptului că Christos este cel care a păşit înaintea evreilor şi a făcut ca din stâncă să apară apă în deşert. Şi dacă ajungem de la Biblie, la importantele legende ale poporului evreu, vedem cum materialul care alcătuieşte aceste legende este pătruns de ceea ce am numit aici geologie. Ni se povesteşte cum Iahve, atunci când l-a plăsmuit pe om din pământ, şi-a trimis îngerii care-l slujeau pentru a colecta, din toate teritoriile Pământului, pământuri de toate culorile, pentru ca tot ce aparţine Pământului să fie amestecat în învelişul lui Adam. Am putea spune: Iehova considera important ca omul să fie în entitatea sa adevărată, floarea, coroana creaţiei pe Pământ. Pentru caldeeni, pentru egipteni, pentru adepţii lui Zarathustra, pentru greci, pentru romani, pentru popoarele europene din Europa Centrală şi nordul Europei cea mai importantă parte a omului provenea din lumea spirituală. Pentru evrei, partea cea mai importantă a omului este cea legată de Pământ şi de forţele sale. Iehova se simte ca Dumnezeul care cârmuieşte Pământul în mod spiritual.

Astfel, vedem cum cel mai important eveniment din cadrul celei de a patra perioade postatlanteene trebuie considerat a fi faptul că geologia se aşază lângă meteorologie. Şi acest lucru se exprimă minunat în contraimaginea sa spirituală, în profetismul vechi ebraic.

De fapt, ce urmăreau profeţii? Să încercăm să privim în interiorul cel mai profund al unor profeţi ca Isaia, Ieremia, Iezechiel, Daniel, Ioil, Iona şi Zaharia. Dacă studiezi fără gânduri preconcepute aceste suflete de profeţi înţelegi că ei se străduiesc, în fond, să aducă în prim-plan o forţă sufletească

umană şi, în acelaşi timp, să reprime o alta, împingând-o în adâncurile vieţii sufleteşti. Am atras atenţia cum în creaţiile lui Michelangelo, mai înainte menţionate, profeţii sunt întotdeauna reprezentaţi stând aşezaţi în profundă meditaţie, cuprinşi de o linişte sufletească interioară legată cu veşnicia. În opoziţie cu aceştia, Michelangelo plasează Sibilele, în care acţionează elementele Pământului, în aşa fel încât la una dintre ele părul este în bătaia vântului, iar în îmbrăcămintea ei albastră suflă vântul; ea îşi realizează profeţia sub influenţa vântului. Pe o alta, o vedem cuprinsă de un foc interior: în miscarea obişnuită a mâinii ei vedem focul, elementul pământesc. Sibilele trăiesc prin forţele sufleteşti care pătrund direct în suflete din ambianţa elementară terestră. Aceste forţe sibilinice care absorb în suflet spiritul elementelor Pământului şi-i dau expresie profeţii vechii culturi iudaice voiau să le reprime. Dacă citiţi fără prejudecăţi întreaga istorie a profeţilor, veţi vedea că profetul este preocupat – aceasta este învăţătura sa – să reprime în sine sibilismul, să nu-l lase să apară la suprafaţă.

Apolo transformă sibilismul Pythiei prin faptul că se afundă el însuşi în acesta şi vorbeşte prin Sibilă. Profeţii vor şi ei să reprime în sufletul lor ceea ce ţine de natura Pythiei şi să cultive exclusiv ceea ce acţionează în forţa eului, a acelui eu care este legat de Pământ, care aparţine Pământului, care este contra-unaginea spirituală a elementului geologic. Aşa cum se manifestă veşnicia în eu, în linişte, calm, atunci când tac elementele sibilinice, când încetează orice agitaţie interioară, şi când în fundamentele veşniciei nu domneşte decât relaxarea, aceasta voiau profeţii iudei să dezvolte. Prorocirile lor trebuiau să apară dintr-o dispoziţie sufletească care corespunde în cel mai înalt grad geologiei. Ne impresionează ceea ce este atât de captivant la aceşti profeţi, ca un efluviu al elementului geologic şi, chiar şi ceea ce ulterior s-a întâmplat altfel decât au prorocit ei ne dovedeşte că elementul profeţilor îl constituie geologicul. O împărăţie viitoare care trebuie să fie legată prin fapte exterioare de Pământ şi care trebuie să înlocuiască împărăţia de atunci, un cer pe Pământ, aceasta este ceea ce prorocesc profeţii – într-atât sunt de legaţi de geologie.

Acest element geologic al profeţilor se percepe încă în primele etape ale creştinismului, în timp ce este aşteptată revenirea lui Mesia, dar în aşa fel încât El trebuia să coboare din nori şi să întemeieze o împărăţie pământească. Se va înţelege ceea ce radiază în cultura ebraică numai când aceasta va fi percepută

ca geologie. Acesta era dorul profeţilor, aceasta era ceea ce ei prezentau elevilor lor: reprimarea elementului sibilinic, a tot ce conduce sufletul în profunzimi subconştiente şi dezvoltarea a ceea ce trăieşte în eu. Toate celelalte popoare au o altă relaţie cu zeii lor decât evreii cu Iahve. Relaţiile celorlalte popoare cu zeii lor au fosf date, căci erau ecouri a ceea ce se formase prin relaţia omului cu spiritele Ierarhiilor superioare în cursul perioadelor Saturn, Soare şi Lună. Poporul evreu trebuia să formeze ceea ce se dezvolta în timpul Pământului. Dar cum se explică faptul că eul stabileşte cu de la sine putere o legătură cu Dumnezeul său? Nu ca inspiraţie deoarece, astfel şi ceea ce este moral ar fi fost ca o impregnare a sufletului cu forţe divine, nu ca inspiraţie, ci ca poruncă. Porunca pe care o găsim în Decalog ne întâmpină abia la poporul evreu. Chiar dacă ştiinţa inspiră lucruri ciudate despre existenţa anterioară a poruncilor (Hammurabi etc., nu pot să insist acum asupra absurdităţilor ştiinţei mai noi), ceea ce apare ca poruncă în care eul se află direct în faţa zeului şi primeşte norma, prescrierea în aşa fel încât eul trebuie s-o urmeze prin voinţă interioară, aceasta ne întâmpină pentru prima oară la poporul evreu. La fel, ne întâmpină pentru prima oară la poporul evreu faptul că zeul face un legământ cu poporul. Ceilalţi zei acţionează prin forţe care au întotdeauna de-a face cu subconştientul sufletului. Să rememorăm felul în care acţionează Apolo prin Pythia, cum trebuia să se pregătească sufletul care mergea în pelerinaj la Pythia, pentru ca zeul să-i poată vorbi: Apolo vorbea prin viaţa sufletească cufundată în subconştient a Pythiei. Acestui fapt i se opune zeul Iahve, vorbind prin poruncile sale, făcând un legământ cu poporul său, un contract care se adresa direct eului sufletului. Şi la fel vorbesc profeţii, când se întâmplă ceva poporului evreu, când acţiunile popoarelor păgâne afectează poporul evreu. Nu trebuiau să pătrundă forţe subconştiente în sufletul evreilor, totul trebuia să se bazeze pe legământul cu zeul, pe principiul poruncii. De acest lucru se îngrijesc profeţii, îndeosebi.

Să încercăm acum o scurtă privire retrospectivă pe care s-o pătrundem cu ceea ce ne dau cunoştinţele oculte – o privire retrospectivă asupra a ceea ce am încercat să ilustrăm prin cele descrise mai sus.

Am făcut cunoştinţă ieri cu tripla faptă a lui Christos care a avut loc în perioada lemuriană şi atlanteană. Am văzut cum Christos a pătruns de trei ori entitatea care a apărut mai târziu în persoana copilului Iisus nathanic, această entitate

nefiind încorporată într-un corp pământesc, ci era rămasă în lumile spirituale. Dacă ne îndreptăm privirea asupra a ceea ce s-a întâmplat, putem să spunem: Ceea ce s-a întâmplat în Atlantida a afluat apoi spre răsărit. Ilie, de exemplu, a fost unul dintre profeţi. Dar ce fel de profet este acest Ilie? El slujeşte zeului Iahve, el îi slujeşte în aşa fel, încât în sufletul lui trăieşte ecoul triplului fapt christic. În sufletul său trăieste cunoaşterea: Eu trebuie să-l propovăduiesc, ca profet al lui Iahve, înainte de toate pe Iahve, în aşa fel încât în Iahve să trăiască Christos, cel care trebuie să împlinească mai târziu Misteriul de pe Golgota; ca El să trăiască cu influenţele pe care le-a revărsat la al treilea eveniment în Cosmos, la sfârşitul perioadei atlanteene. Ilie îl propovăduia pe Iehova christificat. Christos trăia deja în Iehova, în zeul Iehova; dar el trăia ca în reflectarea Sa. Aşa cum lumina Lunii reflectă lumina Soarelui, tot aşa şi Iahve reflectă entitatea care trăia pe atunci în Christos. Christos îşi reflecta fiinţa Sa din Iehova. Dar un sol cum era Ilie, acţiona în spiritul postacţiunii faptului christic triplu care preceda fiinţa Iisus nathanic, aşa cum s-a deplasat în mod spiritual de la vest la est pentru a impregna culturile, pentru a se naşte apoi în persoana unuia dintre copiii Iisus. La toate popoarele era resimţit ca o prorocire ceea ce apărea ca un excedent al meteorologiei, şi anume, când aceasta a fost atinsă de geologie.

Noi percepem particularitatea că în spaţiul care ulterior a devenit atât de important pentru răspândirea creştinismului a avut loc unul din aceste fapte anunţate profetic. Vedem cum în cele mai diferite locuri ale Asiei Mici şi ale Europei se celebrau festivităţi care prevesteau Evenimentul Christos, prevesteau Misteriul de pe Golgota. Cultul lui Adonis şi cel al lui Attis au fost interpretate pe drept cuvânt ca prevestiri profetice ale Evenimentului de pe Golgota. Dar dacă analizăm mai atent toate aceste sărbători, vedem că ele prezintă cele ce vor să vină ca fiind fapte ale meteorologiei. Zeul care este omorât aici ca Adonis şi care învie nu este gândit ca fiind întrupat în carne, ci ceea ce există ca zeu este o imagine; imaginea acelei fiinţe îngereşti care a fost pătrunsă de Christos la sfârşitul perioadei atlanteene în înalturi spirituale şi care a devenit apoi copilul Iisus nathanic. În cultul lui Adonis, în cultul lui Attis era celebrat destinul copilului Iisus nathanic. Şi a fost o karmă a istoriei lumii - poate veţi căuta încă mai mult dincolo de acest cuvânt - că în locul în care Biblia plasează cu oarecare îndreptăţire naşterea copilului Iisus, la Bethlehem, se celebra mai înainte un cult al lui Adonis. Bethlehemul era unul din

locurile în care se oficiau culte ale lui Adonis. Adeseori, acolo se sărbătorea muribundul Adonis şi cel care învia şi s-a pregătit astfel aura prin aceea că era evocată amintirea sa: A existat cândva, în înalturi spirituale o fiinţă ce aparţinea încă Ierarhiei îngerilor, o fiinţă care trebuia să vină mai târziu pe Pământ, în perioada copilului Iisus nathanic, o fiinţă care la sfârşitul perioadei atlanteene era încă pătrunsă de Christos. Ceea ce s-a întâmplat atunci pentru armonizarea gândirii, simţirii şi voinţei era comemorat în sărbătoarea lui Adonis. Şi la Bethlehem, unde se sărbătorea astfel Adonis, aflăm şi locul de naştere al copilului Iisus nathanic. Iar cuvintele consună minunat, dragi prieteni. Oare nu vedem noi, prin căutarea triplei fapte a lui Christos, a Evenimentului Christosului supraterestru, care au precedat în trei rânduri Misteriul de pe Golgota, nu vedem oare pe Christos trecând de la apus spre răsărit, spre locul unde trebuia să aibă loc Misteriul de pe Golgota? Oare nu vedem cum îşi trimite înainte solul, pe Ilie, şi nu ştim cum acest sol reapare în următoarea sa încarnare ca Ioan Botezătorul? Şi oare nu ni se spune, prin acesta, cu o minunată armonie a cuvintelor: El şi-a trimis îngerul mai înainte ca să-l vestească! Acest lucru se poate spune atât despre Ioan cât şi despre Ilie. Lui Ilie i se potriveşte chiar mai bine – ceea ce vor înţelege cei care-şi amintesc descrierea lui Ilie făcută de mine; am spus că Ilie a rămas în înalturi spirituale şi că a avut numai un reprezentant prin care a acţionat, astfel încât el însuşi nu a umblat niciodată pe Pământ. Dacă luaţi în considerare acest lucru, atunci expresia: El şi-a trunis îngerul înainte se potriveşte mai bine lui Ilie decât lui Ioan. Asemenea soli erau întotdeauna soli ai Christosului venit din vest spre est.

Ceea ce la poporul evreu era geologia, acum trebuia să fie pătruns de această fiinţă spirituală pe care am învăţat ieri s-o contemplăm în activitatea sa propriu-zisă pentru Pământ. Geologia trebuia să fie christificată. Spiritul Pământului trebuia să fie resimţit într-un mod nou, trebuia să poată fi într-un anumit sens desprins de Pământ. Acest lucru era posibil numai dacă ar fi intervenit o forţă care să desprindă acest Spirit al Pământului de forţele terestre. Acest lucru s-a întâmplat prin faptul că forţele lui Christos au impregnat aura Pământului şi prin aceasta Pământul însuşi a devenit altceva. În forţele pe care le descătuşase zeul Iahve a pătruns Christos şi a transformat aceste forţe.

Dacă supervizăm toate acestea, înţelegem de ce lui Apolo i-a fost conferit ca simbol laurul. Pentru cel care pătrunde în

botanică înarmat cu ceva ştiinţă a spiritului, laurul este o plantă strâns legată de condiţiile meteorologice. Laurul este în întregime plăsmuit şi structurat din ceea ce este meteorologie. O altă plantă este legată foarte strâns de Pământ şi o putem considera ca o expresie a contextului geologie: măslinul. Şi dacă simţim că uleiul care impregnează planta măslinului stimulează forţele elementare ale sufletului, prin aceea că măslinul este o plantă pe care poate fi altoit un alt lăstar care se dezvoltă în condiţii optime pe această plantă, atunci simţim starea intimă de impregnare a măslinului cu uleiul Pământului. În ulei simţim pulsând ceea ce este pământesc.
Acum să ne amintim ce am început să expun în conferinţa a doua, să ne amintim de Pavel care a fost chemat să arunce puntea de legătură dintre antichitatea evreiască şi creştinism, dintre geologie şi christologie. Aşa cum am spus, influenţa lui Pavel se desfăşoară în sfera măslinului. Iar dacă îl auzim pe Apolo din aburii ce se ridică din prăpăstiile munţilor care o impulsionează pe Pythia şi o determină să prezică destinul uman, putem simţi şi forţele elementare care se scurg prin măslin în ambianţă şi în care este trăită forţa sufletească elementară a lui Pavel. O putem simţi în cuvintele lui. El se afundă parcă în geologie, pentru a simţi arborele în mod elementar în aura sa şi se lasă inspirat de această aură, în al cărui ţinut geologic se află influenţa sa.
În prezent, lucrurile se înţeleg într-un mod mult prea abstract. Se crede că ceea ce au spus autorii mai vechi ar fi tot atât de abstract, legat numai de creier, ca şi ceea ce spun adeseori autori mai noi. Nu se cugetă la faptul că nu numai raţiunea şi mentalul, ci că toate forţele sufleteşti pot fi legate, înviind din Pământ, cu ceea ce imprimă unui anumit ţinut pecetea sa. Ţinutului lui Pavel, măslinul i-a pus pecetea. Şi ca şi cum ar fi vrut să ridice la el geologia evreiască, el a spus – prin ceea ce îi inspira măslinul – lucruri din cele mai importante despre relaţiile dintre oamenii pătrunşi de Christos şi oamenii aflaţi departe de Christos. Oare nu auzun cuvintele lui Pavel, pe care nu vrem să le interpretăm în mod abstract, ci ca pe ceva care îşi are în mod elementar rădăcinile în sufletul său, ca pe ceva pe care vrea să-l exprime, din acest fond elementar al sufletului său, în cuvinte prin care să pună în relaţie pe creştinii păgâni cu evreii, oare nu auzim cuvintele stranii: „Dar v-o spun eu vouă, păgânilor, în măsura în care sunt într-adevăr apostol al neamurilor, îmi slujesc slujirea, în nădejdea că voi aţâţa gelozia celor din neamul meu şi-i voi mântui pe unii din ei. Căci dacă înlăturarea lor a însemnat reîmpăcarea lumii,

atunci reprimirea lor ce va fi dacă nu o înviere din morţi? Dacă pârga este sfântă, aşa e şi frământătura; şi dacă rădăcina este sfântă atunci şi ramurile sunt. Dar dacă unele ramuri au fost tăiate şi dacă tu, măslin sălbatic, ai fost altoit în locul lor şi ai devenit părtaş al rădăcinii şi al grăsimii măslinului, nu te mândri faţă de ramuri; iar dacă te mândreşti, să ştii că nu tu porţi rădăcina, ci rădăcina pe tine. Dar vei spune: S-au rupt ramurile ca să fiu altoit eu. Bine spus. Ele au fost rupte din cauza necredinţei lor; tu însă exişti prin credinţă. Nu te îngâmfa, ci teme-te. Că dacă Dumnezeu nu a cruţat ramurile fireşti, nici pe tine nu te va cruţa. Vezi dar bunătatea şi asprimea lui Dumnezeu: asprimea faţă de cei ce au căzut, iar faţă de tine bunătatea lui Dumnezeu, atât cât te vei ţine de bunătate; altfel şi tu vei fi tăiat. Dar şi aceia ce nu vor rămâne în necredinţă vor fi altoiţi; căci Dumnezeu are puterea să-i altoiască din nou. Căci dacă tu ai fost tăiat din măslinul care era de la natură sălbatic, şi contrar firii ai fost altoit în măslinul cel bun, cu cât mai mult aceştia ce sunt după fire vor fi altoiţi în propriul lor măslin!" (Rom., 11, 13-24).

Astfel a grăit cel despre care vom continua să vorbim mâine, despre modul cum extrăgea din geologia evreiască ce avea de spus, cum a transformat într-un mod atât de grandios în imagine, pentru ceea ce avea de spus, forţa elementară care, plecând din Pământ, domină în măslin.

CONFERINŢA a V-a

Leipzig, 1 ianuarie 1914

V-am vorbit despre forţele Sibilelor, v-am atras atenţia asupra faptului că le vedem ivindu-se ca umbre ale filosofilor greci în Ionia şi că după aceasta, timp de secole, au scos la lumina zilei ca prin vrajă, din viaţa lor sufletească haotică, în parte înţelepciune profundă, în parte numai haos spiritual. Timp de secole ele au dominat, mult mai mult decât vrea să accepte istoria, viaţa spirituală a sudului Europei şi a ţinuturilor învecinate. Am vrut să spun că această exteriorizare ciudată a Sibilelor face trimitere mai cu seamă la o anumită forţă a sufletului omenesc care îşi avea semnificaţia ei benefică în timpuri mai vechi, în cea de a treia perioadă culturală postatlanteană. Dar perioadele culturale se schimbă în cursul evoluţiei istorice a omenirii. Forţele cu care Sibilele au scos la lumina zilei uneori adevărate nerozii erau încă, în cea de a treia epocă postatlanteană, forţe sufleteşti bune, cu totul

drepte, într-o vreme când se practica astrologia, când înţelepciunea stelelor acţiona în sufletele umane; tot atunci, prin influenţa înţelepciunii stelare, erau armonizate forţele care apoi au ieşit la suprafaţă în mod haotic în prezicerile Sibilelor. Din acest fapt puteţi deduce că forţele care oricum domină undeva în Univers, de exemplu, cele care cârmuiesc acum în sufletele Sibilelor, în sine nu pot fi niciodată bune sau rele, ci că ele sunt bune sau rele în funcţie de locul şi timpul în care apar. Forţe care au apărut în sufletele Sibilelor erau întru totul bune, numai că ele nu erau adecvate evoluţiei sufleteşti a celei de a patra epoci postatlanteene. Atunci nu trebuiau să domine în sufletele oamenilor forţele care se ridicau din fundamentele subconştiente, ci cele care vorbeau sufletului prin claritatea eului. Aţi aflat ieri cum profeţii evreilor lucrau în sensul reprimării forţelor sibiline şi a aducerii la suprafaţă a forţelor care vorbesc prin claritatea eului, ba putem spune că reprimarea forţelor haotice ale Sibilelor şi aducerea la lumină a ceea ce poate vorbi prin eu este chiar caracteristica profeţimii vechi ebraice.

Împlinirea strădaniilor vechilor profeţi evrei, ceea ce putem numi, aşadar, „a aduce pe făgaşul cel bun" forţele Sibilelor, împlinirea acestei sarcini a venit prin Impulsul christic. Când Impulsul lui Christos a pătruns în modul bine cunoscut nouă în evoluţia pământească a umanităţii a fost vorba de o reprimare pentru un anumit timp a forţelor apărute la suprafaţă în mod haotic prin Sibile, asemenea unui râu care după ce curge un timp la suprafaţă dispare într-o grotă subterană, pentru a reapărea mai târziu din nou la suprafaţă (în l. română, izbuc. N.tr.). Într-o altă modalitate, şi anume în cea limpezită prin Impulsul christic, în expresia pe care el o putea da acestor forme după ce a pătruns în aura Pământului, aceste forţe trebuiau să urce din nou la suprafaţă. La fel cum, după ce am dezvoltat timp de o zi forţele noastre sufleteşti, trebuie să le cufundăm în subconştientul nopţii pentru a ne trezi apoi din nou, a fost necesar ca aceste forţe, care au avut justificarea lor în a treia perioadă de cultură postatlanteană, să curgă neobservate, puţin parcă sub suprafaţa vieţii sufleteşti, pentru a reapărea, aşa cum vom vedea. Vom avea aşadar în faţa noastră fenomenul forţelor care se exteriorizează atât de haotic în cazul Sibilelor, care sunt forţe umane ce trebuie să fie curăţate de Impulsul christic, dar care se cufundă în fundamentele vieţii sufleteşti. Umanitatea nu ştie nimic despre faptul că Christos lucrează mai departe cu aceste forţe în fundamentele sufletului. Totuşi, aşa stau lucrurile în fapt.

Este un spectacol grandios, din punct de vedere al ştiinţei spiritului, observarea intervenţiei acestui Impuls al lui Christos, observarea modului cum, începând cu Conciliul de la Nicea, oamenii se ceartă în conştienţa lor superficială pentru stabilirea dogmelor, cum se înfruntă cu patimă cu conştienţa lor şi cum ceea ce este mai important pentru creştinism se petrece în fundamentele subconştiente ale sufletului. Impulsul christic nu lucrează la nivelul la care oamenii se ceartă, ci în fundamente; mai sunt unele lucruri care vor trebui să fie dezvăluite de înţelepciunea umană, lucruri pe care, dacă le examinăm numai la suprafaţă, ne apar ca fiind stranii. Unele aspecte vor mai trebui să fie dezvăluite pentru că acţionează ca un simptom al lucrării Impulsului christic în adâncurile vieţii sufleteşti umane. Astfel vom putea vedea sau înţelege că cele mai importante desfăşurări cu privire la configurarea curentului creştin în Occident nu pot avea loc prin dezbaterea problemelor pentru care se ceartă episcopii, ci că aspecte istorice importante se datorează unor decizii care se iau în fundamentele vieţii sufleteşti şi care urcă în conştienţă ca nişte vise; astfel încât oamenii, din ceea ce percep în vis, nu pot să decripteze ce se întâmplă în adâncuri. Şi există lucruri – vreau să numesc numai un simptom – în care parcă urcă oglindiri prin vise a ceea ce Christos întreprinde în fundamentele sufleteşti adânci, pentru a aduce pe făgaşul corect forţele sufleteşti umane in cursul dezvoltării istorice a Occidentului.
Poate vreun suflet să fie mişcat în aşa fel încât să presimtă ceva din ceea ce vreau să spun prin aceste cuvinte, când vedem că la 28 octombrie 312 fiul lui Constantin Chlorus, Constantin cel Mare, luptă împotriva lui Maxenţiu din Roma şi ia o decizie de importanţă capitală pentru întregul Occident, privitor la configuraţia creştinismului; lupta şi victoria sunt uimitoare. Această bătălie dată în faţa Romei de Constantin împotriva oponentului său Maxenţiu nu a fost hotărâtă prin ordine militare, nici prin perspicacitatea comandanţilor, ci prin vise şi semne sibilinice! Ni se povesteşte ceva semnificativ despre această bătălie care a avut loc la 28 octombrie 312: că Maxenţiu, atunci când Constantin se apropia de porţile Romei, a avut un vis. Cineva îi spunea – în timp ce el se afla încă între zidurile oraşului: Nu mai sta pe locul pe care te afli! Sub influenţa acestui vis, întărit încă şi de cercetarea conţinutului profeţiilor Sibilelor, Maxenţiu a comis cea mai mare nerozie – privind din afară – pe care o putea face: el a părăsit Roma şi a luptat, cu armata sa care era de

patru ori mai puternică decât cea a lui Constantin, nu apărat de zidurile Romei, ci în afara acestora. Căci previziunea cărţilor sibiline spunea: Dacă vei lupta împotriva lui Constantin în afara zidurilor Romei îl vei distruge pe cel mai mare inamic al Romei. Aceasta era una dintre spusele oraculare sibiline! Încrezător, Maxenţiu a ieşit în faţa porţilor Romei. Aşa cum, odinioară, un alt oracol l-a condus pe Cressus, la fel şi acesta l-a condus pe Maxenţiu. Prin întreprinderea sa el a distrus pe cel mai mare duşman al Romei, pe sine însuşi.

Constantin a avut un alt vis în care i se spunea: Pune în faţa armatei tale – ea nu era atât de mare, ci de patru ori mai mică decât cea a lui Maxenţiu – semnul lui Christos! El a arborat semnul şi a obţinut victoria. O decizie importantă pentru configuraţia Europei a fost hotărâtă prin vise şi sentinţe sibilinice! Aici izbucneşte la suprafaţă ceea ce se petrece în străfundurile vieţii sufleteşti a omului european. Cu adevăiat, ca un fluviu care a dispărut în cavernele munţilor, astfel încât nu-l vezi şi poţi presupune lucrul cel mai ciudat, aşa continuă să curgă curentul Impulsului christic în adâncurile sufletelor oamenilor europeni, acţionând mai întâi ca un fapt ocult.

Dragii mei prieteni, permiteţi-mi să fac acum mărturisirea că în cercetarea mea în cadrul ştiinţei spiritului, în urmărirea acestui curent, i-am pierdut adeseori urma; deci trebuia să caut locul unde el va reapărea. Am presupus că „râul" Impulsului christic apare încet, că nici astăzi nu se manifestă pe deplin. Dar unde apare el? Aceasta era întrebarea. Cum reapare el? Dacă urmăriţi, dragi prieteni, expunerile mele din cărţi şi din ciclurile de conferinţe şi dacă vi se va întâmpla să simţiţi ca şi mine, veţi găsi că ceea ce eu am spus în legătură cu Sfântul Graal nu vă satisface. Aşa cum am mărturisit, aşa mi se întâmplă şi mie; nu pentru că aş fi spus ceva care nu stă în picioare, dar tocmai când stabileam un lucru mă simteam nemulţumit. Adeseori, când urmăream curentul despre care am vorbit mai înainte în înaintarea sa, când urmăream evoluţia creştină ocultă a Occidentului în faţa sufletului îmi apărea avertismentul: Trebuie să afli mai întâi unde se află scris numele lui Parsifal. Şi a trebuit să aflu, dragi prieteni, că cercetările oculte sunt conduse într-un mod uimitor. Pentru a nu fi ispitiţi să facem speculaţii şi să ne deplasăm în domenii de unde împreună cu adevărul ocult ar putea foarte uşor să-şi ia zborul fantezia, suntem conduşi cu încetul şi din aproape în aproape pentru a aduce la lumină adevărul, pentru a ne convinge despre corectitudinea lui. Astfel, a trebuit să mă

resemnez în aşteptarea răspunsului la întrebarea: Caută unde se află scris numele lui Parsifal!

Dragi prieteni, eu preluasem ceea ce cunoaşteţi cu toţii din legenda lui Parsifal, şi anume că, după ce Parsifal se întoarce vindecat de erorile sale şi regăseşte calea spre Sfântul Graal, i se vesteşte că pe cupa sfântă ar fi apărut numele său. Dar unde se află, unde poate fi găsită cupa sfântă? Astfel de cercetări oculte te ţin adeseori în loc, astfel încât nu poţi face mare lucru; pentru a nu fi scos în afara problemei prin speculaţii asupra adevărului, eşti ţinut în loc. Apar jaloane în activitatea de cercetare. Aşa mi-au apărut şi mie, în cursul multor ani, momente în care căutam răspuns la întrebarea: Unde găseşti cupa pe care e scris numele lui Parsifal?

Ştiam că ar exista unele semnificaţii ale cupei sfinte, în care se afla ostia, aşadar un disc (de azimă, folosit la împărtăşania catolicilor, N.tr.). Iar pe cupa sfântă trebuia să fie scris „Parsifal". Am conştientizat cât de profund semnificativ este un pasaj ca cel din Evanghelia după Marcu, cap. 4, versetele 11-12, 33 şi 34 unde se spune că Domnul indică multe lucruri în parabole, pe care numai treptat le lămureşte. În cercetarea ocultă adeseori eşti condus, treptat şi încet, în direcţia indicată de karma; şi când îţi vine în întâmpinare ceva care pare să se refere la un anumit lucru nu ştii ce trebuie să preiei din acesta în sufletul tău, sub influenţa forţelor care vin din lumile spirituale. Adeseori nici nu ştii că ceea ce se obţine din adâncurile lumii oculte se referă la o problemă pe care o urmăreşti timp de mulţi ani. Astfel, eu nu am ştiut ce să fac cu ceea ce mi-a spus spiritul poporului norvegian, spiritul poporului nordic, despre Parsifal: Învaţă să înţelegi cuvântul care a curs prin puterea mea în legenda nordică a lui Parsifal: „Ganganda greida" – consolarea sau mângâierea rătăcitoare! De asemenea nu am ştiut ce să fac cu impresia primită când am mers o dată în biserica Sfântul Petru din Roma, sub influenţa lucrării lui Michelangelo *Mama cu Iisus*, care o înfăţişează pe Sfânta Fecioară cu o figură încă atât tânără ţinând pe genunchi pe Iisus mort. Şi contemplând această operă de artă – aceasta este o astfel de dirijare – mi-a apărut din lumea spirituală, nu ca o viziune, ci ca o imaginaţie adevărată, reprezentarea din Cronica Akasha care ne arată cum Parsifal atunci când pleacă pentru prima oară din cetatea Graalului, necunoscând nimic despre tainele care guvernează acolo, întâlneşte în pădure o femeie tânără care-şi ţine pe genunchi mirele mort pe care-1 plânge. Dar eu ştiam că imaginea, fie că este vorba de Mamă sau de Mireasa căreia i-a

fost luat Mirele prin moarte – Christos este numit adeseori Mirele –, are o mare importanţă şi că ansamblul care mi s-a înfăţişat fără contribuţia mea are o semnificaţie aparte.
Aş putea să vă mai înşir asemenea semne care mi-au apărut în cursul căutării răspunsului la întrebarea: Unde se află scris numele lui Parsifal pe Sfântul Graal? Că el trebuia să se afle scris, aceasta ne-o spune chiar legenda. Să ne reamintim trăsăturile cele mai importante ale legendei lui Parsifal.
Ştim că Parsifal este născut de mama sa Herzeleide, după ce tatăl plecase cu armata şi că aceasta l-a născut în dureri mari, şi în mod ciudat, însoţite de apariţii asemănătoare viselor. Ştim că ea a vrut să-l ferească de exerciţiile cavalereşti şi de virtuţile cavalereşti, că a lăsat pe alţii să-i administreze proprietăţile şi s-a retras în singurătate pentru a-şi creşte copilul în aşa fel încât să rămână departe de ceea ce putea să i se întâmple; copilul nu trebuia să fie expus pericolelor la care fusese expus tatăl său. Dar ştim că băiatul a început de timpuriu să privească tot ce poate fi admirat în natură şi că nu a învăţat nimic prin educaţia dată de mamă, decât că domneşte un Dumnezeu, că apoi a manifestat tendinţa de a sluji acestui Dumnezeu. Dar el nu ştia nimic despre Dumnezeu, şi, o dată, când a întâlnit cavaleri, i-a luat drept Dumnezeu şi a îngenuncheat în faţa lor. Când copilul i-a spus mamei că a văzut cavaleri şi că ar vrea să devină şi el cavaler, mama îl îmbrăcă în haine de bufon şi-l lăsă să meargă în lume. Ştim că băiatul a plecat în lume, a trăit unele aventuri şi– ceea ce are o semnificaţie foarte profundă – ştim că, mai târziu, mama sa a murit de inimă rea datorită dispariţiei fiului, care nici nu şi-a întors capul pentru a-şi lua rămas bun şi a plecat în lume pentru a trăi aventuri cavalereşti. Ştim că, după unele peregrinări, în care a aflat câte ceva despre esenţa cavalerismului şi virtutea cavalerului, ajunge la Cetatea Graalului. Am amintit cu alt prilej cum aflăm din legendă cea mai bună variantă a sosirii lui Parsifal în Cetatea Graalului, la Chrétien de Troyes; cum ne este prezent faptul că, după ce a făcut lungi călătorii, Parsifal ajunge într-un ţinut izolat, unde întâlneşte doi oameni: unul vâsleşte, conducând o barcă, celălalt pescuieşte din barcă; cum, întrebând lumea, el este îndrumat spre regele pescar; cum întâlneşte apoi pe regele pescar în Cetatea Graalului; cum regele pescar, deja slăbit de vârstă, trebuind să stea, din această cauză, în patul de odihnă, îi înmânează în cursul convorbirii paloşul primit în dar de la nepoata sa; cum apoi, intră în sală un scutier ţinând în mână o suliţă din care curge sânge pe mâna scutierului – acum apare

o fecioară cu Sfântul Graal care este un fel de cupă. Din ceea ce se află în Graal radiază o asemenea strălucire încât toate luminile din sală pălesc, aşa cum lumina stelelor este estompată de Soare şi de Lună. Aflăm apoi că în acest Sfânt Graal se află ceea ce constituie hrana specială a bătrânului tată al regelui pescar, care este diferită de ceea ce se serveşte din abundenţă la cina la care participă regele pescar şi Parsifal. Aceştia se hrănesc cu alimente obişnuite. De câte ori se aduce un nou fel de mâncare, Sfântul Graal este dus în camera tatălui regelui pescar care primeşte hrană din ceea ce se află în Graal. Parsifal, căruia pe drumul care-l adusese aici îi fusese sugerat să nu pună prea multe întrebări, nu întreabă de ce sângerează suliţa, nici ce reprezintă Graalul – bineînţeles, el nu ştia numele acestuia. Aşa cum aflăm de la Chrétien de Troyes, Parsifal este găzduit peste noapte în acelaşi spaţiu în care avusese loc tot ce am povestit. A doua zi găsi întregul castel gol. El strigă să vină cineva. Nimeni nu se afla în preajmă. Se îmbrăcă singur. Numai calul şi-l găsi jos, pregătit de drum. El crezu că toţi erau la vânătoare, şi dori să plece călare după ei pentru a întreba despre minunea Graalului. Dar după ce trecu călare peste puntea basculantă aceasta s-a ridicat cu o viteză atât de mare încât calul trebui să sară pentru a nu cădea în şanţul cetăţii. În jur nu află nimic din societatea pe care o găsise cu o zi înainte în cetate. Apoi, Chrétien de Troyes povesteşte cum Parsifal întâlneşte într-o regiune împădurită o femeie cu un bărbat mort pe genunchi, pe care-l plânge. Ea este prima care-i spune ce el ar fi trebuit să întrebe despre marile taine care i se revelaseră. Ştim, conform celor povestite de Chrétien de Troyes, că el a mai făcut câteva călătorii, şi că în ziua Vinerei Mari a ajuns la un pustnic care se numea Trevericent; ştim cum acesta îi arată că este blestemat pentru că a pierdut prilejul de a acţiona într-un mod care ar fi fost ca o tămăduire a regelui pescar, şi anume să întrebe despre minunile cetăţii. Atunci primeşte o anumită învăţătură.

Acum, când am încercat să-l însoţesc pe Parsifal la pustnic, mi s-a dezvăluit un cuvânt care, aşa cum trebuie să-l exprim potrivit cercetărilor de ştiinţă a spiritului, nu este comunicat nicăieri, dar cred că-l pot afirma cu deplin temei. Un cuvânt rostit de bătrânul pustnic m-a impresionat profund, după ce îl făcu atent asupra Misteriului de pe Golgota despre care Parsifal ştia puţine lucruri, în ciuda faptului că sosise aici într-o zi de Vinerea Mare. Bătrânul i-a spus lui Parsifal – folosesc cuvinte care au circulaţie în prezent, care sunt fidele numai

prin sensul lor: Gândeşte-te ce s-a întâmplat cu prilejul Misteriului de pe Golgota! Îndreaptă-ţi privirea spre Christos răstignit pe cruce, care i-a spus lui Ioan: „De acum, aceasta este Mama ta", şi Ioan nu o mai părăsi. Tu însă – grăi bătrânul către Parsifal –, tu ai părăsit-o pe maica ta, Herzeleide. Din cauza ta, ea a plecat din lume! Parsifal nu înţelese întregul context, dar erau cuvinte spuse cu o intenţie spirituală, ca să acţioneze mai departe în sufletul său ca imagine, pentru ca el să-şi afle echilibrarea karmică pentru faptul că îşi părăsise mama în chiar imaginea lui Ioan care nu-şi părăseşte mama. Acest fapt trebuia să aibă un ecou în sufletul său. Parsifal rămâne un timp la pustnic, apoi caută din nou drumul spre Sfântul Graal. El găseşte Graalul cu puţin înainte sau chiar înainte de moartea bătrânului Amfortas, regele pescar. Atunci este momentul în care îi vine în întâmpinare cavaleria Sfântului Graal, cavaleria sfântă, spunându-i: Numele tău străluceşte pe Graal! Tu eşti viitorul stăpân, regele Graalului, căci numele tău a apărut strălucitor pe cupa sfântă! Parsifal devine rege al Graalului. Aşadar, numele Parsifal este scris pe cupa sfântă, strălucitoare ca aurul, în care se află o ostie. Pe această cupă este scris numele său.
Şi acum era necesar să găsesc cupa. Mi s-a părut întotdeauna necesar, în cazul unei cercetări oculte, să iau în seamă nu numai ceea ce rezultă nemijlocit din sursele oculte, ci, atunci când este în joc o problemă importantă, să am în vedere şi ceea ce a adus la lumină cercetarea exterioară. Cred că nu este bine să neglijezi ceea ce erudiţia exterioară are de spus, pentru a rămâne cu picioarele pe pământ şi să nu te pierzi în nori, în utopie. Aici a fost momentul în care eruditia exoterică m-a indus în eroare. Prin ceea ce ea a scos la lumină, m-a deviat mult timp de la cărarea cea dreaptă; căci din această cercetare exoterică am putut afla că, atunci când a început să-şi scrie *Parsifalul* său, Wolfram von Eschenbach – aşa spune cercetarea exoterică – a folosit, după propriile sale cuvinte, pe Chrétien de Troyes şi pe un anume Kyot. Cercetarea exoterică nu poate să-l identifice pe acest Kyot, şi din această cauză îl consideră ca pe o invenţie a lui Wolfram von Eschenbach, ca şi cum acesta, pentru multele lucruri pe care le adaugă la ceea ce găseşte la Chrétien de Troyes, ar mai fi vrut să găsească şi o altă sursă. Ştiinţa exterioară accepta un singur lucru, că Kyot ar fi copiat operele lui Chrétien de Troyes şi că Wolfram von Eschenbach ar fi prelucrat acest fapt într-un mod plin de fantezie.

Cercetarea actuală trebuie să-l determine pe om să facă abstracţie de calea care trece prin Kyot, căci cercetarea exterioară îl consideră ca fiind o invenţie a lui Wolfram von Eschenbach. Totodată – şi acestea sunt combinaţii karmice –, în timp ce eu eram indus în eroare în această privinţă, epocile postatlanteene, aşa cum s-au desfăşurat înaintea Misteriului de pe Golgota, înaintea epocii a patra postatlanteană, reapar, într-un anumit fel, după această epocă. Astfel, epoca a treia reapare abia în epoca noastră, a cincea, a doua în cea de a şasea şi prima epocă, aceea a sfinţilor Rishi va reapărea în epoca a şaptea în modul pe care l-am prezentat de mai multe ori. Mi s-a arătat – acesta este rezultatul unei cercetări de mulţi ani – din ce în ce mai clar că, efectiv, în epoca noastră există ceva care este ca o înviere a astrologiei epocii a treia postatlanteene străbătură de Impulsul christic. De fapt, astăzi trebuie să cercetăm în stele altfel decât se cerceta atunci, dar scrierea stelară trebuie să aibă din nou importanţă pentru noi, să ne spună ceva. Şi iată că într-un mod uimitor s-au asociat, s-au combinat acest gând al reapariţiei scrierii stelare şi acela al tainei lui Parsifal. Astfel încât nu am mai avut altă posibilitate decât să cred că sunt legate una de cealaltă. Atunci s-a înfăţişat sufletului meu o imagine. Imaginea mi-a fost dată când am încercat să-l însoţesc pe Parsifal în drumnul său de la Trevericent spre Cetatea Graalului. Chrétien de Troyes ne-a descris într-un mod care vorbeşte inimii întâlnirea cu acest pustnic. Aş vrea să vă prezint un mic fragment din acest episod, în care se povesteşte cum ajunge Parsifal la bătrân:

El dă pinteni calului
Şi din adâncul inimii oftează
Pentru că vinovat se simte faţă de Dumnezeu,
Căinţa îi sfredeleşe pieptul.
Plângând el străbate pădurea
În faţa chiliei totuşi se opreşte
Coboară din şa,
Armele la pământ le pune
Şi-ntr-o mică bisericuţă
Găseşte cucernicul om.
În suferinţa sa
Se lasă-n genunchi în faţa lui.
Lacrimi ce-i curg din ochi
Coboară neîncetat pe bărbia sa,
În timp ce cu simplitate de copil
Îşi împreună mâinile în faţa lui.
„Voi care dăruiţi mângâierea,

Ascultaţi mărturisirea-mi plină de căinţă:
Cinci ani am fost orbit de-amăgiri,
Fără credinţă am trăit
Şi năzuiam într-una spre rău."
„Spune-mi de ce-ai făcut aceasta
Şi roagă-l pe Domnul să te lase
Să te mai apropii o dată
De fericita ceată."
„La regele pescar fost-am o dată;
Am văzut lancea de pe al cărui
Oţel sânge picura. Am văzut Graalul
Şi n-am întrebat
Ce vrea să spună acel sânge,
Şi ce-nsemna Graalul.
Din acea zi până azi
În grea suferinţă a sufletului am fost.
Mai bună mi-ar fi moartea!
Şi-acolo-am uitat de Domnul nostru
Şi am rămas departe de harul său."
„Spune-mi dar cum eşti numit."
„Sunt cunoscut ca Parsifal."
Din adâncul pieptului suspină bătrânul:
Numele îi este bine cunoscut.
Grăieşte el: „Te-a unit cu suferinţa
Greşeala ce fără ştiinţă ai făcut".

Şi-atunci au loc convorbirile dintre pustnic şi Parsifal de care am vorbit mai înainte. Când am încercat apoi să-l însotesc în spirit pe Parsifal, care, după ce a făcut popasul la eremit, s-a îndreptat din nou spre Graal, adeseori am avut o trăire ca şi cum mi s-ar lumina în suflet imaginea drumului lui pe timp de zi şi de noapte şi faptul că în timpul zilei el era dăruit naturii, iar noaptea stelelor, ca şi cum în inconştientul său ar fi vorbit scrierea stelară. Şi era ca şi cum scrierea stelară ar fi fost numai o prevestire a ceea ce cavaleria sfântă, care-l întâmpina din partea Graalului, i-ar spune: „Din Sfântul Graal străluceşte numele tău, luminând!," Dar Parsifal, evident, nu ştia ce ar putea face cu ceea ce-i lumina din stele, căci aceasta rămânea în inconştientul său şi din această cauză nici nu poate fi interpretat foarte corect, oricât ai încerca să te adânceşti prin cercetare de pe poziţia ştiinţei spiritului.
Atunci, am încercat să mă întorc încă o dată la Kyot şi, ce să vezi: mai cu seamă un lucru pe care-l spune Wolfram von Eschenbach despre el mi-a făcut o impresie profundă, pe care a trebuit s-o reunesc cu „Ganganda greida". Ele s-au asociat

de la sine. A trebuit să-l mai asociez şi cu imaginea femeii care-l ţine pe genunchi pe mirele ei mort. S-a întâmplat când eu, ca şi cum nu l-aş fi căutat, am dat peste acest cuvânt rostit de Kyot. Expresia lui este: *er jach, ez hiez ein dinc der grâl*, adică, el spuse: un lucru se numea Graal. Şi apoi, chiar cercetarea exoterică ne indică cum a ajuns la: *er jach, ez hiez ein dinc der grâl*. El a primit o carte de la Flegetanis în Spania. Este o carte de astrologie. Nu există nici un dubiu, este permis să spui: Kyot este chiar cel care, îndemnat de Flegetanis – cineva pe care el îl numeşte şi în care retrăieşte ceva din cunoaşterea scrierii stelare –, aşadar, sfătuit de această astrologie retrezită la viaţă, vede lucrul numit Graal. Acum ştiam că nu trebuie renunţat la Kyot, că el ne oferă chiar un indiciu important, când cercetezi de pe poziţia ştiinţei spiritului: că el, cel puţin, a văzut Graalul.
Unde este, deci, de găsit Graalul care are înscris pe el numele lui Parsifal? În cursul cercetării mele mi-a fost dat să aflu că el trebuie căutat – numele – în scrierea stelară. Şi apoi, în altă zi, pe care trebuie s-o consider ca una foarte importantă pentru mine, a rezultat unde poate fi găsită cupa de aur; prin ea – se exprimă prin simbolul său din scrierea stelară – suntem conduşi la taina Graalului. În scrierea stelară am văzut, ceea ce oricine poate vedea - fără a afla însă taina problemei. Într-o zi, pe când urmăream cu privirea interioară secera aurie a Craiului Nou, care apare pe cer în aşa fel încât Luna întunecată este slab vizibilă, mi-a apărut, aşezată în ea ca o rondelă mare slab vizibilă, astfel încât se vede fizic-exterior Luna aurie, „Ganganda greida" – provizia de drum rătăcitoare – şi în ea marea ostie, rondela întunecată, ceea ce nu se vede pe Lună dacă o priveşti superficial, ci numai dacă o observi cu atenţie: Căci atunci vezi rondela întunecată şi – înscris în minunatele litere ale scrierii oculte pe secera Craiului Nou – numele Parsifal! Aceasta, dragi prieteni, a fost scrierea stelară. Din citirea scrierii stelare rezultă pentru inima şi pentru mintea noastră ceva – chiar dacă poate încă nu totul – din taina lui Parsifal, din taina Sfântului Graal. Ceea ce mai am să spun în legătură cu acestea, o voi face mâine.

CONFERINŢA a VI-a

Leipzig, 2 ianuarie 1914

Am încercat să prezint ieri câteva adevăruri despre Misteriul Graalului şi despre cele legate de această temă în aşa fel, încât să devină evident modul în care lucrurile se deschid încetul cu încetul sufletului care caută. Nu am ascuns faptul că trebuie parcurse mai multe etape înainte ca sufletul căutător să găsească ceea ce se poate numi un rezultat al cercetării din lumile spirituale. Ştiu că tocmai psihologia modernă, care rămâne atât de mult la suprafaţa problemelor atunci când întâlneşte astfel de descrieri, va avea de obiectat lucruri posibile sau mai degrabă imposibile. Cunosc obiecţiile ce pot fi aduse cu privire la tot felul de legi, asociaţii de idei şi reprezentări subconştiente. Fiind conştient de toate acestea, am oferit o prezentare nefardată, pentru că, dragi prieteni antroposofi, trebuie să fie clar că rezultatele la care trebuie să ajungi în cercetarea spiritului nu pot fi atinse decât după depăşirea tuturor obstacolelor despre care am spus ieri că ne stau în drum. Am vrut să spun de la bun început aceste lucruri pentru că se întâmplă deseori ca cele spuse de mine, dacă se tipăresc sub forma ciclurilor de conferinţe, să ajungă în mâinile unor persoane străine de mişcarea noastră, care fac apoi observaţiile cele mai lipsite de sens, obişnuind desigur să citeze lucruri scoase din context. Daţi-mi voie să spun, fără a vrea să fiu câtuşi de puţin lipsit de modestie, că prin antroposofia noastră am ajuns în momentul în care unii oameni cred că pot face afaceri prin combaterea mişcării noastre antroposofice.

Am vorbit dcspre faptul că scrierea cerească poate fi cu adevărat găsită, care nu este însuşi Graalul. Am subliniat în mod expres – şi rog ca aceste sublinieri să fie luate în serios – că *numele Graalului* este ceea ce se află prin scrierea stelară, nu Graalul însuşi. Am atras atenţia asupra faptului că, în secera aurie a Craiului Nou, din care se ridică, aşa cum poate vedea oricine prin observare directă, partea întunecată a restului Lunii faţă de care secera aurie pare să se delimiteze, rezultă în scriere ocultă numele lui Parsifal.

Înainte de a continua studiul nostru trebuie să atrag atenţia asupra unei legi importante, asupra unui fapt important. Ceea ce apare ca seceră aurie ia naştere prin faptul că razele fizice ale Soarelui se reflectă pe Lună. Soarele luminează Luna, iar partea luminată apare ca o cupă aurie. În ea se află ostia întunecată: din punct de vedere fizic, partea neluminată, care rămâne întunecată, la care razele Soarelui nu pot ajunge; din punct de vedere spiritual, mai intervine ceva. Când razele

Soarelui cad pe o parte a Lunii şi sunt reflectate cu strălucire aurie, ceva trece prin materia fizică, şi anume ceea ce este spiritual, viu în razele Soarelui. Forţa spirituală a Soarelui nu este reţinută ca forţa fizică a Soarelui, care este reflectată. Ea trece prin materie şi, în timp ce este reţinută de forţa Lunii, vedem în realitate, chiar în ceea ce se află în cupa de aur, forţa spirituală a Soarelui. Astfel, putem spune: În partea întunecată a Lunii, pe care o privim, vedem forţa spirituală a Soarelui. În partea strălucitoare, aurie, vedem forţa fizică a Soarelui care este respinsă ca forţă radiantă. Aşadar, când privim Soarele, Spiritul său se află în cupa forţei fizice a Soarelui. Astfel, în realitate, Spiritul Soarelui odihneşte în cupa Lunii. Şi acum să sintetizăm tot ce am spus până acum despre Spiritul solar şi relaţia sa cu Christos: ceea ce realizează Luna în plan fizic ne va apărea ca un simbol important. Prin respingerea razelor solare ea ne apare ca purtătoare a Spiritului solar: acesta se află în ea sub forma rondelei asemănătoare unei ostii.

Să ne amintiln că în legenda lui Parsifal se subliniază că de fiecare dată, în ziua Vinerii Mari, aşadar, la sărbătoarea Paştilor, din cer coboară ostia, ea este cufundată în Graal, este înnoită; este cufundată în Graal de Sfintele Sărbători ale Paştilor ca o regenerare, unde din nou se face trimitere la Graal şi la Parsifal şi, de asemenea, prin pustnic, la Sărbătoarea Paştilor, a cărei importanţă pentru Graal este din nou redată omenirii prin *Parsifalul* lui Wagner.

Să ne amintim acum că, în conformitate cu o veche tradiţie, a uneia din acele tradiţii care ţine de continuarea acţiunii Impulsului christic în străfundurile sufletului, se produce stabilirea sărbătorii Paştilor. În ce zi se stabileşte sărbătoarea Paştilor? Când Soarele de primăvară (după echinocţiu. N.tr.) se află în creşterea forţelor sale –, simbolul nostru pentru Christos, îşi are prima Duminică (în l. germană, Sonntag, ziua Soarelui. N.tr.) după Luna plină de primăvară. Cum se prezintă Luna de primăvară pe cer, în ziua sărbătorii Paştelui? Ea trebuie să intre în stadiul de seceră, după ce a fost Luna plină. Ceva din această parte întunecată, ceva din Spiritul solar, care şi-a primit forţa de primăvară (echinocţială) trebuie să devină vizibil. Aceasta înseamnă, după o veche tradiţie, că trebuie să apară pe cer imaginea Sfântului Graal. Aşadar, de Paşti, oricine poate vedea pe cer imaginea Sfântului Graal. Din acest motiv, Sărbătoarea Paştilor a fost stabilită conform cu o veche tradiţie.

Să încercăm să ne orientăm mai departe şi să vedem cum a putut să se realizeze tot ce se leagă de legenda lui Parsifal, mai mult prin demersul care are loc în subteranele vieţii sufleteşti. Am amintit ieri că forţa Sibilelor trebuie să fie îmblânzită, trebuie să fie pătrunsă de Impulsul christic, şi în această formă îmblânzită trebuie să reapară treptat, pentru a deveni purtătoarea culturii spirituale a timpului mai nou. Se pune întrebarea: A putut să surprindă Perceval – aşa a fost el numit de Chréstien de Troyes – în propria sa fiinţă ceva din acea forţă christică activă în fundamentele sufletului?

Dacă mai privim o dată retrospectiv la caracterul primordial al geologiei ebraice vechi, vom vedea că noi înţelegem spiritul geologiei ebraice numai dacă focalizăm în mod adecvat faptul că antichitatea evreiască punea accentul pe caracterul geologic al revelaţiei sale. Am precizat, în acest ciclu de conferinte că revelaţiile antichităţii evreilor trebuie căutate în mobilitatea spirituală a Pământului. Este vorba de strădania de a face să se retragă ceea ce este activ în elemente venind de la stele şi care acţionează în aşa fel încât influenţa stelelor să aducă în elemente ceea ce mai apoi stimulează spiritual forţa sibilinică. Acest lucru era justificat din punctul de vedere al astrologiei celei de a treia epoci postatlanteene; omenirea mai avea încă atât de mult din moştenirea vechii spiritualităţi încât, în timp ce se dăruia elementelor cu sufletul, prelua binele prin revelaţiile scrierii stelare. În cea de a patra perioadă postatlanteană forţa stelelor părea să se fi retras în faţa elementelor care învăluie Pământul, în atmosferă şi în toate celelalte, iar influenţa elementelor era resimţită în aşa fel încât cel care înţelegea spiritul timpului, pe măsură ce epoca a patra înainta, trebuia să spună: Să ne păzim de ceea ce vine de la stele şi intră în elemente; căci aceasta determină ceva asemănător cu forţele incorecte ale Sibilelor. Prin faptul că Impulsul christic s-a revărsat în aura Pământului, forţele sibilinice trebuiau să fie din nou armonizate, transformate în ceea ce putea dezvălui revelaţii justificate. Adevăratul cunoscător aparţinând antichităţii ebraice nu se uita cu plăcere la stele când voia să obţină revelaţia spirituală. El îl urma pe zeul Iahve care aparţine evoluţiei Pământului şi care a devenit un zeu lunar, aşa cum am spus în ***Ştiinţa ocultă***. În sărbătorile lunare ale evreilor este clar exprimat faptul că „Domnul Pământului" apare în mod simbolic din Lună, în reflectarea sa. Dar să nu mergi mai departe, aceasta era indicaţia vechii culturi ebraice faţă de elevul său. Mulţumeşte-te cu ceea ce revelează Iahve prin simbolul său lunar, în nici

un caz nu merge mai departe, căci nu a venit timpul decât pentru a prelua din elemente ceea ce se exprimă prin simbolul Lunii. Altfel, acestea ar deveni forţe sibilinice incorecte! Dacă se reuneşte în aspectul său natural ceea ce a fost adus din evoluţia saturniană, solară şi lunară pentru evoluţia Pământului, acesta ne întâmpină prin antichitatea ebraică simbolizat în Eva. Eve – vocalele nu sunt niciodată exprimate clar în ebraică – Eve! Dacă adăugaţi la aceasta sensul folosit pentru entitatea divină a antichităţii ebraice, care este conducătorul destinelor pământeşti, veţi avea o formă care este tot atât de corectă ca oricare alta: Ieve – Iahve, conducătorul Pământului care-şi are simbolul în Lună. Legat de aceasta, ceea ce a venit din evoluţia lunară, cu rezultatul produs de evoluţia lunară pentru evoluţia Pământului: Stăpânul Pământului legat de Maica Pământului care este un rezultat al evoluţiei lunare... (lacună în text. N.tr.)... Iahve! Aşadar, din antichitatea ebraică vine legătura tainică a forţelor lunare, care au lăsat resturile în Luna astronomică şi care şi-au părăsit forţele aparţinând omenirii în elementul feminin al existenţei omului. Legătura dintre Stăpânul Pământului şi Mama Lunii ne întâmpină chiar în numele Iahve.
Aş vrea să aduc în faţa sufletelor dumneavoastră două fapte care vă pot face atenţi la modul cum forţele sibilinice s-au transformat sub influenţa Impulsului christic în adâncurile subconştiente ale vieţii sufleteşti. Am atras atenţia acum trei ani asupra unui fenomen pe care aş vrea să-l readuc în discuţie acum; este vorba de o Sibilă transformată sub influenţa Impulsului christic. Am făcut trimitere şi în conferinţele tipărite sub titlul: „Istoria ocultă. Consideraţii esoterice asupra unor legături karmice ale unor personalităţi şi evenimente ale istoriei mondiale", la fenomenul Fecioarei din Orléans, am făcut referire la influenţa realmente extraordinară pe care a avut-o asupra destinului ulterior al Europei ceea ce a făcut Fecioara din Orléans sub influenta inspiraţiilor sale, întru totul pătrunse de Impulsul christic, care au început din toamna anului 1428. Putem afla din istoria exterioară că destinele Europei ar fi trebuit să se desfăşoare cu totul altfel în lipsa intervenţiei Fecioarei din Orleans; şi numai un materialist plin de prejudecăţi ca Anatole France poate contesta aspectul misterios a ceea ce a intervenit atunci în istorie. Nu vreau să mă refer aici la ceea ce poate fi citit în orice carte de istorie şi care îl poate conduce pe cel care a ascultat aceste conferinţe, la faptul că în Fecioara din Orléans apare ceva de Sibilă modernă. Este timpul în care cea de a

cincea epocă postatlanteană este în ascensiune – suntem în secolul al XV-lea –, în care forta christică trebuie să iasă la suprafaţă din fundamentele sufletesti subconştiente. Vedem cât de blândă, de delicată, de învăluită în cel mai nobil sufletism omenesc apare forţa sibilinică a Fecioarei din Orléans. Cu acest prilej dorese să vă citesc o scrisoare scrisă de un bărbat care a participat la evenimente, pentru că din această aceasta reiese ce impresie a făcut natura sibilinică a Fecioarei din Orléans asupra celor care aveau inima şi mintea deschise pentru aceste împrejurări. Un bărbat din anturajul regelui pe care-l eliberase Fecioara din Orléans scrie, după ce a expus cele înfăptuite de ea:

„Aceasta şi multe altele a înfăptuit Fecioara (din Orléans) şi cu ajutorul lui Dumnezeu ea va face şi lucruri mai mari. Fetişcana este de o frumuseţe fermecătoare şi are o ţinută bărbătească, vorbeşte puţin şi arată o înţelepciune uimitoare; în vorbirile ei are o voce fină, plăcută, feminină. Mănâncă cu măsură şi încă mai cu măsură bea vin. Îi plac caii de călărie şi armele. Îi plac foarte mult bărbaţii înarmaţi şi nobili. Întâlnirea şi discuţiile cu lume multă îi displac Fecioarei; adeseori îi curg lacrimile, îi place o figură veselă, rezistă la munci nemaiauzite, iar în mânuirea şi purtarea armelor este atât de perseverentă încât rămâne complet înarmată şase zile, zi şi noapte, fără întrerupere. Ea spune: englezii nu au nici un drept asupra Franţei şi din această cauză ea ar fi trimisă, după cum spune, de Dumnezeu, pentru a-i izgoni şi a-i învinge, însă numai după un avertisment prealabil. Regelui îi arată cea mai înaltă cinstire; ea spune că el ar fi iubit de Dumnezeu, având o protecţie specială, pentru care motiv el va fi şi menţinut. Despre ducele de Orléans, nepotul vostru, ea spune că va fi eliberat în mod miraculos, totuşi abia după ce se va trimite un avertisment englezilor care-l ţin prizonier, pentru a-l elibera.

Şi pentru a-mi încheia raportul, luminate Principe: lucruri mai minunate decât vă pot scrie sau exprima prin cuvinte se întâmplă şi s-au întâmplat. În timp ce vă scriu acestea, numita Fecioară s-a deplasat deja în regiunea oraşului Reims în Champagne, direcţie în care regele a pornit în grabă pentru ungerea şi încoronarea sa cu sprijinul lui Dumnezeu. Prealuminate şi puternice Principe şi Domnul meu cel mai cinstit! Mă recomand dumneavoastră prea-smerit, rugând pe Cel prea Înalt să vă apere şi să vă împlinească dorinţele. Scris la Biteromis, în ziua a 21-a a lunii Iunie.

Smeritul dumneavoastră servitor *Percival*

Domn de Bonlamiulk, Consilier şi Şambelan

al Regelui Francezilor şi al
Ducelui de Orléans.
Stolnic al Regelui, născut la Berry".
În felul acesta scrie un Percival despre Fecioară către ducele de Milano. Cel care parcurge această scrisoare, această informare, va resimţi cum este descrisă aici o Sibilă christificată.
Acesta este un aspect; un alt aspect asupra căruia aş vrea să atrag atenţia, este şi el un fapt al timpului mai nou care îşi arată zorile în cea de a cincea epocă postatlanteană. Este vorba de ceea ce scrie un bărbat care se simţea pătruns atunci de ceea ce răsărea o dată cu timpul nou şi căruia îi era îngăduit să se simtă pătruns de aceasta. Am putea spune că el resimţea în mod inconştient că vine un timp în care vechea astrologie poate reînvia într-o formă nouă, christificată, în care, dacă aceasta se exercită în mod corect, străbătută de Impulsul christic, vom putea ridica din nou privirea spre stele pentru a le interoga asupra scrierii lor spirituale. El este în acelaşi timp un bărbat, aşa cum veţi vedea îndată, care resimte în profunzime că Pământul nu este numai ceea ce vrea să ne prezinte geologia materialistă actuală, ceva pur fizic, mineralogic, ci că el este o fiinţă vie, ceva ce nu are numai corp, cum vrea să ne convingă materialistul actual, ci care are şi suflet. Bărbatul de care vorbesc ştia astfel că îi este îngăduit să simtă – chiar dacă în lipsa ştiinţei de azi a spiritului nu avea posibilitatea să şi poată exprima: Impulsul christic a fost preluat de sufletul Pământului în aura sa, iar aici, omului care se simte acum în aura Pământului cu sufletul, simţind în acelaşi timp şi Impulsul christic, îi este permis să ridice din nou privirea la ceea ce este scris în stele. Acest lucru se şi făcea. Chiar dacă orice astfel de apropiere aducea cu sine multă superstiţie, şi tocmai vechii astronomi apăreau în acel timp încărcaţi de multă superstiţie, totuşi un bărbat profund legat de viaţa spirituală a timpului nou grăieşte astfel:
„Acestea şi alte nenumărate transformări şi fenomene care au loc în şi pe Pământ sunt atât de ordonate şi exacte, încât nu pot fi atribuite nici unei cauze oarbe, şi întrucât planetele nu ştiu nimic despre unghiurile pe care le formează razele lor pe Pământ, acesta trebuie să aibă un suflet. Pământul este un animal".
Dar el nu înţelege un animal în sens obişnuit, ci un organism viu.
„Se va putea conştientiza la acesta tot ce este analog cu părţile corpului animal. Plantele şi arborii sunt părul lui,

metalele sunt vinele lui, apele mării îi sunt băuturi. Pământul are o forţă formatoare, un fel de imaginaţie, mişcare, anumite boli; iar fluxul şi refluxul sunt respiraţia animalului. Sufletul Pământului pare să fie un fel de flacără, de aici şi căldura subterană şi din această cauză nu există nici o reproducere fără căldură. O anumită imagine a Zodiacului şi a întregului firmament este întipărit de Dumnezeu în sufletul Pământului."
„Aceasta este legătura cerescului cu terestrul, cauza simpatiei dintre Cer şi Pământ; arhetipurile tuturor mişcărilor şi structurilor Pământului i-au fost implantate de Dumnezeu, de Creator".
„Sufletul se află în centrul Pământului, trimite forme sau amprentele sale în toate direcţiile şi simte pe această cale transformările şi obiectele armonioase din afara lui. Aşa cum stau lucrurile cu sufletul Pământului, aşa stau şi cu sufletul omului. Toate ideile şi dovezile matematice, de exemplu, sufletul le produce din sine însuşi, altfel ele nu ar putea avea acest înalt grad de certitudine şi precizie."
„Planetele au influenţă asupra forţelor sufleteşti ale omului. Ele provoacă stări ale dispoziţiei sufleteşti şi pasiuni de toate felurile şi prin acestea conduc adeseori la cele mai abominabile acţiuni şi evenimente. Ele influenţează concepţia şi naşterea şi prin aceasta temperamentul şi caracterul omului şi pe aceasta se bazează o mare parte a astrologiei. Probabil că Soarele nu răspândeşte numai lumină şi căldură în întregul Cosmos, ci el este şi centrul şi reşedinţa raţiunii pure şi izvorul armoniei în întregul Univers – iar toate planetele sunt însufleţite."
„În întreaga Creaţiune se află o admirabilă armonie atât în plan sensibil cât şi în plan suprasensibil, în idei ca şi în lucruri, în imperiul naturii cât şi al harului. Această armonie există atât în lucruri cât şi în relaţiile dintre ele. Armonia supremă este Dumnezeu şi el a întipărit în toate sufletele o armonie interioară ca imagine a Sa. Numele, figurile, constelaţiile, în general natura sunt în armonie cu anumite taine ale religiei creştine. Aşa cum, de exemplu, în Univers există trei lucruri imobile: Soarele, stelele fixe şi mediul cosmic (în text = Intermedium. N.tr.), iar tot restul este mişcător, tot aşa se află şi în Dumnezeul unic: Tatăl, Fiul, Sfântul Duh. Sfera reprezintă, de asemenea, Unitatea triplă (Tatăl este centrul, Fiul suprafaţa, Duhul echidistanţa centrului faţă de suprafaţă – raza), la fel şi alte taine. Fără spirite şi suflete nu ar exista armonie. În sufletele umane se găsesc predispoziţii armonioase de infinit de multe feluri. Întregul Pământ este

însufleţit şi prin aceasta se realizează marea armonie atât pe Pământ cât şi între acesta şi constelaţii. Acest suflet acţionează prin întregul corp al Pământului, dar îşi are sediul într-o anumită parte a lui, aşa cum sufletul omului îşi are sediul în inimă; şi de aici pleacă, ca dintr-un focar sau dintr-un izvor, acţiunile sale, în ocean şi în atmosferă. De aici provine simpatia dintre Pământ şi constelaţii, de aici acţiunile ritmice ale naturii. Că Pământul are cu adevărat un suflet, o arată cel mai clar observarea vremii şi a aspectelor astronomice care determină de fiecare dată manifestările ei. În cazul unor aspecte planetare şi constelaţii aerul devine agitat; dacă acestea nu există sau sunt slabe sau de scurtă durată, el rămâne liniştit."

Aceste lucruri sunt scrise în 1607 de un bărbat, în care trăieşte şi vibrează, pe măsură ce apare timpul nou, astrologia christificată care trage după ea superstiţia astrologică. Sunt scrise de un om dintr-o dispoziţie cât se poate de pioasă, de un bărbat care ştie că odinioară se foloseau, cu drept cuvânt – mai târziu însă în mod incorect –, forţele care vin din lumea elementară, am spune azi forţele sibilinice. Căci el spune: Nu se poate contesta că astfel de spirite – el se referă la spirite care fac legătura dintre constelaţii şi Pământ – se fixează în elementele Pământului, în ceea ce înconjoară Pământul ca atmosferă.

„Nu se poate nega faptul că, odinioară, astfel de spirite comunicau omului oracole prin idoli, stejari, dumbrăvi, grote, prin animale etc.; iar prezicerile obţinute din observarea zborului păsărilor nu era numai o artă de a deruta pe cei slabi. Acele spirite erau active în direcţionarea păsărilor prin aer, prin care cu voia Domnului atunci îi erau sugerate omului multe lucruri. Încă şi azi se mai aude despre păsări de rău augur (piază rea), ca bufniţe, ulii, vulturi, corbi, numai că aceste exemple sunt tot mai rare. Acele spirite nu pot accepta să fie dispreţuite, aşa cum o merită, potrivit legii lui Dumnezeu şi a învăţăturii creştine: dimpotrivă, atunci ele se îndepărtează şi tac. Întrucât Mincinosul a avut permisiunea încă de la început să vorbească prin animale şi a vorbit prin şarpe cu Eva, el a indus în eroare neamul omenesc. De atunci, acesta le-a fost obiceiul: de câte ori ele au putut vorbi cu omul, prin voci sau prin semne, prin corpurile sau mişcările animalelor, ele au folosit această forţă în mod abuziv, şi-au apropriat cinstiri dumnezeieşti şi au derutat pe bieţii oameni. Deşi Christos a venit pentru a nărui lucrările diavolului, deşi a impus tăcere acestor spirite şi deşi ele şi-au pierdut statuile

din temple, dumbrăvile, grotele şi Pământul pe care l-au stăpânit mult tunp, mai sunt totuşi aici; adeseori ele sunt biciul lui Dumnezeu, El spune oamenilor diferite lucruri prin intermediul lor."

Omul nostru face aluzie la faptul că revelaţiile spirituale se christifică. În 1607 acest om vorbeşte astfel despre răsturnările care au avut loc în lumea spirituală. Cine este acest om? Este el îndreptăţit să vorbească, ne este îngăduit să-l ignorăm? Nu, este un om fără de care azi nu ar exista astronomia şi fizica modernă: este Johannes Kepler. Şi ai vrea să-i sfătuieşti pe cei care se numesc în prezent materialişti sau monişti şi care se referă la Kepler ca la unul dintre cei care trebuie să le fie idoli să-şi pună la inimă pasajul mai sus citat. Cele mai importante legi astronomice, cele trei legi ce-i poartă şi numele şi care domină toată astronomia actuală sunt opera sa. El vorbeşte despre ceea ce se ridică la suprafaţă treptat o dată cu a cincea epocă postatlanteană. Trebuie să ne reobişnuim treptat să cunoaştem acţiunile spirituale legate de stele – acum pătrunse de noul impuls.

Când a intrat Parsifal în Cetatea Graalului, încă neştiutor, nepregătit pentru a pune întrebări în mod liber – potrivit tradiţiei mai târzii, preluată de Wolfram von Eschnbach? Când a intrat Parsifal în Cetatea Graalului, şi când Amfortas, rănit, a simţit dureri infinite? Când a intrat Parsifal în Cetatea Graalului? Legenda ne spune: Era timpul lui Saturn; Saturn şi Soarele se aflau în Rac, la apogeu. Vedem cum se căuta până la nivelul cel mai intim legătura dintre Pământ şi stele. Era timpul lui Saturn!

Am aflat că Impulsul christic se află parcă ascuns, în fundamentele sufletului; sus continuă disputele teologice şi aduc la lumină ceea ce devine mai târziu creştinismul tradiţional. Dacă ne referun la persoana lui Parsifal aşa cum o descrie legenda putem spune că el nu ştie nimic despre toate acestea. Tocmai de cele ce s-au petrecut la suprafaţă el este ţinut la distanţă. Toate acestea el nu trebuie să le ştie. În felul acesta este apărat de tot ce s-a petrecut la suprafaţă. El află aceste lucruri din izvoare care se extrag din fundamentele sufletului, aşa cum am auzit ieri, când pleacă din Cetatea Graalului; de la femeia ce-şi plângea mirele mort pe care-l ţinea pe genunchi; de la eremit care este legat de forţe mistice şi de la forţa Graalului, căci el ajunge la pustnic în ziua Vinerei Mari: încă în mod inconştient, forţa Graalului acţionează în el.

Este, aşadar, un om care nu a ştiut nunic din ceea ce s-a petrecut în mod supraconştient; el este pus în legătură cu

sursele subconştiente care se ridică la suprafaţă în timpul mai nou; trebuie să extragă din aceste surse. Inima şi sufletul său sunt neatinse în puritatea lor de ceea ce lumea exterioară îi aduce în viaţa omului, el trebuie să primească taina Graalului. Cu forţele sufleteşti cele mai înalte, mai pure, mai nobile trebuie să primească taina Graalului. El trebuie să întâlnească pe cineva care nu este apt să facă faţă acelor forţe sufleteşti care trebuie să trăiască plenar taina Graalului: trebuie să-l întâlnească pe Amfortas. Noi ştim, de fapt, că Amfortas este predestinat să fie paznic al Graalului, dar el a decăzut în forţele inferioare ale naturii umane; el face legătura între această decădere şi paza Graalului; din voluptate şi gelozie el si-a omorât rivalul. Toate aceste lucruri sunt de la sine înţelese; din cauză că lucrurile sunt mereu greşit înţelese, trebuie să atragem atenţia asupra faptului că antroposofia nu propovăduieşte nici un fel de ascetism. Dincolo de aceste lucruri se află ceva mult mai profund.
Existau un fel de forţe elementare naturale care nu se exteriorizau sau care nu erau luate în considerare aşa cum se exprimau în viaţa obişnuită exterioară, ci aşa cum se exprimau în legătura lor cu lumile spirituale încă în cea de a treia epocă transatlanteană. Ceea ce părea să pulseze în sistemul sangvin şi nervos prin elemente se ridica şi recepţiona tainele. Nu este vorba de o asceză a simţurilor, ci de o conştientizare a tainelor sfinte. Ele mai puteau fi primite în cea de a treia perioadă culturală cu aceleaşi forţe care-l stăpânesc, în general, pe om pe Pământ. Acum venise timpul în care tainele sfinte nu se dezvăluiau decât forţelor sufleteşti curate, nevinovate, când omul găseşte posibilitatea de a se ridica de la ceea ce-l leagă de vocaţia pământească, de care nici antroposofia nu vrea să-l înstrăineze. Dar el trebuie să se ridice de la acea vocaţie pământească, de la ceea ce îi era îngăduit în vremea vechii astrologii şi să se înalţe dacă vrea să se posteze pe o poziţie nouă fată de vechile taine. Aceasta trebuie s-o facă prin forţele sufletului nevinovat, care s-a eliberat de tot ce este pământesc. Faţă de opoziţia creată de antichitatea ebraică, trebuie creată o altfel de opoziţie. Antichitatea ebraică a atras atenţia cu severitate: Nimic din forţele sibilinice, care erau încă justificate în astrologie, nimic din acestea! Să ne ţinem numai de zeul Pământului Iahve!
Din această cauză a luat naştere o repulsie faţă de orice revelaţie venită de sus, o acceptare a tuturor revelaţiilor de jos, o teamă faţă de ceea ce se revela din ceruri. Această situaţie trebuia să domine un timp pe Pământ; trebuia să se

manifeste pentru o anumită perioadă o anumită opoziţie faţă de ceea ce venea de sus. Forţe ca cele sibilinice erau privite ca forţe luciferice care veneau de sus. Acum însă, după ce entitatea Christos coborâse în corpul lui Iisus din Nazaret, ceea ce venea de sus era christificat; acum era din nou îngăduit să priveşti în sus, acum legătura dintre Stăpânul Pământului şi Maica lunară se schimbase. Deoarece Stăpân al Pământului devenise Christos, cel care se revărsase în aura Pământului. De probleme ale lumilor, aşa cum se ocupa de ele Curtea regelui Artus, te puteai apropia cu forţele Pământului; de problemele proprii ale Graalului nu te puteai apropia cu acţiunea forţelor terestre, aşa cum a fost cazul lui Amfortas. O mare suferinţă trebuia să-l atingă pe omul care se apropia de tainele Graalului cu asemenea forţe. Şi întrucât influenţele constelaţiilor fuseseră christificate, un astfel de om care, de fapt, nu primise în sine nimic din ceea ce era subiect de dispute la suprafaţă, dar care prin karma sa se afla într-un punct în care sufletul său putea fi primit de Christos, un astfel de om putea fi din nou gândit în legătură cu forţele sugerate prin simbolul timp al lui Saturn; adică Saturn şi Soarele care se aflau în acelaşi timp în semnul Racului. Acela în care acţionează încă subteran, încă în fundamentele sufleteşti subconştiente, Impulsul lui Christos, Parsifal, vine cu forţa saturniană şi rana arde aşa cum încă nu arsese niciodată.
Vedem, aşadar, cum se anunţă timpul mai nou. Sufletul lui Parsifal este în legătură cu impulsurile istorice, subconştiente, pătrunse de aura lui Christos, cu impulsurile christice, chiar şi atunci când el încă nu ştie. Dar, încetul cu încetul trebuie să iasă la suprafaţă ceea ce a domnit aici, jos, ceea ce a condus istoria umanităţii. Din această cauză, el trebuie să înveţe treptat să înţeleagă ceea ce nu poate fi înţeles niciodată dacă nu te apropii cu forţe sufleteşti nevinovate, pure, dacă te apropii cu ştiinţă tradiţională, cu erudiţie. Atunci poate fi văzut – căci a ieşit la suprafaţă şi a devenit aproape la fel de cotidian ca Graalul cerese, cel care exprimă numele –, dar este totuşi vorba de reînnoirea, de schimbarea formei a ceea ce a constituit motivul pentru care a luptat la vremea sa, de antichitatea ebraică.
Să stăm în faţa Mamei-fecioare având pe genunchi pe Christos şi să spunem: Cine poate simţi sfinţenie în faţa acestei imagini, acela are un sentiment despre Graal. Toate celelalte lumini, toţi ceilalţi zei sunt iradiaţi (umbriţi) de sfânta cupă, acum Maica lunară atinsă de Christos. Chibzuieşte „Ce"-ul, chibzuieşte şi mai mult „Cum"-ul! Şi să ne amintun cum

Parsifal, plecând din Cetatea Graalului, are în faţă imaginea Miresei şi a Mirelui, care-l pun în legătură cu forţele christice inconştiente; să ne gândim cum îi instruieşte eremitul sufletul nevinovat, la vremea Paştilor, când imaginea Graalului trebuie să apară pe cer cu scriere stelară; să-l urmărim cum călăreşte – am subliniat ieri expres – zi şi noapte, ziua privind natura, noaptea având adeseori în faţă semnui ceresc al Sfântului Graal, secera Lunii strălucind, cu ostia, cu Spiritul lui Christos, cu Spiritul solar înăuntru; să vedem cum este el pregătit pe drum prin consonanţa imaginii Mamei-fecioare cu Fiul-Mire şi cu semnul scrierii cereşti, pentru înţelegerea tainei Sfântului Graal; să vedem cum în sufletul său coacţionează ceea ce a pătruns destinele Pământului ca Impuls christic, cu scrierea stelară care trebuie înnoită; să vedem cât este de înrudit tot ce este christificat cu forţele stelare... (lacună în text. N.tr.); întrucât a trebuit să intre în timpul lui Saturn, el trebuia să facă să ardă mai intens rănile celui care nu adăstase în mod corect la Graal, Amfortas.

Chibzuieşte „Ce"-ul, chibzuieşte şi mai mult „Cum"-ul! Căci nu este vorba să caracterizăm astfel de lucruri prin cuvinte ca cele pe care le-am folosit acum sau cu altfel de cuvinte. De Graal nu te apropii cu anumite cuvinte sau chiar cu speculaţie filosofică. De Graal te apropii când poţi transforma toate aceste lucruri în sentimente şi când ştii că privitor la Graal trebuie să simţi tot ce este sfânt: că trebuie să simţi confluarea a ceea ce a trecut de la Lună, a ceea ce a apărut pentru prima dată în Mama Pământului, Eva, şi reapare apoi reînnoit în Mama feciorelnică, a ceea ce a devenit Stăpân al Pământului, în zeul Iahve, a ceea ce apare ca Nou Stăpân al Pământului, în fiinţa lui Christos care s-a revărsat în aura Pământului. Simţi confluenţa a ceea ce acţionează acum din stele, simbolizat prin scrierea stelară, cu această evoluţie a umanităţii. Dacă iei în considerare toate acestea, şi le pătrunzi cu simţirea ca o consonanţă a istoriei umanităţii cu scrierea stelară, atunci înţelegi şi taina care trebuie să fie exprimată prin cuvintele care i-au fost încredinţate lui Parsifal, al căror ecou îl găsim în legendă: că de fiecare dată când moare un rege al Graalului, având vocaţia de păzitor al acestuia, apare pe Sfântul Graal numele succesorului demn. Aceasta înseamnă să fie chemat să înveţe să citească scrierea stelară într-o nouă formă.

Să încercăm, dragi prieteni, să devenim demni să învăţăm, să citim într-o formă nouă această scriere stelară; să învăţăm a o citi aşa cum trebuie să ne fie dată acum. În fond, nu înseamnă altceva decât o citire în scrierea stelară, când încercăm să

desluşim evoluţia umană în etapele Saturn, Soare, Lună, Pământ până la Vulcan. Dar trebuie să ştim în ce contexte vrem să descifrăm scrierea stelară în vremea noastră. Să devenim demni de aceasta! Căci nu întâmplător sau fără rost se spune că Graalul a fost din nou dus de la locul lui, că pentru perioada următoare nu a mai fost exterior perceptibil. Să contăm ca pe o nouă căutare a Graalului, ceea ce ne este permis să cultivăm în antroposofie, şi să învăţăm a cunoaşte ceea ce se ridica atunci din fundamentele sufleteşti subconştiente, ceea ce a urcat în conştienţa omului. Să transformăm aceste lucruri, treptat, într-un limbaj din ce în ce mai conştient! Să fundamentăm o înţelepciune care să ne poată dezvălui din nou legătura pământescului cu cerescul, fără a face apel la tradiţia veche, aşa cum poate fi ea revelată în prezent. Apoi să ne lăsăm pătrunşi, cu tot ce poate deveni simţire în noi, de modul cum a ajuns Parsifal la taina Graalului. Ulterior ea a rămas din nou ascunsă pentru că oamenii au trebuit să caute legătura Pământului cu forţele cosmice mai întâi în domeniul ştiinţei celei mai exterioare. Trebuie să înţelegem şi că un spirit cum a fost Kepler a găsit înţelegere cu ajutorul legilor lui cereşti matematico-mecanice – dar iarăşi trebuia să se afunde în fundamente sufleteşti subconştiente, ceea ce el a adăugat fiind pătruns cu adevărat de Impulsul christic. Când vorbim despre evoluţia noastră pământească şi cum se leagă aceasta de Cosmos, noi vorbim în sensul său. El ne spune: „Aşa cum, de exemplu, în Univers există trei lucruri imobile: Soarele, stelele fixe şi intermediumul (mediul sau spaţiul cosmic. N.tr.), iar tot restul este mişcător tot aşa se află şi în Dumnezeul unic: Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh. Sfera reprezintă, de asemenea, Unitatea triplă (Tatăl este centrul, Fiul suprafaţa, Duhul echidistania centrului faţă de suprafaţă – raza), la fel şi alte taine. Fără spirite şi suflete nu ar exista armonie. În sufletele umane se găsesc predispoziţii armonioase în infinit de multe feluri. Întregul Pământ este însufleţit şi prin aceasta se realizează marea armonie atât pe Pământ cât şi între acesta şi constelaţii. Acest suflet acţionează în întregul corp al Pământului, dar îşi are sediul într-o anumită parte a lui, aşa cum sufletul omului îşi are sediul în inimă; iar de aici pornesc, ca dintr-un focar sau dintr-un izvor, acţiunile sale, în ocean şi atmosferă. De aici provine simpatia dintre Pământ şi constelaţii, de aici şi acţiunile ritmice ale naturii. Că Pământul are cu adevărat un suflet, o arată cel mai clar observarea vremii şi a aspectelor astronomice care determină de fiecare dată manifestările ei. În

cazul unor aspecte planetare şi constelaţii, aerul devine agitat; dacă acestea nu există sau sunt slabe sau de scurtă durată, el rămâne liniştit".

„Acestea şi nenumărate transformări şi fenomene care se petrec în şi pe Pământ sunt atât de ordonate şi exacte, încât nu pot fi atribuite unei cauze oarbe şi întrucât înseşi planetele nu ştiu nimic despre unghiurile pe care le formează razele lor pe Pământ, acesta trebuie să aibă un suflet. Se va putea conştientiza la acesta tot ce este analog cu părţile corpului animal. Planetele şi arborii sunt părul lui, metalele sunt venele, apele mării îi sunt băuturi. Pământul are o forţă formatoare, un soi de imaginaţie, mişcare, anumite boli şi fluxul şi refluxul care sunt respiraţia animalului. Sufletul Pământului pare să fie un fel de flacără, de unde provine căldura subterană şi din această cauză nu există reproducere fără căldură. O anumită imagine a Zodiacului şi a întregului firmament este întipărită de Dumnezeu în sufletul Pământului."

Noi vedem în prezent cum a fost imprimată această imagine a Zodiacului în sufletul Pământului, în aura Pământului, şi, trecând prin aceasta, ajungem treptat până la cealaltă parte a concepţiei lui Kepler: până la acea parte care trebuia să rămână în fundamentele subconştiente ale sufletului, care arată însă cu claritate că ceea ce considerăm azi cosmologie este o împlinire. Pe cât este de profund fundamentată în evoluţia omenirii ceea ce trebuie să fie pentru noi antroposofia noastră, pe atât este ea legată cu acel avertisment care vine spre noi de la Sfântul Graal. Şi dacă avem în vedere Europa, Apusul vechilor timpuri şi ceea ce a persistat în perioada postatlanteană ca amintiri ale timpului atlantean, când vedem cum în cultura greacă răsună în cultul lui Apolo un ultim ecou care ne spune cum a fost christificat cândva în lumile superioare cel ce a devenit ulterior Iisusul nathanic, care a coborât apoi, săvârşind Misteriul de pe Golgota, când urmărim toate acestea ne întrebăm: De unde a venit Christos? Cum a coborât el pentru a deveni Stăpân al Pământului? El a venit de la vest spre est, iar de la est a venit din nou spre vest. El a venit din domeniul Ierarhiilor superioare, în învelişul său exterior. Fiinţele Ierarhiilor superioare l-au adus jos, El le aparţinea. Că lucrurile stau aşa ne aminteşte legenda lui Parsifal care ne spune: O ceată de îngeri i-au adus lui Titurel Sfântul Graal, adevărata taină a lui Iisus Christos, a legăturii Stăpânului Pământului cu Mama feciorelnică şi o ceată de îngeri îl aşteaptă în domeniul Ierarhiilor superioare. Dacă-l

căutăm aici vom înţelege sensul concepţiei noastre antroposofice, vom înţelege treptat aspectul de constelaţie al Sfântului Graal, aspectul uman al Sfântului Graal, vom ajunge la Mama cu Iisus, cu Christos.

Am căutat, dragi prieteni să atragem atenţia asupra istoriei umanităţii, în măsura în care aceasta este purtată de forţe spirituale. Şi dacă aţi simţit ceva din ceea ce eu, prin cuvintele mele, am vrut să modific nu numai în gândirea, ci în dispoziţia dumneavoastră sufletească, atunci a fost atins scopul urmărit prin acest ciclu de conferinţe. Aş fi putut numi acest ciclu de conferinţe tot atât de bine: „Despre căutarea Sfântului Graal". Să fie lăsat judecăţii fiecărui om dacă în ceea ce se înţelege aici prin expresia Armonia tuturor religiilor se vor putea regăsi cu adevărat într-o zi confesiunile răspândite pe întregul Pământ. Poate fi lăsat în grija fiecărui om să decidă aceasta singur. Şi poate fi lăsată fiecărui suflet judecata asupra faptului dacă ceea ce se numeşte unitatea religiilor este mai bine atins cu ce am încercat să caracterizăm drept căutarea Graalului, decât cu alte lucruri care vorbesc despre unitatea religiilor, dar care reprezintă cu totul altceva.

Cine va vrea să ţină cont strict de aspectul confesional îngust delimitat, cu siguranţă nu va putea fi convins la început. Aceasta provine de la faptul că el îşi apleacă urechea spre ceea ce am văzut că nu este decât partea exterioară a faptelor propriu-zise ale lui Christos, care sunt de natură spirituală. Ceea ce am vrut să evocăm în faţa sufletelor noastre este cum cineva a fost condus de karma sa spre aceste fapte spirituale ale lui Christos care, din această cauză, este un model ideal pentru unificarea religioasă a Pământului, cum Parsifal a fost cel condus spre aceste lucruri; şi ne gândim la acea continuare a legendei lui Parzival care spune că Graalul, pentru perioada când a devenit apoi invizibil în Europa, a fost dus în ţinutul preotului Ioan, care-şi avea împărăţia dincolo de locurile în care au ajuns cruciaţii. În vremea cruciadelor era venerat ţinutul preotului Ioan, succesorul lui Parsifal, şi după felul în care era căutat trebuie spus: Chiar dacă toate acestea au fost exprimate în formule geografice pământeşti, locul lui Ioan nu se poate găsi cu adevărat pe Pământ.

Oare este aceasta, în legenda europeană care voia să continue legenda lui Parsifal, o presimţire a faptului că Christos, care există inconştient în noi, acţionează din acea vreme şi în fundamentele Orientului şi că poate disputele religioase care au loc aici se oglindesc în supraconştient? Ar putea fi acest lucru influenţat de efluviile şi revelaţiile adevăratului Impuls al

lui Christos, aşa cum a început să se întâmple în Occident potrivit revelaţiei lui Parsifal? Oare lumina solară a Graalului să fie menită să lumineze peste toţi zeii de pe Pământ, aşa cum o sugerează simbolic faptul că atunci când fecioara aduce cupa strălucitoare ca aurul având în ea taina Graalului aceasta întunecă celelalte lumi? Ar trebui oare să aşteptăm ca – spre deosebire de ceea ce se crede azi – forţele christice, acţionând încă inconştient, să se alăture într-o formă modificată la ceea ce a apărut ca lumină în Occident potrivit expresiei: *Ex oriente lux?* Ar trebui să se poată lega lumina cu lumină? Pentru aceasta va fi necesar ca noi să fim pregătiţi, noi, cei care prin karma noastră ne aflăm aşezaţi pe solul acelor curente geografice, culturale peste care a trecut Christos încă atunci când a christificat pe Iisus din Nazaret în regiuni suprapământeşti, pentru a se muta apoi în Orient. Să ridicăm privirea şi să simţim că prin înalturile noastre a avut loc trecerea lui Christos deja în revelaţiile sale prepământene. Să dezvoltăm aptitudinea de a-L înţelege în aşa fel încât să nu înţelegem eronat ceea ce el va spune către noi, când va veni timpul ca alte mărturisiri de credinţă ale Pământului să fie străbătute de impulsurile sale!
